

EXCLOSES DEL PARADÍS?

ESTUDI DEL PAPER DE LES DONES A LES RELIGIONS

Las religiones no suelen llevarse bien con las mujeres. Éstas han sido -y siguen siendo- las grandes olvidadas y marginadas en las diferentes instituciones religiosas.

Juan José Tamayo, director del departament de Teologia i Ciències de les Religions de la Universitat Carlos III de Madrid, 6 de gener de 2009.

ÍNDEX

INTRODUCCIÓ	3
1. LA RELIGIÓ.....	5
1.2. ORIGEN.....	6
2. ORIGEN DE LES PRINCIPALS RELIGIONS ACTUALS.....	10
2.1. EL CRISTIANISME	11
2.2. L'ISLAM.....	16
2.3. EL JUDAISME	19
2.4. EL BUDISME.....	23
2.4. L'HINDUISME.....	26
2.6. QUADRE COMPARATIU	30
2.7. TAOISME I CONFUCIANISME.....	31
2.8. XINTOISME	33
3. LA IMPORTÀNCIA DE LA DONA A LES RELIGIONS ANTIGUES.....	35
3.1. LES DONES A LA PREHISTÒRIA I LA HISTÒRIA	35
3.2. LA DEESSA MARE.....	35
3.3. LES SACERDOTESSES.....	38
4. LA DONA AL CRISTIANISME.....	40
4.1. FONAMENTS HISTÒRICS.....	40
4.1.2. LA BÍBLIA.....	40
4.1.3. LES DONES MÉS DESTACADES AL CRISTIANISME AL LLARG DE LA HISTÒRIA	43
4.2. SITUACIÓ ACTUAL.....	53
4.2.1. EL MATRIMONI I EL DIVORCI CRISTIÀ.....	53
4.2.2. LA VIRGINITAT	56
4.2.3. L'AVORTAMENT.....	56
4.2.4. LA SEXUALITAT	57
5. LA DONA A L'ESGLÉSIA	59
5.1. INCORPORACIÓ I EVOLUCIÓ.....	59
5.2. L'ORDE RELIGIÓS CATÒLIC	59
5.3. JERARQUIA ECLESIASTICA	63
5.4. L'ESGLÉSIA ANGLICANA.....	64
6. LES DONES A L'ISLAM.....	66
6.1. FONAMENTS HISTÒRICS.....	66

6.1.1. L'ALCORÀ.....	66
6.1.2. LA XARIA I LA SUNNA	69
6.1.3. LES DONES MÉS DESTACADES A L'ISLAM AL LLARG DE LA HISTÒRIA	69
6.2. SITUACIÓ ACTUAL.....	71
6.2.1. EL VEL	71
6.2.2. EL MATRIMONI ISLÀMIC, EL DIVORCI I LA POLIGÀMIA.....	73
6.2.3. LA MATERNITAT	75
6.2.4. LA MENSTRUACIÓ	75
6.2.5. LA CLITORIDECTOMIA	76
6.2.6. EDUCACIÓ, MÓN LABORAL I FUNCIONS SOCIALS	77
6.2.7. MOVIMENTS FEMINISTES.....	78
6.2.8. LES DONES DE L'ESTAT ISLÀMIC.....	79
7.LES DONES AL JUDAISME	81
8.ENTREVISTES	83
9. RESULTATS ENQUESTES	114
CONCLUSIONS I RECOMANACIONS.....	132
AGRAÏMENTS.....	136
GLOSSARI.....	138
ANNEXOS.....	151
A. Model d'enquesta	151
B. Models d'entrevista	152
C. Teòleg i catedràtic Juan José Tamayo	161

INTRODUCCIÓ

La presència de la religió en la societat actual és innegable, així com també ho és l'estructura patriarcal de les religions monoteistes actuals. De fet, el cristianisme i l'islam creuen en un Déu representat amb una figura masculina. Vivim en una societat en desenvolupament i modernització constants en la qual podem percebre els canvis tant en els àmbits de la política, com de l'educació o de la justícia. Ara bé, seguim creient en religions originades fa milers d'anys quan la societat del moment no tenia res a veure amb l'actual.

Com a dona cristiana creient, miro al meu voltant i observo que tots creiem en alguna cosa o busquem un lligam amb la divinitat. Des de ben petits hem estat batejats, hem pres la primera comunió i la confirmació. Per tant, hem acceptat les creences que ens han transmès els nostres pares o avis. Però realment som conscients del que creiem? La meva curiositat va despertar quan vaig començar a observar una sèrie de comportaments religiosos que jo vaig considerar que exclouïen socialment la dona i em vaig preguntar si realment creia en allò que jo suposava que creia. A partir d'aquí em vaig fer una sèrie de preguntes. Per què mai he vist una dona ocupant un alt càrrec religiós? Per què una dona no pot fer missa? Per què en les religions monoteistes es creu en un Déu i no en una deessa? Per què s'han deixat de banda les diferències en l'educació, en determinades professions, en el dret a votar... i en la religió encara no?

Després de tots aquests interrogants, vaig decidir fer el meu treball sobre el lloc que ocupa la dona en la religió i pretenc esbrinar el perquè d'aquesta desigualtat. També voldria destapar els comportaments misògins des dels principis de la religió, des dels orígens. Així, esbrinaria si aquest comportament era fruit de la història i encara no havia evolucionat o era simplement per naturalesa. Per tant, els objectius del meu treball són saber més coses sobre les religions més practicades actualment i conèixer la posició de les dones en les religions al llarg del temps. Però, sobretot, veure si la dona està exclosa en les dues grans religions per excel·lència, el cristianisme i l'islam i fer-ne una comparació. A més, també m'agradaria esbrinar per què les dones catòliques no poden accedir al sacerdoci.

Per tal de poder confirmar la hipòtesi del meu treball objectivament, l'he dividit en dues parts complementàries. Una primera part totalment teòrica, en què l'accés a la informació mitjançant bibliografia, documentació i pàgines web ha estat clau per elaborar el marc teòric per estudiar els fonaments de les religions actuals i conèixer-les millor i després centrant-me en la dona, com ja he dit abans, dins del cristianisme i de l'islam, però també fent una breu menció del judaisme ortodox que és similar al cristianisme. He tractat temàtiques que afecten la dona directament, des dels fonaments històrics fins a temes d'actualitat com el matrimoni, la sexualitat o l'educació, passant també per l'accés de la dona al sacerdoci. Tota aquesta informació dóna lloc a una segona part analítica, mitjançant enquestes i entrevistes, per poder observar el punt de vista que té la societat, majoritàriament del municipi de Deltebre. Aquesta segona part pretén mostrar una visió més subjectiva i donar veu a un grup de dones que són les veritables protagonistes del meu treball.

Els canvis i la modernització de la societat actual són una realitat innegable i també ho és el caràcter tradicionalista de les religions monoteistes. O només són idees estereotipades? És cert que no tothom té coneixements culturals religiosos ni tampoc sap a la perfecció els fonaments dels llibres sagrats, però aquesta és la qüestió, són tan fortes les bases històriques com per no canviar allò escrit fa milions d'anys i seguir ancorats en el passat?

1.LA RELIGIÓ

1.1. DEFINICIÓ

Hi ha diferents definicions de religió, n'hi ha que només la descriuen com una simple "creença en éssers espirituals". Però per tenir una definició més precisa de la religió, podem descriure-la des de diferents punts de vista. Segons els historiadors, la religió és un conjunt de successos, producte de les creences. Els teòlegs investiguen la falsedat i la veracitat d'aquestes creences. Els antropòlegs diuen que la religió ajuda a crear llaços entre la gent perquè proporciona experiències i vivències en comú. Per últim, els sociòlegs afirmen que la religió és una manera de veure el món i proporciona a l'home un sentit, una finalitat i una seguretat. Per tant, podem observar que hi ha una àmplia definició d'aquest concepte, tal com explica el filòleg Juan Bergua en el seu llibre sobre la història de les religions: "La paraula religió, sense fer cas ja de la seva etimologia, pareix referir-se o expressar la idea de tendència, de creença, d'unió espiritual, fins i tot, si es vol, amb una *realitat transcendent*; de creença que es justifica o tracta de justificar-se mitjançant una sèrie de mites (...), aquesta definició mínima resulta encara ampla, amplíssima, si es calcula el que va haver de ser la primera forma de religió, és a dir, la vaga i confusa idea que l'home primitiu tindria d'aquesta *realitat transcendent*"¹.

Deixant de banda una definició en sentit estricte, els creients definiríem la religió com allò que ens fa ultrapassar la realitat i ens permet creure en quelcom que no es veu, el més enllà. Però no només això, sinó també una manera de viure i de veure el món, de dur a terme pràctiques i rituals. És a dir, la creença en un món irracional la realitat del qual és indemostrable, igual que l'existència d'un ésser superior al qual se li ret culte.

Amb tot això, podem classificar les religions en quatre tipus: monoteistes, politeistes dualistes i animistes. Les monoteistes creuen en l'existència d'un sol déu, creador de tota l'existència, la figura del qual és irrepresentable per la seva perfecció. La paraula d'aquest ésser suprem va ser revelada per un profeta a través de textos sagrats. Exemples de religions monoteistes serien el judaisme, el cristianisme o l'islam. Les

¹ BERGUA, JUAN B. *Historia de las religiones*. Ávila: Ed. Senen Martin , 1964, Volum 1. Pag. 25

religions politeistes creuen en l'existència d'una varietat de déus, els quals poden representar fenòmens tan variats com el mar, el cel, la guerra, la saviesa, la bellesa, l'amor... Alguns exemples són l'hinduisme o el xintoisme. Les dualistes afirmen que hi ha dues divinitats o forces oposades, com el taoisme. Per últim, l'animisme ret culte a fenòmens de la naturalesa, als animals o a les plantes i, en alguns casos, es creu en la reencarnació. Aquesta tendència encara és practicada actualment a l'Àfrica o Oceania. El budisme, el confucianisme i el taoisme no creuen en l'existència d'un ésser suprem, però es consideren religions perquè les seves conductes s'assemblen a les d'una religió, sense prohibicions ni obligacions. També podem trobar la visió dels ateu, que no reconeixen cap divinitat i la visió agnòstica, que ni afirma ni nega que hi hagi déus.

1.2. ORIGEN

És molt fàcil parlar de les religions actuals, els costums, els llibres sagrats, les creences, els rituals... però d'on prové aquest sentiment religiós? Qui va fundar les religions? Per què van sorgir?

La pregunta de com va néixer la religió no té una resposta del tot segura i el naixement del sentiment religiós és impossible de saber del cert. Els orígens de la religió tenen lloc a la prehistòria: els caçadors i els recol·lectors d'aquells temps estaven totalment adaptats al seu medi, però observaven una sèrie de fets als quals no podien donar explicació (inundacions, malalties, plagues, morts...), que havien de ser fruit de quelcom o d'algú. Com tampoc podien donar explicació a la creació del món i és preguntaven qui, quan i com es va crear l'univers. Per això van recórrer a l'existència de fenòmens sobrenaturals o de poders superiors fora del seu abast, per donar resposta a les seves preguntes. A partir d'aquí es van anar creant els mites, les supersticions, les llegendes...

Milions d'anys enrere, a la prehistòria, els coneixements religiosos eren transmesos a través de creences, mites i rituals. Més tard, al paleolític inferior, la fabricació d'eines va suggerir que tenien una intel·ligència creativa i, possiblement, una forma de religió. Al paleolític superior enterraven els morts guarnits amb eines de quars i ganivets de pedra foguera. Se suposava que el mort necessitaria aquestes eines i això ens fa

pensar que creien en la vida després de la mort. En aquest període va aparèixer la deessa Venus, que era símbol de fertilitat.

També eren molt comunes les pintures rupestres d'animals, les cerimònies per garantir l'èxit de la caça i els tòtems. Al neolític va aparèixer l'agricultura i la vida a les aldees, sobretot a l'Orient Mitjà, Àsia i Amèrica Central. Les religions dels pobles neolítics es van adaptar a aquestes tres civilitzacions agrícoles i es van desenvolupar de manera que la religió es va adaptar a un nou perfil

Il·lustració 1 . El naixement de Venus, Sandro Botticelli

<https://theartscrapbook.files.wordpress.com/2012/10/botticelli-nacimiento-de-venus.jpg> [6/7/15]

que va canviar el curs de les religions al món i les seves creences estaven enfocades a la fertilitat de la terra i la pastura dels animals. Van aparèixer els primers cementiris i els taüts s'anaven fent més comuns. Els enterraments eren importants perquè els difunts poguessin descansar en pau.

Il·lustració 2. Deessa de les serps de la civilització minoica. <http://www.kelpienet.net/realtemas.php?ng=17> [10/7/15]

També es van dur a terme les primeres incineracions vinculades a una idea espiritual del més enllà. Hi havia moltes escultures femenines en forma de violí i fetes d'os, argila i terracota que eren culte a la fertilitat. Aquestes representaven la posició elevada de la dona en una societat agrària matriarcal, la mare apareixia com la deessa de la terra i la vegetació. També hi havia la deessa-serp que aixecava les mans subjectant serps que eren símbol de fertilitat a Europa, l'Orient Mitjà, l'Índia i Xina. Al mateix temps va aparèixer el sacerdocí i els temples es van anar fent habituals. En ells es guardaven altars, atuells, objectes amb inscripcions, etc.

A Europa es van aixecar grans construccions megalítiques, formades normalment per dòlmens (tombes), pedres amples i planes. A partir del 3000 a.C., s'abandonà la prehistòria i es va començar la història amb el descobriment de l'escriptura. Van sorgir les ciutats, la diferenciació de classes, la disponibilitat econòmica... i, al mateix temps, pel que fa a la religió, aparegueren els reis sagrats, una jerarquia sacerdotal, els sacrificis. Aquell món religiós estava poblat per grans déus i deesses i van començar a aparèixer els primers temples que van afavorir a la difusió de les creences de generació en generació. A més a més, es van començar a escriure els primers llibres sagrats, van aparèixer les doctrines i van sorgir algunes de les religions més importants.

Les zones de Mesopotàmia, Egipte, Grècia i Roma van ser unes de les grans civilitzacions i la religió hi era molt present. A Mesopotàmia, cap al 4000 a.C. es trobaven els sumeris i els accadis, que adoraven diverses divinitats femenines com Innana o Istar i la màgia tenia un paper important. Entre els segles XVIII i VI a. C, els babilonis i els assiris retien culte sobretot els déus Maduk i Assur. Els egipcis adoraven diversos déus com ara Amon o Isis i van construir les piràmides, en les quals hi havia un soterrani amb els cossos momificats. El faraó també era una figura religiosa important, ja que es pensava que tenia qualitats divines. A la Grècia més antiga, és a dir al voltant del segle XXI a.C. , es trobaven les civilitzacions minoiques i posteriorment les micèniques amb les corresponents religions politeistes. Uns segles més tard, va aparèixer el panteó grec amb Zeus com a déu suprem i una gran varietat de déus i deesses com Atena, Afrodita o Posidó, protagonistes de diferents mites. A la Roma del segle IV a.C podíem trobar el Panteó Romà amb déus i deesses com ara Venus, Diana o Júpiter. També cal afegir que les religions actuals de la Xina com el confucianisme, el taoisme o el budisme provenen de les creences de l'antiga Xina, amb déus com Shang Di o Tian i ja es començava a creure en les forces oposades del *yin* i el *yang*.

El ritualisme afirmava que obtindríem la salvació si se seguia un ritual perfecte. D'aquí van sorgir el brahmanisme i el clericalisme. Un altre sistema religiós predominant va ser l'ateisme, que negava l'existència de divinitats i afirmava que s'obtenia la salvació mitjançant les obres que et facin feliç. De l'ateisme es van desenvolupar els Cārvāka, els epicuris, els ateus i els existencialistes. El budisme afirmava que el més important

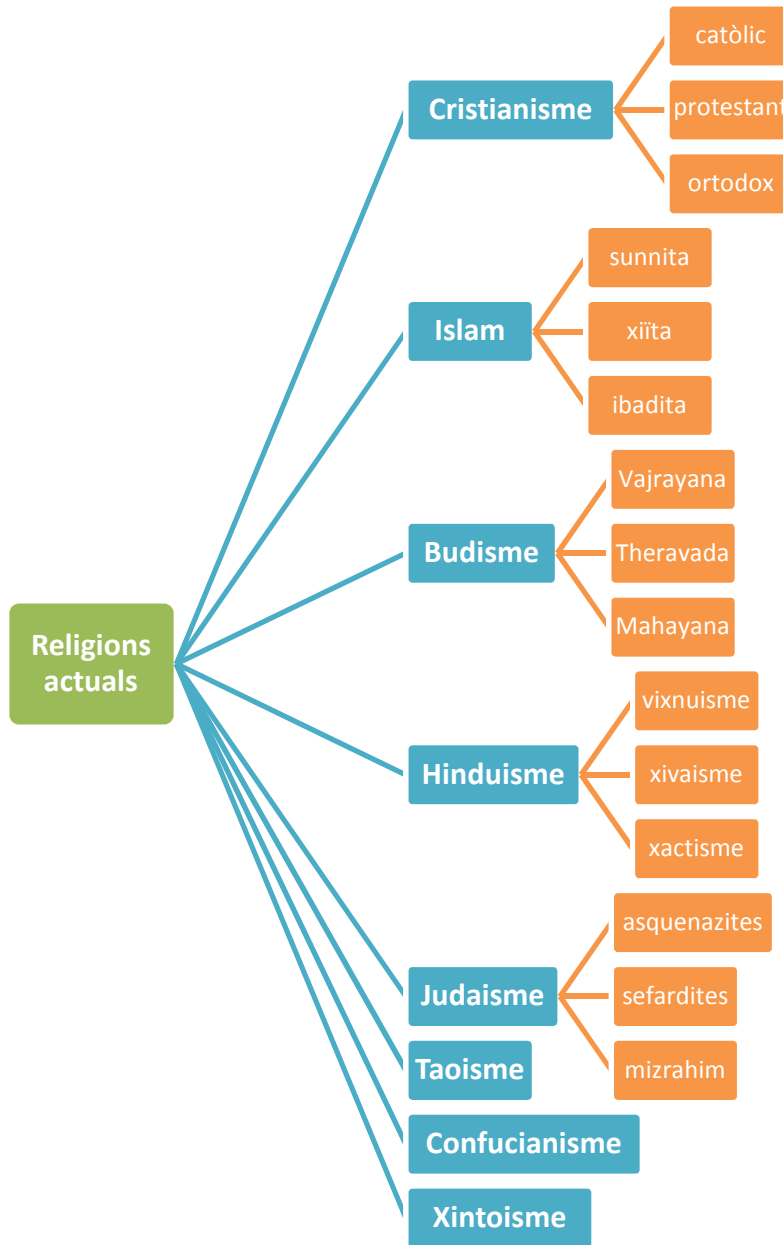

era l'actitud interior i que el bon comportament no havia de tenir finalitat ni intenció. D'aquest budisme va sorgir el monaquisme. L'eticisme afirmava que obtindríem la salvació si fèiem obres bones. D'aquest van sorgir el zoroastrisme, el confucianisme, el jainisme i el judaisme. El monisme afirmava que obtindríem la salvació per la unió amb l'absolut. D'aquest van sorgir el taoisme, el neoplatonisme, el sufisme i l'idealisme. El cristianisme rebutjava cadascuna d'aquestes posicions i afirmava que la salvació depèn de fora de nosaltres, no depèn només de la nostra cerca de la felicitat o de la perfecció espiritual.

Les grans religions actuals (cristianisme, islam, budisme, hinduisme, judaisme, taoisme i confucianisme) tenen el seu origen fora del que actualment anomenen món occidental. Les cinc tenen els seus orígens al continent asiàtic. El judaisme, el cristianisme i l'islam van originar-se al Pròxim Orient, l'hinduisme i el budisme, a l'Índia, i, finalment, el taoisme i el confucianisme, a la Xina. Ara bé, cada cultura i cada civilització va desenvolupar un conjunt de pràctiques i creences que relacionaven el món real amb el "més enllà" i amb éssers sobrenaturals que d'alguna manera influïen en les seves vides. Els desenvolupaments científics i tecnològics, la globalització, els avenços en comunicacions... van permetre l'extensió i la implantació de les diferents cultures i la universalització de les religions.

2. ORIGEN DE LES PRINCIPALS RELIGIONS ACTUALS

Il·lustració 3. Esquema de les religions actuals.

Font pròpia [25/7/15]

2.1. EL CRISTIANISME

Si parlem del cristianisme, estem parlant de la religió amb dos mil milions de fidels arreu del món. Va sorgir fa dos mil anys enrere fruit del judaisme. Té una divinitat única i omnipotent, Jesucrist. Al principi es va considerar una secta jueva i els cristians van patir molta repressió, sobretot pels emperadors romans de l'època, però després va començar a expandir-se fins a convertir-se en la religió oficial de l'Imperi Romà de Constantí. Actualment, domina la vida espiritual d'Europa i Amèrica, però tot i la seva força, val a dir que va patir diverses ruptures. Una d'elles, anomenada el Cisma d'Orient (S. XI), va comportar la separació de l'església catòlica i l'ortodoxa. Al segle XVI, el cristianisme catòlic es va rompre amb l'aparició de la reforma protestant.

LES BRANQUES DEL CRISTIANISME

- **Catòlics**

L'església catòlica és la més nombrosa dins del cristianisme, hi ha aproximadament 1254 milions de catòlics a tot el món i representen un 17,7 % de la població mundial. El papa de Roma representa la figura de Déu a la Terra i és elegit per una assemblea de cardenals en un conclave. Dins de l'església catòlica se celebren aquests sagraments: la missa (eucaristia), el baptisme, la confirmació, la penitència, l'ordre, el matrimoni i la unió dels malalts.

Dins dels cristians catòlics hi ha diferents grups com ara la Comunidad Jerusalén, la Renovació Carismàtica Catòlica o l'Opus Dei.

- **Ortodoxos**

L'església ortodoxa està present a l'Orient Mitjà i Europa de l'Est, uns 225 milions d'ortodoxos. Ortodox ve del grec i significa «doctrina recta i celebració justa». L'església ortodoxa està formada per un conjunt d'esglésies particulars autònomes i cadascuna té el seu patriarca. El patriarca de Constantinoble té uns honors i és reconegut com el primer entre els iguals. És similar al Papa a l'església catòlica, però no té cap poder sobre les altres esglésies, simplement s'ocupa d'explicar la tradició sagrada.

Els ortodoxos accepten les tradicions cristianes i tenen els mateixos sagraments. Adoren fidelment la Verge Maria, accepten el matrimoni dels

sacerdots i també practiquen algun dejuni, durant el qual només s'alimenten a base de verdura.

- **Protestants o evangèlics**

La religió catòlica protestant va sorgir cap al 1500 d.C.. i en l'actualitat compta amb aproximadament 800 milions de fidels.

L'església es caracteritzava per molts abusos de poder i s'estava allunyant de la fe cristiana. Una sèrie d'humanistes van criticar aquestes pràctiques corruptes i van iniciar una reforma encapçalada per Martí Luter.

Els fonaments del protestantisme es basen en les 97 tesis de Luter. Segons els protestants, la salvació s'aconsegueix simplement tenint fe, no creuen en els sants ni la Verge, no estan a favor dels sacerdots, i tampoc creuen que els sacraments siguin necessaris. La doctrina dels evangèlics es basa exclusivament en l'Evangelí, els principis que han de regir la nostra vida.

- **Anglicans**

L'anglicanisme té 2,6 milions de fidels presents a 164 països d'arreu del món. Va sorgir quan Enric VIII va trencar amb la Santa Seu i va declarar l'església d'Anglaterra totalment independent. "Aquest culte només considera sacraments el baptisme i l'eucaristia i, a diferència de les altres esglésies reformades, manté una estructura jerarquitzada."²

L'església s'organitza en 38 províncies pertanyents a la Commonwealth, excepte els Estats Units, que pertanyen a l'església episcopal, Irlanda, Brasil, Mèxic i Japó. Tot i això, es considera part del protestantisme i la llei d'Anglaterra la reconeix com a tal.

Sabies que...?

L'anglicanisme accepta els homosexuals i el sacerdocí femení.

² VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004. Pàg. 69

JESÚS

El cristianisme es basa en el culte a Jesucrist, el fill de Déu. Segons la Bíblia, Jesús va néixer a Betlem, concretament en un estable, i va ser visitat per pastors de tot arreu. Els seus pares, Josep i Maria, afirmaren que ell no va ser concebut de forma natural, sinó pel poder de Déu. No tenia estudis, als 30 anys va començar a predicar i a fer curacions. Jesús volia el perdó i la salvació de Déu per a tothom: prostitutes, corruptes, lladres, rebels... També va canviar la concepció que tenia la gent de "Regne de Déu", la gent esperava que aquest regne s'aconeguís mitjançant la lluita, però Jesús va dir que s'obtidria estimant els altres, també els enemics. El seu discurs perjudicava negativament la gent poderosa de l'època, per això va ser crucificat pels soldats romans amb l'acusació de ser un fals messiès. Va morir i el mateix dia va ser enterrat, però al cap de tres dies va ressuscitar i va estar quaranta dies amb els seus deixebles. Ara bé, en el moment en què el cristianisme era considerat una secta jueva, Jesús era considerat un simple profeta i no creien en la seva resurrecció. La primera predicació cristiana va ser la resurrecció de Jesús, era al Senyor ressuscitat a qui es dirigia el culte. Amb la seva resurrecció va demostrar que era el Fill de Déu.

Il·lustració 4. *L'últim sopar*, de Leonardo da Vinci
<http://statics.ccma.cat/multimedia/jpg/6/8/1268666660886.jpg> [26/7/15]

L'ESGLÉSIA

Religiosament parlant, l'església és un poble, un grup de gent dedicada a conèixer, estimar i servir el seu Déu. A principis del segle IV, l'Església, dirigida per bisbes, tenia una forta implantació en les províncies africanes de l'imperi. Si bé estava dividit en diversos corrents que combatien un persistent paganisme (creença en divinitats

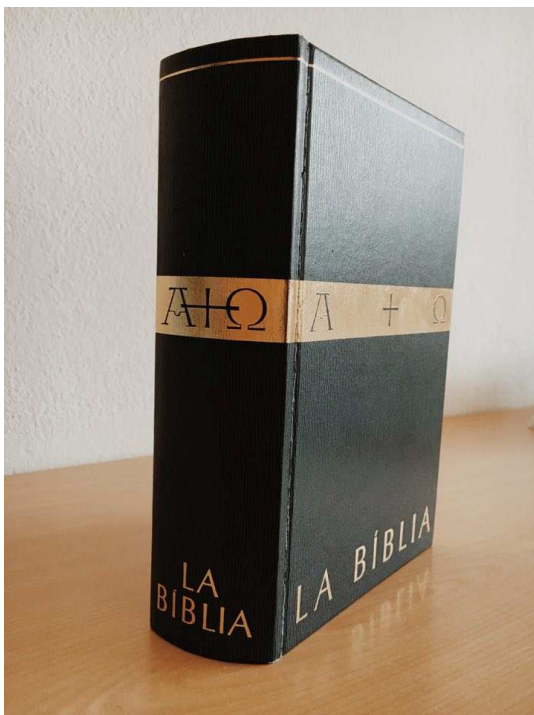

locals), el cristianisme estava arrelat a Hispània, la Gàl·lia, Britània i Il·líria quan, l'any 453, Odoacre va posar fi al domini de Roma sobre aquestes regions. A partir de llavors, la tasca d'evangelització va ser obra de les institucions monàstiques.³ Ara bé, l'església també és un edifici on els cristians es reuneixen per retre culte a Déu i en la qual es duen a terme els bateigs, les confirmacions, les bodes o els funerals.

EL LLIBRE SAGRAT

El llibre sagrat de la religió cristiana és la Bíblia, una col·lecció de llibres escrits en un període de més de 1000 anys, en situacions i àmbits de la història diferents i en una gran varietat de llengües i estils. Tot i això, els cristians la consideren una sola unitat.

La Bíblia es divideix en dues parts. La primera s'anomena Antic Testament i és la més llarga, compartida amb el judaisme. Descriu la història i el pensament religiós des del principi de la humanitat fins a l'aparició del messies. La segona part s'anomena Nou Testament i és un recull de 27 escrits redactats per gent cristiana al segle I. Es divideix en quatre parts: els Evangelis, els fets dels apòstols, les epístoles generals i el llibre de l'Apocalipsi.

Il·lustració 5. **La Bíblia**
Font pròpia. [8/1/16]

³ VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramón, 2004. Pàg 63

ELS SET SAGRAMENTS DEL CATOLICISME

Sagrament significa <<signe sagrat>>, amb el qual el cristià rep la gràcia de Déu i té la seva presència eficaç. Hi ha 7 sagraments:

- **Baptisme:** iniciació a l'església catòlica mitjançant el bateig i alliberació del pecat original. El batejat passa a ser fill de Déu.
- **Confirmació:** atorgament al cristià del do de l'Esperit Sant.
- **Eucaristia:** acte en el qual es recorda el Sant Sopar i es representa simbòlicament el cos i la sang de Crist mitjançant el pa i el vi.
- **Penitència:** revelació dels pecats a un sacerdot per rebre el perdó de Déu.
- **Unció dels malalts:** acte per acceptar la malaltia, reforçar la fe del malalt i incitar la cura de la malaltia.
- **Ordre sacerdotal:** poder per dur a terme el ministeri de l'església i estar al servei de la comunitat cristiana.
- **Matrimoni:** unió d'un home i una dona i signe d'amor a Déu. L'objectiu principal del matrimoni és formar una família.

Sabies que...?

Els *amish* són cristians que no accepten les noves tecnologies i viuen de forma tradicional.

Il·lustració 6. Dones amish

<http://listas.economista.es/gente/5343-10-cosas-que-no-sabias-sobre-la-cultura-amish> [26/7/15]

2.2. L'ISLAM

L'islam és una religió monoteïsta fundada al segle VII a Aràbia. Al·là és el Déu en què creuen els musulmans i Mahoma, el profeta, al qual Al·là va revelar el seu missatge. L'Alcorà és el llibre sagrat, on consta el seu missatge. La base de la religió musulmana és la submissió a Déu, el respecte entre els individus o la pau.

Els musulmans constitueixen un 20% de la població mundial, això significa que l'islam és la segona religió més practicada al món. Dintre de l'islam podem trobar tres variants: els sunnites, els xiïtes i els ibadites. Els sunnites representen un 90% dels musulmans, tenen la seva fe en Mahoma i creuen que els vertaders imams (‘‘Persona que dirigeix l'oració en les pràctiques religioses musulmanes’’¹) són els seus primers quatre califes. A més, basen la seva fe en la Sunna (conjunt de relats de Mahoma i la seva manera d'actuar) i l'Alcorà. Se situen majoritàriament als països del nord d'Àfrica com ara Marroc, Algèria, Egipte o Sudan i alguns països d'Àsia com Kazakhstan o la Índia. Els xiïtes tenen la seva fe en Alí, el cosí i gendre de Mahoma i creuen que els imams són els seus successors, no basen la seva creença en la Sunna perquè aquesta és fruit dels humans, i no és un llibre diví com l'Alcorà. Els xiïtes se situen en països com Oman, Iran, Iemen o Iraq. Finalment, els ibadites no donen importància a l'origen dels imams, només cal que estiguin teològicament formats.

A l'islam hi ha cinc pilars que tots els musulmans i musulmanes han de complir al llarg de la seva vida:

1. **El testimoni de la fe:** considerar Al·là l'únic Déu i Mahoma el seu profeta. Han de pronunciar aquesta oració: “No hi ha altre Déu més que Déu, i Mahoma és el seu Profeta”.
2. **Pregària:** resar cinc cops al dia en direcció a la Meca i sense la presència d'una persona del sexe diferent. Cal anar net i que el lloc on es faci l'oració també estigui net.
3. **Almoïna:** solidaritat, ajudar els més necessitats,.. sense esperar res a canvi, discretament i sense presumir.
4. **Ramadà:** consisteix a dejunar durant les hores de sol, excepte els malalts, els nens i les dones embarassades, les que estan en lactància o les que tenen la

regla. No es pot ni fumar, ni menjar, ni beure ni mantenir relacions sexuals. És el novè mes del calendari musulmà i és un mes sagrat.

El dejuni és una prova a les incitacions i un acte disciplinari i de reflexió.

- 5. Peregrinatge a la Meca:** és imprescindible que els musulmans vagin una vegada a la vida, sempre i quan siguin aptes econòmicament i físicament.

MAHOMA

Mahoma va néixer a La Meca cap al 570 d.C. La seva família era comerciant, i als 7 anys ja era orfe de pare i mare. Va viatjar amb el seu oncle per les regions d'Aràbia i es va guanyar la confiança de la gent. Quan tenia 25 anys es va casar amb una dona quinze anys més gran, Aixa .

A l'edat de 40 anys creia que Déu li enviava missatges i aquests havien de ser transmesos als ciutadans; més tard, aquests missatges formaven l'Alcorà. Mahoma va començar a parlar sobre el "més enllà" i la gent el mirava recelosament, així que, l'any 622, va decidir marxar amb els seus seguidors a Medina. Aquest canvi de ciutat s'anomena Hègira i marcà l'any zero a l'islam, igual que el naixement de Crist al cristianisme.

Il·lustració 7. Mahoma predicant l'Alcorà a la Meca

<https://es.wikipedia.org/wiki/Mahoma>

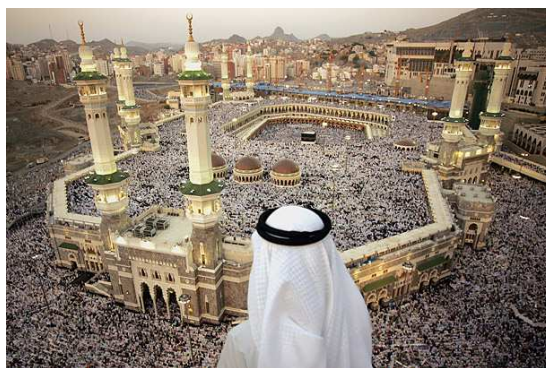
[10/9/15/]

Al final de la seva vida, Mahoma va aconseguir fer fora els jueus de Medina i conquerir definitivament la Meca. Finalment, el 8 de juny del 632 d.C., va morir als 63 anys. Mohamed mai apareix com un Déu a l'islam, sinó com a profeta de la paraula de Déu. Els musulmans creuen que és un error que els cristians atribueixin a Jesús un caràcter diví, ja que afirmen que només va ser un profeta igual que Mahoma. Aquest és l'exemple per tots els creients, ja que va ser un home honest, pietós, fidel i misericordiós.

LA MECA

La Meca és la ciutat on va néixer el profeta Mahoma. Quan els musulmans resen s'orienten cap a la Meca. El cinquè deure fonamental dels musulmans és, una vegada a la vida, visitar la Meca i fer el ritual de peregrinació. Quan els musulmans arriben a La Meca han de fer set voltes a la plaça mentre prediquen. A la Meca no importa el país d'on vinguis, ni la classe social a la qual pertanyis ni l'edat que tinguis, perquè tothom va vestit amb la mateixa túnica, això significa que a tots els uneix la fe en Déu. El final de la peregrinació coincideix amb l' Aïd al al-Adha, la Festa del Xai, en què es sacrifica l'animal i es fan grans menjars. El punt central de la ciutat és el santuari en forma de cub anomenat Kaaba, que conté la pedra negra sagrada.

Il·lustració 8. La Meca

<https://amazighen.files.wordpress.com/2012/09/hajimeca.jpg> [10/9/15]

L'ALCORÀ

L'Alcorà és el llibre sagrat de l'islam i constitueix la paraula de Déu transmesa per Mahoma mitjançant l'arcàngel Gabriel. La paraula <<alcorà>> significa *recitació*. "L'Alcorà és a la vegada un compendi del dogma, un codi jurídic (el *fiqh*) un tractat de moral i un manual de la vida quotidiana." ⁴Després de la mort de Mahoma, els seus seguidors van començar a fer una recopilació de les seves revelacions van originar l'Alcorà. Segons els musulmans l'autor del llibre és Déu, Mohamed només va ser un intermediari encarregat de comunicar la paraula de Déu.

El llibre consta de 114 capítols anomenats *surahs* disposats de més llargs a més curts, però no en ordre cronològic, els quals estan dividits en versicles o *aleia*. Totes les *surahs* comencen amb el vers: "En nom de Déu, el clement, el misericordiós", menys la 9 que originàriament estava unida a la 8. Les 86 sures revelades a la Meca són més curtes i de caràcter místic, en canvi les 28 revelades a Medina són més llargues i tracten temes com ara les relacions entre la comunitat o *umma*.

⁴ VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004. Pàg. 74.

És el fonament bàsic de la religió musulmana, que inclou la doctrina i les normes dels creients, i consells ètics i morals. Hi ha aspectes de la vida privada com seria l'alimentació o el matrimoni.

Les pregàries de l'Alcorà es reciten habitualment a les mesquites . La pregària més comuna entre els musulmans és la *surah* número 1 de l'Alcorà: *``Alabança a Déu, senyor del món, el clement, el misericordiós, sobirà del dia del judici. T'adorem i demanem la teva ajuda, guia'ns pel recte sender, pel sender que recorren qui han rebut la teva gràcia, no pel sender que segueixen qui han provocat la teva ira o caminen descarrilats.'`*

Il·lustració 9. **Manuscrit de l'Alcorà, segle XII**
<http://rutasymapas.com> [20/9/15]

2.3. EL JUDAISME

Amb 13 milions de jueus, el judaisme és l'origen de les dues grans religions politeistes actuals, el cristianisme i l'islam. Va ser fundada per Abraham cap al 1200 a.C. a Judà i la seva fe es basa en un únic déu, Jahvè. Actualment té 13 milions de seguidors i Estats Units és el país amb més jueus al món (aproximadament uns 7 milions).

Però des que va desaparèixer la seva pàtria al 586 a.C, els jueus han hagut d'afrontar diverses adversitats. La política d'hel·lenització d'Alexandre Magne, la monarquia grega de Antíoc IV Epífanes, la Primera Guerra Jueva, la revolta de Bar Kokhb o l'Holocaust són unes de les desgràcies que han hagut de suportar els jueus.

DÉU, YHWH

Els jueus creuen en un Déu invisible i omnipotent, Jahvè. Segons la Bíblia, Déu se li va aparèixer a Abraham i, segles més tard, el poble d'Israel va afirmar que Déu va encomanar als israelites ser els seus sacerdots. Per tant, els jueus eren els elegits per servir l'únic Déu vertader. A Israel va començar una teocràcia, un govern on el poder és

exercit per Déu. Aquesta relació del poble i Déu s'anomena Aliança. No obstant, més tard, amb els atacs d'altres tropes o tribus, es va establir una monarquia encapçalada per Saül, després per David i, finalment, per Salomó. Però mai substituïnt el Déu.

Els jueus tenen una relació d'aliança amb el Déu i aquesta consisteix en la circumcisió (*britmilah*) o el pacte del Mont Sinaí; a més, els jueus estan obligats a complir els manaments de Déu, però en el moment que aquests no són complerts es considera una violació injustificable. Els jueus van començar a creure que Déu els castigaria si no els complien i que un dia jutjaria Israel. Tot i això, el gran sofriment que va provocar l'Holocaust, ha fet plantejar als jueus l'existència de Déu.

Sabies que...?

Segons els jueus, Lilit és un dimoni femení que va ser una de les esposes d'Adam.

LA LITERATURA SAGRADA

Torà significava originalment "ensenyament" o "lleis". És la primera part de la Bíblia hebrea, és a dir, els cinc primers llibres, i també el llibre sagrat i el més important del judaisme. Consta de 613 manaments, des de la llei civil, passant per la dieta i la higiene personal, per tant, és la font dels rituals i l'ètica dels jueus. Aquests es resumeixen en els deu manaments. La literatura sagrada dels jueus també està formada pels *Nebi'im* (els profetes) i els *Ketubim* (els escrits).

Una part important de la literatura jueva és el *talmud*, que conté un conjunt de lleis i codis transmesos de generació en generació. Està format per 63 llibres distribuïts en 613 capítols. Es divideix en dues parts: la *Misná*, que engloba una legislació per explicar la Torà, i el *Guemarà*, que consta d'un conjunt de controvèrsies i discussions sobre la *Misná*.

Il·lustració 10. **Nom de Déu a la Bíblia Hebrea, 1384 d.C.**
http://symbolos.com/ramada_centros_espirituales2.html
[25/10/15]

LES AMENACES AL JUDAISME

- **L'Holocaust**

La vida dels jueus a Europa mai havia estat fàcil, però a finals del segle XIX, va aparèixer una forma d'antijudaisme anomenada antisemitisme. L'any 1933, Hitler pren el poder i comença un dels genocidis més horrorosos de la història d'Europa, durant la Segona Guerra Mundial. L'Holocaust, que va anar del 1941 fins al 1945, va acabar amb la vida de dues tercers parts de la població jueva. Les cambres de gas van dur a la "Solució Final", la decisió per exterminar tots els jueus a mans dels nazis.

- **La Diàspora**

La Diàspora, que significa "dispersió", es va iniciar al 586 a.C i va comportar que el judaisme s'extingís arreu del món. Molts jueus van ser deportats a Babilònia i a altres parts del món, però alguns van aconseguir romandre a Israel. La fe jueva era liderada, en unes èpoques, pels jueus d'Israel i, en altres, per la Diàspora (jueus exiliats). Això va provocar un conflicte que va afectar negativament el desenvolupament del judaisme.

Un moment clau en la Diàspora també va ser l'any 135 d.C. amb la destrucció de Jerusalem provocada pels romans. Es considera que la Diàspora va finalitzar el 14 de maig 1948 amb la declaració d'independència d'Israel.

EL SIONISME

Sionisme ve de Sió, l'antic nom de Jerusalem, i va ser un moviment jueu, creat a Europa al segle XIX i encapçalat per Theodor Herzl. Al 1897 va organitzar el primer

Congrés Sionista; les intencions d'aquest moviment eren que els jueus tornessin a la seva "pàtria", Palestina. Els sionistes es van veure amenaçats arran de l'Holocaust i no van tenir més remei que acceptar Israel com a pàtria i la llengua hebrea com a jueva. Però això no va evitar els conflictes arabisraelians que encara romanen avui dia.

EL TEMPLE I LA SINAGOGA

Sinagoga és una paraula d'origen grec que significa "lloc de reunió". No es coneix l'origen de la sinagoga, però es creu que, amb la Diàspora, molts jueus no tenien la possibilitat d'anar al Temple de Jerusalem (l'únic lloc de culte per als jueus i l'únic on es podien fer sacrificis) i es van establir les sinagogues. En elles resaven, estudiaven, ensenyaven i es feien serveis divins, però no es feien sacrificis.

A les sinagogues es poden trobar escrits de la Torà a les parets o objectes apreciats. L'element més important és "l'Arca", que conté pergamins on està escrita la llei hebrea. També podem trobar una làmpada i una espècie d'altar. Gairebé tots els jueus pertanyen a una sinagoga, però no tots són fidels assistents.

El primer temple de Jerusalem va ser destruït quan els babilonis van envair Judea l'any 586 a.C., però al 539 a.C van poder tornar-hi i reconstruir el temple.

LA RELACIÓ ENTRE EL JUDAISME, EL CRISTIANISME I L'ISLAM

El judaisme és la més antiga de les tres religions, la que va existir abans del cristianisme i l'islam. Les tres tenen els seus orígens a Orient Mitjà i les tres tenen fonaments molt comuns: profetes, textos, principis... A més, les tres són monoteistes i es basen en els corresponents llibres sagrats, l'Alcorà, la Bíblia i la Torà.

Il·lustració 11. Sinagoga jueva de Tortosa
http://www.redjuderias.org/google/google_maps_print/tortosa-es.html [29/10/15]

A l'antiguitat, es creia que el cristianisme era una secta jueva, però el cristianisme era una rama del judaisme que no aplicava lleis tan rigoroses com ara la circumcisió masculina i que va suposar una gran alternativa a la seva predecessora. Els jueus van arribar a patir persecucions i expulsions per part dels cristians, fins i tot van ser acusats de portar la pesta negra. Els jueus també van ser perseguits pels musulmans, però no d'una manera tan violenta.

2.4. EL BUDISME

Amb un 6% de la població mundial, el budisme és la quarta religió més practicada al món. Va ser fundada per Siddhartha Gautama al segle VI a.C. a l'Índia. Té diferents branques: el budisme Theravada, que és el més antic i considera que els laics no poden reencarnar-se, hauran d'esperar molt de temps, i el budisme Mahayana que, a diferència del Theravada, considera que tothom pot assolir la il·luminació. Una altra forma de budisme és el Vajrayana; aquest utilitza molts elements màgics i místics basats en els Tantes. Per anar al més enllà utilitza diverses tècniques, entre elles el famós mandala, que expressa una relació còsmica.

Els budistes no adoren cap divinitat suprema ni omnipotent. El seu fundador és un home sense poders sobrenaturals, simplement és un home "que va trobar resposta als dilemes més profunds de l'existència humana."⁵

BUDA

Buda va néixer l'any 560 a.C. en una aldea anomenada Lumbini, prop de l'Índia. Tot i que la seva vida no es coneix amb profunditat, sabem que pertanyia a una família aristocràtica, els Gautama. La seva mare va morir pocs dies després del seu naixement i aquest va ser miraculós ja que el terra tremolava i éssers sobrenaturals assistien el seu naixement. Als 19 anys es va casar i va tenir un fill, però ho va abandonar tot per donar sentit a la seva vida i alliberar-se del patiment. Va viure sis anys amb cinc dels seus deixebles i amb ells va practicar una forma de vida extremadament austera que quasi els porta a la mort. Assegut sota d'una figuera va arribar al màxim coneixement, ja que va aconseguir la il·luminació, i es va convertir en el Buda posseint les Quatre

⁵ VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004. Pàg. 46.

Veritats que després recita a Benarés als seus deixebles. Les Quatre Veritats afirmaven que tot és dolor, que l'origen del dolor resideix en el desig, que l'abolició del desig comporta l'abolició del dolor i, per últim, que hi ha vuit ramals que condueixen a l'extinció del dolor: opinió, pensament, paraula, acció, mitjans d'existència, esforç, atenció i contemplació. Aquesta doctrina la va difondre per gairebé tota l'Índia.

Il·lustració 12. Siddharta Gautama (Buda) practicant l'ascetisme extrem. Museu Lahore. <http://www.ishafoundation.org/blog/yoga-meditation/history-of-yoga/buddha-pournami/> [1/10/15]

L'ENSENYAMENT DE BUDA

Per a un budista, el més important no és la veneració d'un Déu, sinó l'actitud interior. La base per dominar els nostres sentits és la recta actitud interna: bondat, compassió, alegria solidària i equanimitat. Les actituds han de ser transparents, sense buscar cap benefici material. Els ensenyaments principals de Buda eren els següents:

- El karma: la llei de la causa i l'efecte. L'home és responsable dels resultats de les seves bones o males accions.
- La reencarnació: les obres dels humans a les seves vides determinaran les circumstàncies de la seva reencarnació.
- L'alliberació del karma: depenent de cada situació, no es pot abolir el karma, però sí assolir una mena d'alliberació i reorientar la vida.
- Les "quatre nobles veritats".

- La ``noble sendera dels vuit passos``: coneixement recte, actitud recta, paraula recta, acció recta, vida recta, esforç recte, pensament recte i concentració recta de l'esperit.
- Nirvana: estat de l'ésser humà lliure de qualsevol cosa material i lliure de sofriment. S'aconsegueix quan finalitza la cerca espiritual i tens una seguretat completa.
- Dharma: és el camí cap al nirvana. Es tracta de dur a terme una bona conducta fent els ensenyaments del budisme; així s'arribarà a una felicitat eterna i s'abolirà el dolor, és a dir, s'aconseguirà la pau interior.

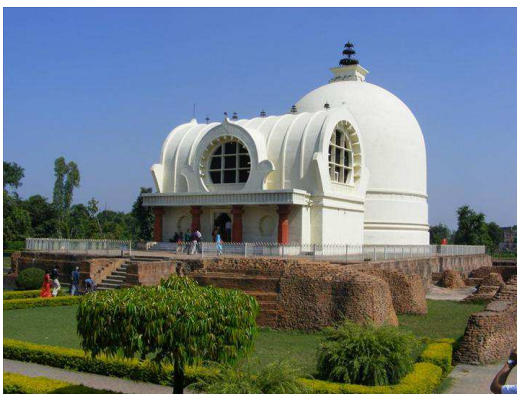
TEMPLES I ESTUPES BUDISTES

Els temples budistes més importants estan relacionats amb la vida de Buda. El temple Maya Devi està situat a Lumbini, el poble on va néixer Buda. Bodh Gaya va ser la ciutat on Siddharta es va il·luminar i es va convertir en buda, al temple Mahabodhi.

Il·lustració 13. **Temple Mahabodhi, Bodh Gaya, Índia**
http://hindudevotion.org/?page_id=149 [5/10/15]

Les *stupa* són monuments molt importants dintre del budisme. Es tracta de construccions on es ret culte a alguna persona honorable i contenen objectes o

Il·lustració 14. **Estupa Parinirvana, Kushinagar, Índia**
<https://uttarpradeshtouristattractions.wordpress.com/> [6/10/15]

llibres sagrats. També n'hi ha que recorden algun esdeveniment important que va succeir. La seva forma simbolitza, de dalt a baix, els quatre estats de la ment, la ment il·luminada i la dimensió còsmica de la inducció de Buda. Les estructures són similars, amb cúpules de forma circular que sobresurten i contenen tres ombrel·les que representen a Buda, els ensenyaments i la comunitat. Sarnath va ser la població on el

Buda va donar el seu primer sermó, concretament a l'Estupa Dhamek. Buda va morir a la ciutat de Kushinagar, allí es troba l'estupa Parinirvana, una de les més importants.

2.4. L'HINDUISME

Amb 900 milions de creients, l'hinduisme és la religió més antiga de les religions actuals. Els seus fonaments provenen de la religió vèdica, introduïda a l'Índia per les tribus àries cap al 2500 a.C.. D'aquesta van sorgir el *brahmanisme* o *hinduisme*. El brahmanisme fa referència a l'antiga religió vèdica i l'hinduisme a tota la pluralitat religiosa de l'Índia.

Originalment, els vèdics eren politeistes i creien en els déus de la natura, però a partir dels Upanishads, uns llibres sagrats que recullen un conjunt de doctrines per superar l'antiga religió vèdica, es va començar a creure en Brahma, un ésser superior i immortal.

Il·lustració 15. Deessa Kali
<http://channeleye.co.uk>
[11/10/15]

L'hinduisme és una religió diferent a l'islam o al cristianisme. El fet que no tingui cap fundador reconegut ni unes creences estrictes, fa que hi hagi una àmplia varietat de creences dins de la mateixa religió. La majoria creuen en Déu, però n'hi ha que no. En els inicis de l'hinduisme, als cultes privats s'adorava la deessa mare, en canvi, al culte públic, les divinitats eren masculines. Alguns no hi creuen en cap i alguns en molts déus. N'hi ha de vegetarians i d'altres fan sacrificis animals. Ara bé, ha d'haver-hi alguna cosa que uneixi tots els hinduistes, aquesta és el *dharma*.

EL DHARMA

Igual que els budistes, els hinduistes també tenen un *dharma* o norma ètica general. D'aquest important concepte se'n deriva la rectitud religiosa i moral, el deure, el compromís i la responsabilitat espirituals que han de portar a l'autorealització i

l'alliberament.⁶ Per tant, el *dharma* està relacionat amb la forma de vida de cadascú, és a dir, amb la conducta i la naturalesa de cada persona que ens portaran la pau, la fermesa i el benvenir. És imprescindible fugir de la violència, el lladronici, l'adulteri i l'avarícia i és necessari salmodiar els textos sagrats, ajudar les persones que estan entristides i ser altruista. Ara bé, cada grup hinduista té la seva forma de *dharma* i són els brahmans qui pretenen conèixer el veritable camí de la vida.

LA REENCARNACIÓ, EL KARMA I ELS CAMINS DE L'ALLIBERACIÓ

La reencarnació és el procés pel qual han de passar els hinduistes si volen conèixer l'asobut⁷. L'ànima d'un cos haurà de renèixer en un altre cos i aquest serà millor o pitjor depenent de la seva conducta i comportament al cos anterior. Aquestes accions s'anomenen *karma*, i ho podem definir com "el que s'embra, recull", és a dir, els pensaments, els actes i les paraules tenen unes conseqüències que tard o d'hora s'hauran d'assumir. L'*Atles bàsic de les religions* defineix el *karma* com "Acció segons la qual l'individu guanya mèrits (*punya*) i desmèrits (*papa*) amb cada acció que realitza. L'equilibri entre la *punya* i la *papa* adquirit al llarg de tota una existència determinarà la qualitat de la vida posterior. Així, el *karma* amb el qual neix cada individu és el resultat de les tendències heretades en vides anteriors. L'objectiu final de cada ésser humà serà escapar d'aquest cicle interminable de naixement i mort, el qual s'assolirà per la via de l'acció, el coneixement i la devoció."⁷

Per arribar a l'Absolut, és a dir, per separar-se de les coses terrenals, els hinduistes utilitzen tres vies. La primera és el camí del saber (*jñanamarga*) i consisteix a practicar ioga per tal d'arribar al saber de l'experiència individual i abandonar la particularitat. El segon camí és el de l'acció (*karma-marga*) i es manifesta renunciant a l'egoisme, les passions, les temors, els odis, etc. Per últim, el camí de l'amor a Déu (*bhakti-marga*) i consisteix a estimar-lo, servir-lo, entregar-se a ell i abandonar la individualitat.

⁶ Jaume Vallverdú. *L'hinduisme*. Barcelona: Ed. UOC, 2006

⁷ VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004. Pàg.41.

LA LITERATURA SAGRADA

La literatura de l'hinduisme es basa en llegendes locals que van acabar sent textos sagrats de gran importància, però els textos més antics de la literatura hindú són els Veda, pertanyents a la religió vèdica. Aquests van ser imprescindibles per a la posterior religió hinduista i, sobretot, per la literatura. Estan dividits en tres grups, els Sutra, els Brahmana i els Samhita. Els Sutra són una revelació directa dels déus i, per tant, són eterns i immutables, serien els 4 vedes: *Rig Veda* i *Soma Veda* que són cançons que es cantaven en honor als déus, *Yajur Veda* que són oracions per als rituals i *Atharva Veda* que són versos per recitar en silenci. Els Brahmana contenen els Upanishads, mencionats anteriorment. I, per últim, els Samhita, que no són cap revelació de déu, sinó la tradició escrita. Els més textos més importants que formen els Samhita són:

- **La Bhagavad-Gita:** És un dels textos més importants de l'hinduisme i també un dels més llegits. Es tracta d'un poema de 700 versos, datat cap al 300 a.C. i és una espècie de Nou Testament. El contingut és una conversació entre Krisna, que més tard es reencarna en Visnú, i Arjuna.
- **El Ramayanaç:** És una de les primeres històries que s'escolta a la infància dels hinduistes i va ser escrit al segle IV a. C. per Valmiki. Conta la història dels esposos Rama i Sita, però en el relat s'inclouen molts contes populars. Tots els personatges són simbòlics: Hanuman, el déu dels micos, és símbol de la ingenuïtat, Rama és la personificació de la justícia i Sita és el model de la dona fidel. Rama també és considerat la reencarnació de Visnú, un Déu suprem.
- **El Mahabharata:** Es tracta d'una epopeia datada entre el 400 a.C i el 400 d.C. on dos grups de cosins, els Kauraves i els Pándaves, descendents del mateix besavi, Kuru, estan en guerra. Els Pándaves guanyen la lluita i ascendeixen a un planeta celestial amb els déus.

TEMPLES HINDUISTES

Els primers temples hindús van ser construïts fa 2000 anys. Com que l'hinduisme és una religió politeïsta, cada temple està dedicat a una o diverses divinitats i cadascun té una forma, un estil i unes dimensions diferents. A diferència del cristianisme, als

temples hinduistes no se celebren bodes ni tampoc hi ha un horari concret per anar-hi. Un temple hindú es considera una casa per a la divinitat.

Cada temple té el seu sacerdot i aquest té una funció semblant al capellà de l'església cristiana. S'encarrega de dur a terme les cerimònies com ara naixements, iniciacions, matrimonis o morts. També manté el temple, ajuda i aconsella els fidels.

Un dels temples hindús més importants és el Meenakshi Amman. Està situat a Madurai, Índia. La seva dedicació és a la Deessa Parvati i el seu marit, el Déu Shiva.

Il·lustració 16. **Temple Meenakshi Amman**
http://roble.pntic.mec.es/jfeg0041/todo_relidugues/hinduismo/images/templo1.jpg
[20/10/15]

2.6. QUADRE COMPARATIU

	Cristianisme	Islam	Budisme	Hinduisme	Judaisme
Símbol					
Fundador	Jesús	Mahoma	Siddharta Gautama (Buda)	No en té. Prové de la religió vèdica	Abraham
Nombre de seguidors	2000 milions aprox.	1.157.000.000	6% de la població mundial aprox.	900 milions aprox.	13 milions aprox.
Divinitat	Santíssima Trinitat (Pare, Fill i Esperit Sant)	Al·là	No en tenen.	Religió politeista, però un únic Déu que ho governa tot, Brahman.	Yahweh
Llibre sagrat	La Bíblia	L'Alcorà	Vinaya, Sutra i Abhidharma	Bhagavad-Gita, Ramayana i Mahabharata.	La Torà
Edificis sagrats	L'església/catedral	La mesquita	Els temples	Els temples	La sinagoga
Corrents	Catòlics, protestants i ortodoxos	Sunnites, xiïtes i ibadites	Budisme Theravada, Mahayana i Vajrayana	Ortodoxos i liberals	Tres formes de culte: Visnú, Siva i Sakti
Festes	L'Advent, el Nadal, la Quaresma, el Divendres sant, Pasqua, l'Ascensió, la Pentecosta	Dia de l' Hègira, Naixement del Profeta, Nit del Perdó, el Ramadà, la Nit del Poder, la festa del final del dejú, el mes de peregrinació i la Festa del Sacrifici	Vesak, Magha puja, festa d'Any Nou, Asalha Puja, Pavarana o fi de la pluja, Bodhi o il·luminació del Buda, Parinibbana o naixement del Buda.	Rama Navam i Makara Sankranti o solstici d'hivern, la gran nit de Xiva i Holi o festival de primavera.	Pesahim (Pasqua), Sabu'ot (Pentecosta) i Sukka (commemoració dels quaranta anys d'Israel al desert).
Actes o signes religiosos	Baptisme, confirmació, matrimoni, penitència, l'ordre i la unió dels malalts.	La circumcisió, el matrimoni, el ramadà, la peregrinació, l'oració i el viatge a La Meca.	El deure fonamental és seguir Buda. Hi ha 5 regles: no matar, no robar, no mentir, no tenir mala conducta i no prendre estupefaents.	El naixement, el cordó sagrat, el matrimoni i la incineració del difunt.	La circumcisió, la majoria d'edat i el casament.

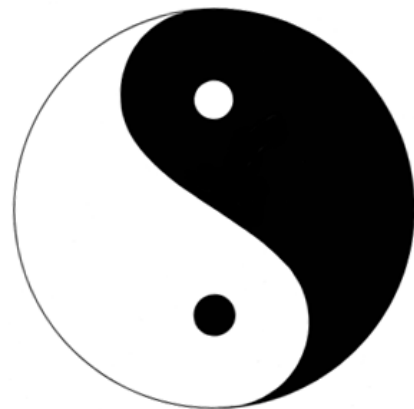
2.7. TAOISME I CONFUCIANISME

La religió xinesa és un cas particular i únic, ja que es va desenvolupar sense cap tipus d'influència de cap altra religió. El taoisme i el confucianisme no tenen res a veure amb les religions monoteistes i més que religions es consideren doctrines de caràcter moral o metafísic. Les dues religions van aparèixer paral·lelament, però són oposades en molts sentits.

El Taoisme

Amb menys d'un 1% de la població mundial, el taoisme és una de les grans religions xineses. El fundador de la filosofia taoista va ser Lao Tse, aproximadament al segle VI a. C. Va escriure el llibre central de la "religió" taoista, el Tao Te Ching (llibre del Tao i de la Virtut). Juntament amb Chuang-tzu va escriure una sèrie de textos sobre l'existència humana. El seu objectiu era "robar el secret del Cel i de la Terra", transcendir el misteri de la vida i així aconseguir la immortalitat. L'aspiració del taoista és arribar a ser immortal mitjançant la divisió del *yin* i el *yang*, el femení i el masculí i el Cel i la Terra. Però també hi ha diverses tècniques per arribar a la immortalitat: el ioga, la meditació, les tècniques respiratòries i sexuals o les drogues, entre altres. També van aparèixer medicines, begudes i aliments administrats per sacerdots.

Un altre objectiu dels taoistes és la unitat amb el *Tao* (camí), la suma de totes les coses que existeixen i que canvien. Segons el taoisme, hi ha tres forces: el *yin* (força negativa i femenina), el *yang* (força positiva i masculina) i el *Tao* (força que no es pot sentir, ni veure ni escoltar). El *Tao* és l'origen del cosmos i de tot el que existeix; si ets al camí de l'etern i l'immortal, ets al camí del *Tao*. El veritable immortal viu i aprèn a viure en sintonia amb el *Tao*.

Il·lustració 17. Símbol taoista del **yin i el yang**.

<https://oldcivilizations.files.wordpress.com/2012/01/yinyang.gif>

[5/11/15]

Al segle VII el taoisme va ser reconegut com a religió, amb un gran nombre de divinitats naturals. Els taoistes admiren la naturalesa i en ella veuen la immortalitat, el canvi i el progrés de la vida.

Una part important del taoisme són les sectes. Cadascuna d'elles té una manera diferent d'enfocar el taoisme. La major secta i la més extensa s'anomena Quanzhen, el seu objectiu era mantindre la pau i l'harmonia per tal de salvar vides. La secta ortodoxa principal s'anomena Zhengyi i el seu objectiu era controlar el clima per evitar desastres i curar malalties mitjançant una pràctica dels talismans.

El Confucianisme

Juntament amb el Taoisme, el Confucianisme ocupa una gran part de la vida religiosa xinesa. El seu fundador va ser Confuci, un humil professor nascut l'any 551 a. C. que, juntament amb els seus deixebles, va donar consells sobre el bon comportament i la bona conducta. Entre ells, la Regla d'Or: el que no vulguis per a tu no ho vulguis per als altres. També pensava que els governants havien de regnar donant exemple moral amb justícia i sinceritat i el que volia era la integritat i el benestar de tot un poble. L'objectiu de Confuci és perfeccionar la seva humanitat (jen) i complir tots els deures i obligacions. Tot i això, Confuci mai no va tenir cap aparició divina. Només quan el confucianisme va perdre seguidors per culpa del Budisme, es van començar a construir temples i a adorar el Savi.

Un dels grans influents del confucianisme és Mencí, considerat el "segon savi" i continuador legítim de Confuci. Segons Mencí, l'ésser humà és bo per naturalesa i pot arribar a tenir quatre virtuts: la benvolença, la justícia, la formalitat i la saviesa.

Durant la dinastia Song xinesa (960-1279) va aparèixer el neoconfucianisme, un moviment confucianista amb influència budista i taoista. Un dels neoconfucianistes més importants va ser Zhu Xi. Ell afirmava que totes les coses de la realitat estan formades per dues forces: la *li* (la llei racional) i la *qi* (força de la natura que interfereix en la naturalesa moral de tots). És una espècie del ying i el yang, però al neoconfucianisme. Segons Zhu Xi, si tens la força *qi* neta i equilibrada, tindràs una

moral perfecta. Zhu Xi era agnòstic i pensava que amb el *li* i amb el *qíno* necessitava la presència d'un Déu. També va negar l'existència de les ànimes dels avantpassats .

Il·lustració 18. **Shui, símbol de l'aigua i també del Confucianisme.**

<http://www.oqfaze.hplivre.com.br/Confucionismo.jpg>

[10/11/15]

2.8. XINTOISME

El conjunt de pràctiques i creences religioses que formaven l'antiga religió del Japó s'anomena xintoisme i significa "camí dels déus". Inicialment, el xintoisme era una religió animista, és a dir, creia en l' espiritualitat dels objectes, les muntanyes o els animals i també en la divinitat de les estrelles, el sol o el mar. El xintoisme era una religió politeïsta, s'organitzava en diferents tribus i cadascuna tenia un amo i un Déu.

Actualment, el xintoisme no s'ensenya a l'escola, però abans la monarquia "divina" ocupava un lloc molt important a la política japonesa. Encara avui dia se segueixen aquests passos i el governant del Japó està obligat a adorar Amaterasu, la deessa del Sol. Anteriorment, tots els japonesos estaven obligats a assistir als santuaris, encara que la seva religió no fos la xintoista. Més tard va aparèixer una religió que combinava el budisme i el xintoisme, el Ryobu-Shinto

Les primeres divinitats dels xintoïstes eren Izanagi i Izanami, que eren germans, però tot i això Izanami va donar a llum a Hiruko, que va néixer amb malformacions.

Les obres literàries més importants i antigues de la religió xintoïsta són el Kojiki, que narra la història del Japó des que va aparèixer el món fins l'any 628, i el Nihongi, que narra cròniques del Japó.

Avui en dia el xintoisme està protegit per una associació anomenada Jinjahoncho i regit pels santuaris. Cada santuari té la seva raó d'existir que pot ser des d'un fenomen natural, com una muntanya, fins un art marcial, com l'esgrima, sempre vinculats a un Kami o Déu. Alguns fins i tot tenen objectes que no es poden veure ni tocar i que ningú sap què són. Els temples estan construïts de fusta i s'han de reconstruir cada vint anys.

Les parts dels temples són: la *tonii* (gran porta d'entrada), la sala de culte i un estanc d'aigua per fer la purificació. Els santuaris són visitats a l'any nou, per fer peticions de la vida quotidiana, per exemple, quan hi ha una situació familiar complicada i també quan naix un nen petit i es demana per la seva salut. Les bodes xintoïstes, en canvi, no es duen a terme als santuaris, però sí que les oficia un sacerdot.

Unes de les festes més importants del xintoïsmes són: el *shogatsu* (l'Any Nou), el *setsubun* (la Primavera) que se celebra el 3 de febrer i es duu a terme un ritual amb llavors de soja per purificar la casa, el *hanamatsuri* (Festa de les Nines) que se celebra el 3 de març i s'exposen nines vestides amb quimonos tradicionals, el *tango no sekku* (Festa dels Nens) que se celebra el 5 de maig i s'alcen estels al cel, el *suijinmatsuri* (Festa del Kami de l'Aigua) que té lloc el 15 de juny, el *tanabata* (Festa de l'Estrella) el 7 de juliol i la Festa dels Morts els dies 13-16 de juliol.

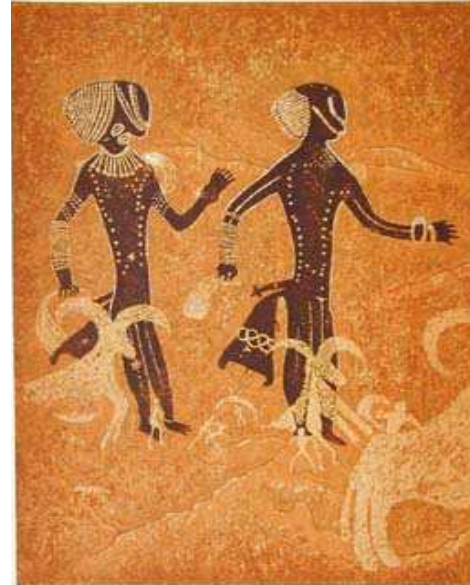

3.LA IMPORTÀNCIA DE LA DONA A LES RELIGIONS ANTIGUES

3.1. LES DONES A LA PREHISTÒRIA I LA HISTÒRIA

Quan els historiadors parlen de la prehistòria tenen en compte l'home creador, recol·lector, caçador... però no som conscients que, al mateix temps, la dona estava duent a terme silenciosament activitats com fabricar objectes, construir refugis o obtenir menjar. A més, també s'havien d'ocupar dels fills i alimentar-los.

Les dones de la prehistòria no eren explotades, reprimides ni maltractades. La dona tenia uns drets bàsics que possiblement no es tenen a l'actual societat "civilitzada". L'Edat de Pedra ens mostra la posició que tenien les dones i també la seva funció de líders dintre de la tribu. La pintura descoberta a Tassili N'Ajjer, concretament en una roca de Tanzoumaitak, mostra dues dones molt enjoiades ballant entre un ramat de cabres.

Il·lustració 19. **Pintura rupestre de dues dones ballant.**
<http://www.artlinkinternational.com/Galleries/Other/HOMTwoFiguresInFinery.jpg> [15/11/15]

3.2. LA DEESSA MARE

La primera divinitat a la qual se li va retre culte va ser, curiosament, una divinitat femenina, la Deessa Mare. Se li va atorgar el poder diví quan van veure que la dona podia donar a llum una nova vida, i creien que els homes no desenvolupaven cap funció en la reproducció. Una altra raó per la qual se la va considerar divina va ser que el cicle menstrual està lligat al cicle de la lluna i també per la relació de la dona i la natura, ja que era l'encarregada de l'horticultura i la principal productora d'aliments.

Cap al 30.000-25.000 a.C la Deessa Mare representava la fertilitat, la naturalesa, era la reina del cel i la mare de totes les coses i totes les divinitats. Gairebé totes les cultures tenen una representació de la deessa mare: Inanna, a Sumer; Astarté, a Mesopotàmia; Ishtar, a Babilònia; Anahit, a Armènia; Tanit, a Eivissa; Isis, a Egipte o Afrodita a la

mitologia grega. La majoria de les primeres deesses ho eren de la fertilitat ja que moltes dones morien al part i necessitaven ser beneïdes. Però la màxima representació de la Deessa Mare va ser l'antiga divinitat Venus. Les més famoses d'aquestes representacions són la Venus de Willendorf i la Venus de Laussel que simbolitzen la fertilitat amb els òrgans sexuals ben destacats i unes dimensions pròpies de dones embarassades.

Il·lustració 20. Venus de Willendorf, Museu d'Història Natural de Viena <http://arquehistoria.com/wp-content/uploads/2012/11/Venus-of-Willendorf1.jpg> [3/11/15]

Il·lustració 21. Venus de Laussel, Museu d'Aquitània, Bordeus. <http://arquehistoria.com/wp-content/uploads/2012/11/venus-lausel.jpg> [3/11/15]

Molts historiadors afirmen que, en els temps de la deessa, la dona gaudia d'uns privilegis i una categoria superior que mai més s'han vist; una escriptora important com Simone de Beauvoir diu que "La societat sempre ha estat masculina; el poder polític sempre ha estat en mans dels homes". Però molts fets històrics afirmen la transcendència de la dona: a Babilònia, en cas de divorci, la dona tenia el dret de custòdia i manutenció dels fills, a Esparta les dones tenien possessió de dos terços de les terres, a Creta hi havia dones toreres i fins i tot a Jònia participaven en la caça del senglar. Aquests "privilegis" eren concebuts pel seu vincle directe amb la Gran Deessa o Deessa Mare.

Sabies que...?

Segons els sumeris, la primera dona va ser creada amb la costella del déu Enki.

Tot i la seva importància en temps llunyans, la més antiga de les divinitats universals, es va anar lentament desplaçant fins a dia d'avui. Tot va canviar quan es van adonar que l'home sí que tenia a veure amb la reproducció humana i les dones es van deixar de considerar "divines". A partir d'aquí l'home va començar a dominar fins arribar al començament de les religions monoteistes. És a dir, el culte a la Deessa Mare va tenir lloc fins fa aproximadament tres mil anys.

Avui dia grans investigadors estudien aquest canvi de poder femení a poder masculí, una guerra es va alçar i l'home va guanyar tot allò que avui representa encara una divisió sexual i social destruint tot allò que havia fet fins llavors la dona. L'horticultura de la dona es va convertir en l'agricultura de l'home i van augmentar les agressions, la dominància i l'esclavitud fins al punt que la Deessa Mare va ser derrotada i vençuda.

Després de la derrota de la Deessa Mare, van aparèixer el que avui anomenem religions monoteistes, és a dir, que adoren un sol Déu. La prehistòria va ser un període de politeisme on es veneraven un gran nombre de déus i deesses. Una de les primeres parelles del món grecoromà va ser Zeus i Hera. Zeus era el déu de l'Olimp i ella només una mestressa de casa gelosa i rondinaire, a més, Zeus li era infidel. Per tant, aquí ja comencem a observar la pèrdua de poder femení i el masclisme "diví".

Però de déus i deesses al món grecoromà n'hi havia tants que la gent estava confosa i en alguns moments, no sabia a qui adorar. Amb el naixement del monoteisme els dubtes es van acabar, cadascun dels déus del judaisme, islam i cristianisme era únic, vertader, omnipotent i masculí. En plena consolidació del patriarcat era impensable una divinitat femenina única, la masculinitat divina era indispensable per a l'hegemonia de l'home. " Ara Déu ja no estava al tron o al lluny, als núvols que vetllaven la cimera de la distant serralada de muntanyes, sinó que estava en cada figura autoritària masculina; des del sacerdot fins al jutge i rei, estava en el pare, en el germà i l'oncle de tota dona; estava en el seu marit, igual que es trobava a casa seva i al seu llit. Finalment, i això és el més important de tot, era a la seva ment." ⁸

⁸ Miles, Rosalind. *La mujer en la historia del mundo*. Barcelona: Civilización Ediciones, 1989

3.3. LES SACERDOTESSES

A banda de la multitud de deesses de l'època clàssica (Afrodita, Atenea, Hera...), les dones no van adquirir un paper important a la religió fins al sacerdoci. Segons la mitologia grega i romana, Sibilla o, també coneguda com Pitia, fou una sacerdotessa profètica de Delfos capaç de preveure el futur i comunicar-se amb el déu Apol·lo.

Una altra figura sacerdotal femenina important era Atenea Polias, elegida entre les dones de la família més poderosa d'Atenes. Eren elegides a sorts i per a tota la vida. S'encarregaven del culte a Atenea. A Eleusis, les hierofàntides eren dues sacerdotesses dedicades al servei de les deesses eleusines Démeter i Koré. Curiosament, estaven casades i tenien descendència. S'encarregaven de protagonitzar els rituals d'adoració a la deessa i d'administrar els fons del santuari.

Il·lustració 22. **Koré del Peplum.**

<https://www.pinterest.com/pin/496451558895539022/>
[5/11/15]

Tot i la importància de les sacerdotesses a l'època clàssica, no podien assistir als rituals de sacrificis i la majoria no podien relacionar-se amb homes.

Les dones de la religió romana també eren excloses socialment, no podien assistir a certs cultes, però tot i això van desenvolupar un paper important.

Les sacerdotesses més importants de la religió de Roma eren les vestals. La seva dedicació era al servei de la Vesta, la deessa del foc. Per tant, la seva missió era que no s'apagués el foc sagrat i si aquest s'apagava serien castigades a enterrar-les vives. Els requisits que havien de complir per convertir-se en vestes eren la virginitat, la bellesa i ser d'una família socialment reconeguda. Una volta eren seleccionades, havien de dur un mocador al cap, tallar-se el cabell i fer el ritual d'iniciació. El paper de les vestes era molt important, s'encarregaven de guardar grans tresors religiosos, documents

estatals i cartes, regar la terra del temple tots els matins per tal de mantenir la seva purificació.

Les vestals eren una gran tradició pagana que va tenir lloc fins al cristianisme. L'any 391, l'emperador Teodosi va prohibir els cultes i rituals pagans, i, per tant, les vestals passen a formar part d'un record més de la història. L'emperador va apagar la flama sagrada i al cap d'uns anys va caure l'Imperi Romà d'Occident.

Il·lustració 23. **Escultura d'una vestal.**

<http://www.elmonroma.com/2014/11/les-vestals.html>

[5/11/15]

4.LA DONA AL CRISTIANISME

4.1.FONAMENTS HISTÒRICS

Com ja hem dit, el cristianisme prové del judaisme, l'antiga religió del poble d'Israel. Quan van sorgir aquestes religions, primer la jueva i posteriorment la cristiana i la islàmica, les societats en què vivien eren molt patriarcals i la dona estava exclosa socialment. Per tant, és lògic que la literatura sagrada d'aquestes religions no potencii la igualtat entre l'home i la dona, ja que les societats antiga i medieval tampoc no ho feien. La Bíblia va ser escrita per homes d'aquella època i que, per tant, rebien la influència de la societat en què vivien. La Bíblia explica la condició de la dona en aquell temps i no és d'estranyar que mostri una societat misògina, on les dones tenien un paper inferior als homes i suportaven discriminacions i marginacions pel simple fet de ser dones. Algunes de les desigualtats socials eren:

- Si una parella no tenia fills era culpa de la dona. L'home podia demanar-ne el divorci.
- Si un tenia un nen en comptes d'una nena era més ben valorat.
- Si es tenia una filla, el pare la podia vendre

4.1.2. LA BÍBLIA

Ara bé, deixant de banda la contextualització històrica, s'ha de tenir en compte que el Déu de la religió cristiana és una divinitat masculina, Jesucrist l'anomena Pare i l'oració més important del cristianisme és el Pare nostre.

A l'Antic Testament les dones apareixen en una condició inferior a la dels homes. Als deu manaments apareix l'esposa com una possessió de l'home juntament amb els animals, la terra i la casa: ``No desitgis la casa d'un altre. No desitgis la seva dona, ni el seu esclau, ni la seva esclava, ni el seu bou,ni el seu ase, ni res del que li pertany`` (Ex 20:17).

Segons la Bíblia, la dona va ser creada per acompanyar l'home i fer-li companyia: ``Llavors el Senyor-Déu es digué: << No és bo que l'home estigui sol. Li faré una ajuda que li faci costat>> `` (Gen. 2:18). A partir del Gènesi, a la Bíblia hi ha una ampla sèrie

de citacions referents als deures i manaments d'una dona cristiana, tot i que no ho estan de manera explícita. Com que la Bíblia és la paraula de Déu, per a l'església són eterns i immutables. A continuació, en fem un resum:

- **Estimació a un sol Déu:** l'adoració a un sol Déu era un requisit indispensable tant per als homes com per a les dones cristianes. ``No et fabriquis ídols; no et facis cap imatge del que hi ha dalt al cel, aquí baix a la terra o en les aigües d'aquí sota. No els adoris ni els donis culte, perquè jo , el Senyor, el teu Déu, sóc el Déu-gelós: demano comptes als fills de les culpes dels pares fins a la tercera i la quarta generació dels qui no m'estimen``. (Èxode 20: 4-5)
- **Forma de vestir:** tant els homes com les dones havien de vestir de manera adequada al gènere al qual pertanyien, i si no era així, es creia que podien tenir inclinacions o comportaments homosexuals. Tampoc podien vestir de manera extravagant ni els homes ni les dones perquè d'aquesta manera es fixaven més en les coses materials que no pas en les que realment importaven, l'adoració a Déu. ``Igualment, desitjo que les dones es presentin amb decència, que s'arreglin amb dignitat i discreció, no amb pentinats complicats, ni amb joies d'or o perles o vestits luxosos, sinó amb bones obres, com escau a dones que s'han compromès a donar culte a Déu`` (Timoteu 2:9-10)
- **El marit com a cap de la parella:** la dona era considerada propietat de l'home i, per tant, era el que dirigia la relació. ``Dones, sotmeteu-vos als vostres marits, tal com tots ens sotmetem al Senyor, perquè el marit és cap de la seva muller, igual que Crist és cap i salvador de l'Església, que és el seu cos.`` (Efesis, 5:22-23)
- **Estimar i respectar al marit:** ``Una dona forta és la corona del marit, una mala esposa és un corc dintre els ossos.`` (Prov. 12:4)
- **Cuidar de la casa:** tenint en compte la societat del moment, podem observar que les dones tenien una feines concretes assignades, per exemple, fer la feina de casa o cuidar dels fills: ``i sàpiguen encaminar les més joves a estimar el marit i els fills, a ser assenyades, castes, diligents de la feina de casa, bones, submises al seu marit.`` (Titus 2: 4-5).

- **Fidelitat:** l'adulteri era considerat un dels pitjors pecats, un exemple clar de la Bíblia és el de la dona adúltera. Antigament, a les dones adúlteres se les condemnava a la lapidació, un mètode de tortura que consistia a llençar pedres a la culpable fins a matar-la. "No cometis adulteri." (Ex. 20:14)
- **Inferioritat:** amb la informació anterior podem concloure que la dona estava infravalorada en comparació a l'home i era considerada un ésser inferior. "Però vull que compregueu que tot home té Crist per cap, l'home és cap de la dona i, Déu és cap de Crist. Quan un home prega o profetitza amb el cap cobert, deshonra el seu cap, i quan una dona prega o profetitza amb el cap sense cobrir, deshonra el seu cap perquè és igual que si anés rapada. Per tant, si una dona no es vol cobrir, que es talli els cabells; però si li fa vergonya de tallar-se'ls o de rapar-se, que es cobreixi. Pel que fa a l'home, no s'ha de cobrir el cap, perquè és imatge i glòria de Déu, mentre que la dona és la glòria de l'home. No és l'home que va ser tret de la dona, sinó la dona de l'home. Ni tampoc l'home va ser creat per causa de la dona, sinó la dona per causa de l'home. Per això la dona, per respecte als àngels, ha de portar al cap un signe de dignitat" (1 Cor 11, 3-10).

Com ja hem vist abans, s'ha de tenir en compte que el cristianisme va néixer en temps de cultures antigues, cosa que va afectar la posició de la dona, ja que en aquell temps la dona era considerada un ésser de "segona classe". Es pensava que l'home era realment el responsable de la creació en posar la "llavor" i la dona només la terra on es cultivava aquesta llavor. Així doncs, les dones obeïen i els homes manaven. La llei romana decretava que les dones no tenien cap autoritat dels fills, que no podien ocupar els càrrecs públics, que no podien ocupar el funcionariat, etc...

El missatge de Jesús intentava donar una visió igualitària dels drets de les persones i va qüestionar la llei de Moisès, és a dir, la tradició jueva. Cal destacar un fet bastant conegut de la Bíblia en què anaven a lapidar la dona adúltera i Jesús digué: "Qui de vosaltres estigui sense pecat que llenci la primera pedra." I tots se'n van anar. Però tot i això, els cristians no van ser capaços de captar el missatge de Jesús i han estat durant segles i segles ancorats en les tradicions que discriminaven la dona.

Per tant, un dels drets que mancava per a les dones era el dret a la lliure opinió en aspectes familiars i socials. Tampoc tenia igualtat d'oportunitats: no tenia accés a l'educació ni tampoc a alguns treballs. Si una dona cometia adulteri era condemnada a la lapidació, en canvi si un home cometia adulteri només es penalitzava si la dona estava casada, perquè d'aquesta manera infringia els drets de possessió del marit.

El que ara considerem un atemptat als drets de les dones, antigament no es considerava així, perquè pel fet de ser dona ja no tenia drets. Per tant, podem concloure que la interpretació de la dona que fa la Bíblia és totalment justificable per la societat en la qual va ser escrita.

4.1.3. LES DONES MÉS DESTACADES AL CRISTIANISME AL LLARG DE LA HISTÒRIA

Les dones que apareixen a la Bíblia són moltes. Entre elles n'hi ha de casades, solteres, riques, pobres, prostitutes, profetesses... però totes reflecteixen la seva lluita per la fe. Moltes volen superar els seus entrebancs, però altres els creen. Aquestes dones que tenen el seu lloc a la Bíblia són les grans oblidades de la teologia.

Eva

Eva va ser la primera dona que va existir, creada per Déu a partir de la costella del seu marit Adam. La seva creació va tenir lloc al paradís, concretament al Jardí de l'Edèn. Al jardí hi havia dos arbres amb fruites per menjar, però n'hi havia un que estava prohibit, l'arbre del coneixement del bé i el mal. Un dia, a Eva se li va aparèixer una serp i li va dir que si menjava de l'arbre prohibit arribaria a ser com Déu i podria conèixer el bé i el mal. Tot seguit, va agafar la fruita (no esmentada al Gènesi) i se la va menjar i, posteriorment, li'n va donar al seu marit. Déu els va expulsar del paradís i li va dir a Eva: "Et faré patir les grans fatigues de l'embaràs i donaràs a llum enmig de dolors. Desitjaràs el teu home, i ell et voldrà dominar." (Gn 3, 13-16).

Sabies que...?

La fruita que va menjar Eva no va ser una poma, a la Bíblia no s'esmenta en cap moment.

``Dels relats del Gènesi que descriuen la creació de l'home, la tradició cristiana va divulgar més aquell que presentava Eva nascuda d'Adam, enfront al de la creació simultània d'ambdós. Així es justificava la superioritat masculina per la seva major proximitat amb allò diví, ja que l'home va ser creat a imatge de Déu i Eva simplement per similitud, sortida del baró''³. Però l'última història de la creació no exposa que la dona hagi estat creada d'un patró posterior. És més, descriu l'acte en què Déu dona el poder compartit entre els dos i ho diu en plural, indicant l'autoritat compartida: ``Déu els beneí dient-los: -Sigueu fecunds i multipliqueu-vos, ompliu la terra i domineu-la; sotmeteu els peixos del mar, els ocells del cel i totes les bestioles que s'arrosseguen per terra.'' (Gn 1:28)

Però, per entendre la misogínia de la tradició cristiana, cal tirar enrere i mencionar un relat de la cultura clàssica, ja que els grecs també van adoptar la visió de la dona en relació a tots els mals i desastres de l'existència humana, i ho van fer amb el mite de Pandora. La primera dona creada per Zeus va ser Pandora, com a càstig per als homes. Era una dona desobedient que va obrir una espècie de caixa que el seu marit li havia regalat amb la condició que no l'obris. La caixa estava tapada perquè no s'escapés el seu contingut, que contenia tots els mals que Prometeu havia aconseguit atrapar i salvaguardar els homes. Pandora va obrir la caixa i, en aquell moment, tots els mals de la humanitat es van escampar. Afortunadament, va poder deixar l'esperança al final de la caixa perquè va posar la tapa.

A Pandora la podem comparar amb Eva, la primera dona creada per Déu i la que va condemnar tot el món a néixer en pecat. Curiosament, en les dues tradicions les dues són creades posteriorment a l'home i totes són culpables d'introduir el mal al món, d'aquí vindrà el tòpic de la flaqueza de la naturalesa femenina.

La Verge Maria

Enfront a la culpabilitat d'Eva està la resignació de la dona més important del cristianisme que és, per excel·lència, la verge Maria. Se la considera la dona exemplar per la seva puresa, humilitat, dignitat, obediència, respecte als altres, però sobretot per la seva fe en Déu. Quan tenia 14 anys, els sacerdots li buscaven un marit, però ella es negava perquè volia mantenir-se pura i casta. Tot i això, va acceptar prometre's

amb Josep. Al cap d'un temps, un àngel se li va aparèixer i li va anunciar que concebria el messies, el fill de Déu. Com que quan va donar a llum a Jesús, Maria encara no estava casada amb Josep, se la considera la Verge Maria. Per tant, Jesús va ser obra de l'Esperit Sant.

Al segle IV, els pares de l'església, van determinar que Jesús havia de ser especial per l'exemple que havia donat a la societat. Per tant, havia de tenir un naixement extraordinari, ja que era un vertader home però també un veritable Déu. Això va portar a un enfrontament de la societat, ja que els uns donaven suport a l'opinió que Jesús era un home normal i corrent, i els altres donaven suport al fet que a part d'home, també era Déu. A partir d'aquí van fer tres concilis per posar-se d'acord. La mare de Déu també havia de ser especial, però si era verge no era mare i si era mare no era verge i llavors es considera immaculada. Maria va néixer sense pecat original.

Il·lustració 24. Verge Maria de l'església Sant Miquel de Deltebre.
Font pròpia [30/10/15]

Maria Magdalena

Segons l'església catòlica, Maria Magdalena fou una important seguidora de Jesús, la primera a veure la seva resurrecció i l'encarregada de donar la notícia als deixebles. Els evangelis identifiquen Maria Magdalena com una pecadora de la qual Jesús va extreure set dimonis, és a dir, li va prendre els seus mals, però ell la va perdonar pel seu gran amor.

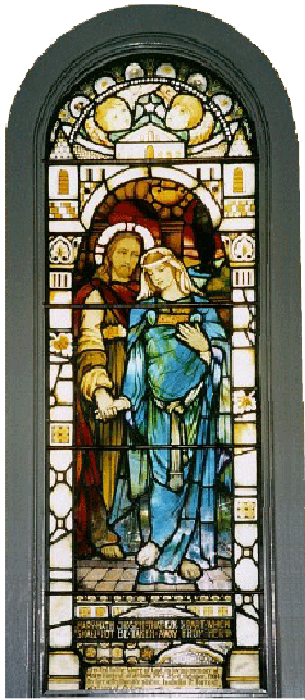

L'Evangelí segons Sant Lluc identifica Maria Magdalena amb una dona pecadora prostituta, però després molt penedida. Tot i que l'església catòlica va retirar l'Evangelí segons sant Lluc que fa referència a la dona pecadora, molts catòlics segueixen relacionant-la amb una prostituta.

Recentment han aparegut diferents teories que afirmen que Maria Magdalena fou la muller de Jesús. Una societat secreta cristiana, el Priorat de Sió, afirma el llinatge de Jesús i Magdalena i que, per tant, va haver-hi descendència de Jesús. A partir de l'any 1982, amb el best-seller *El enigma sagrado* i l'any 2003 amb el best-seller *El Codi da Vinci*, el misteri de la descendència de Jesús es va popularitzar. El matrimoni de Jesús i Magdalena no apareix a la Bíblia ni als Evangelis, però sí en missatges codificats als quadres, documents o a esglésies d'Europa es poden veure evidències dels fets. Ara bé, si això fos cert, Jesús no es consideraria un Déu i dos mil anys de doctrina cristiana haurien estat una mentida. El Priorat també afirma que el cos de Maria Magdalena es troba a França. Rennes-le-Château és un poble del sud de França on es troba l'església dedicada a Maria Magdalena. Una llegenda narra que el rector de l'església, Bérenger Saunière, a finals del segle XIX, va trobar uns documents que eren proves rotundes del llinatge, possiblement les tombes de Jesús i Maria. Saunière va trobar unes escales amagades darrere d'un armari que duïen a una cripta, però després del seu descobriment la porta a la cripta es va clausurar i mai més s'ha tornat a obrir. El govern de França no dóna el permís per fer l'excavació.

“La compañera de Cristo es María Magdalena. El Señor amaba a María más que a todos los discípulos y la besó en la boca repetidas veces. Los demás le dijeron: «¿por qué la quieres más que a todos nosotros?» El Salvador respondió y les dijo: «¿a qué se debe el que no os quiera a vosotros tanto como a ella?»” (Evangelí de Felip, apòcrif).

El llinatge de Jesús i Maria Magdalena és un dels grans misteris de la religió cristiana i dels quals s'han fet moltes investigacions. Però el Vaticà sempre ha intentat amagar qualsevol prova que afirmés la teoria de la seva relació.

Il·lustració 25. **Obra d'art situada a l'església de Kilmore, Escòcia. Mostra Jesús i Maria Magdalena agafats de les mans**

<http://www.rafapal.com/wp-content/uploads/2008/09/jesus-mary2.gif>

[10/10/15]

Sara

Sara va ser una figura bíblica destacada. Era la dona d'Abraham, amb el qual no podia tenir fills. Sara era estèril i no podia tenir fills, però a l'edat de 90 anys, miraculosament, es quedà embarassada. Era extremadament bonica i tenia totes les virtuts d'una bona esposa en aquell temps, però va fer un acte que lamentaria la resta de la seva vida: va incitar la seva criada Agar perquè tingués un fill amb el seu marit Abraham. Tot i això, va ser un exemple per la seva fe i perseverança. L'església la té com un exemple de bona esposa per la submissió al seu marit, tal com deia Jean Buridan: "L'espòs estima més que l'esposa i estima amb un amor més noble, ja que, respecte de la dona, l'espòs és com el superior respecte l'inferior, com el perfecte respecte l'imperfecte, com qui dóna respecte de qui el rep, com el benefactor respecte al beneficiat; en efecte, l'espòs dóna a la dona la prole i ella la rep d'ell".

Santa Prisca o Priscil·la (segle I)

Prisca era una noia de l'antiga Roma que va ser descoberta com a cristiana i tancada a la presó. Un jutge li va oferir convertir-se a la que era l'actual religió de Roma, però ella va dir: "Jo només sóc de Jesucrist". Li van donar un temps per meditar, però ella

estava decidida a donar la seva vida per Déu. La van posar a l'amfiteatre davant d'un lleó, però aquest en comptes d'atacar-la li va llepar els peus. Finalment, Prisca va acabar decapitada.

L'església catòlica la considera una santa i la seva festivitat és el 18 de gener. També té el temple dedicat a l'església de Santa Prisca a Roma.

Il·lustració 26. **Santa Prisca**
http://evangeliodeldia.org/zoom_img.php?frame=32322&language=SP&img=&sz=full [12/10/15]

Santa Tecla (segle I)

A l'edat dels 18 anys Tecla va conèixer en Pau, un apòstol de Jesús, i en quedà tan fascinada que només volia escoltar les seves paraules. Pau acabà sent tancat a la presó i Tecla anava a visitar-lo. Tecla passà a estar de boca en boca de tothom i el seu nuvi, Tamiris, la castigà a la foguera. Miraculosament, la noia es va salvar de les flames.

Se la considera Santa de la església catòlica i també ortodoxa. És patrona de la ciutat de Tarragona des de l'any 1321 en què va arribar la relíquia del braç de Tecla.

Il·lustració 27. **Santa Tecla**
<http://www.iglesiaortodoxa.cl/0924Thecla.jpg> [12/10/15]

Santa Caterina d'Alexandria (segle III)

Caterina era una noia del segle III nascuda a Alexandria. Destacava per la seva filosofia i intel·ligència, se la va considerar la dona més sàvia del seu temps. Vivia en una societat pagana, però es va convertir al cristianisme i va intentar que l'emperador Maximí també s'hi convertís. L'emperador va cridar alguns savis perquè la convencessin Caterina que no havia de creure en un "Déu fals", però ella va guanyar el debat i fins i tot alguns dels savis van esdevenir cristians, posteriorment executats. Com que Maximí no va aconseguir el seu propòsit va empresonar Caterina. Dins de la presó va fer conversions. Maximí la va condemnar a la mort de la roda, però quan aquesta la va tocar, les punxes de la roda es van destruir. Finalment, la va manar a decapitar. Caterina es considera una Santa cristiana, la festivitat de la qual és el 25 de novembre.

Il·lustració 28. **Santa Caterina d'Alexandria (Caravaggio)**
<https://vramon1958.files.wordpress.com/2014/01/santa-catalina-de-alejandrc3ada.jpg> [15/10/15]

Santa Helena de Constantinoble (segle III)

Helena fou una emperadriu romana del segle III casada amb Constanci Clor, però posteriorment ell la va deixar per casar-se amb Teodora. Constanci i Helena van tenir un fill, Constantí I el Gran. Això va permetre a Helena instal·lar-se a la cort del seu fill i obtenir alguns títols.

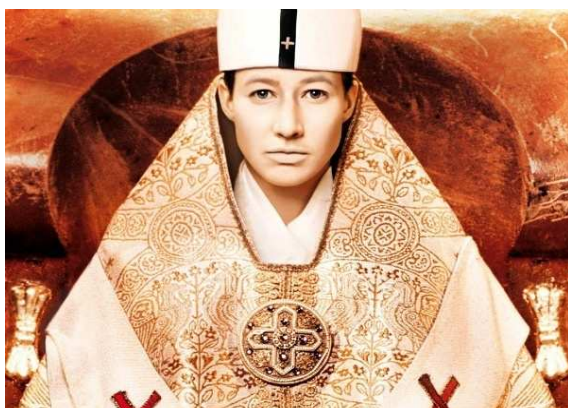
Quan ja era una dona més gran va iniciar una peregrinació a Jerusalem i, segons diu la llegenda, va trobar la Vera creu de Crist, els claus de la crucifixió i altres relíquies. També va manar la construcció, la restauració, l'embelliment o l'ornamentació de diferents esglésies, basíliques o monestirs, per exemple, la Basílica de la Muntanya de les Oliveres i el Sant Sepulcre a Jerusalem i la Basílica de San Pere a Roma. Per tot això, és considerada una santa cristiana i la seva festivitat se celebra el 18 d'agost.

Il·lustració 29. **Escultura de la Santa Helena.**
Basílica de Sant Pere, Roma.
http://www.preguntasantorale.es/wp-content/uploads/2011/08/elena_vaticano.jpg
[17/11/15]

La papessa Joana (822-857)

Conta la llegenda que Joana fou una dona de Magúncia (Alemanya) que es va fer passar per home per poder ser Papa. El seu pare era monjo, i tot i que aquest li tenia prohibit estudiar, gràcies a la seva mare va poder formar-se i aprendre grec. Es va fer passar per un home perquè estava enamorada d'un estudiant i així poder estar a prop seu. Però el que li va permetre situar-se i assolir un paper dins l'església va ser la seva capacitat per a l'expressió oral i parlar en públic. Va entrar a l'església amb el nom de Johannes Anglicus i tenia la tasca de copiar documents escrits. Va viatjar a Atenes, on va consolidar els seus coneixements de filosofia i a Constantinoble, on va conèixer l'emperadriu Teodora. Aviat va anar fent-se més important dins del Vaticà fins que va morir el papa i va ser elegida com a Benedití III. Joana tenia un amant ambaixador i es va quedar embarassada. Durant una processó va donar a llum i no va poder amagar més el seu estat. De la seva mort hi ha diverses versions, alguns diuen que va morir en

el part, altres que va patir la lapidació o que va morir arrossegada per un cavall.

Il·lustració 30. **La Papessa Joana a la pel·lícula *La Pontífice***
<https://lamula.pe/media/uploads/152f51b6f8f948ae88c955a9f46fcdc3.jpg> [7/11/15]

Joana d'Arc (1412-1431)

Joana va ser una jove francesa de Domrémy que venia d'una família humil. Als 13 anys va sentir les primeres aparicions de sants i santes i, més tard, es va sentir cridada per Déu i es va unir a l'exèrcit francès per recuperar els territoris ocupats pels anglesos durant la guerra dels Cent Anys. Joana va derrotar els francesos i va guanyar la batalla d'Orleans. Tot i això, Joana va seguir lluitant fins que va ser capturada pels anglesos i l'església la va acusar de bruixeria i la va declarar culpable. El 30 de maig de l'any 1431 va ser cremada a la foguera i les restes del seu cos van ser llençades al riu Sena. L'any 1920 va ser declarada santa de l'església catòlica pel Papa Benedití XV i patrona de França.

Il·lustració 31. *Joana d'Arc a la coronació de Carlos VII, a la catedral de Reims.* (Museu del Louvre)

<http://blogs.sapiens.cat/>

[8/12/15]

Teresa de Jesús (1515-1582)

Teresa Sánchez de Cepeda Dávila y Ahumada va néixer a Àvila l'any 1515 en una família de 12 germans. La seva mare va morir quan ella tenia 13 anys i el seu pare, en veure que tenia una relació molt afectiva amb un dels seus cosins, la va internar en un col·legi d'agustines. Al cap de dos anys es va posar malalta i va tornar a casa. Va estar 4 dies inconscient, però es va recuperar i va entrar en un convent de monges carmelites. Als 39 anys va començar a tenir les primeres aparicions i, més tard, va reformar el seu propi convent amb un nombre reduït de monges. Tot i que al principi no li va ser fàcil, va fundar les Carmelites Descalces, de les quals avui en dia hi ha més de 800 convents. Teresa també va escriure moltes obres, fruit de les seves experiències, moltes de les quals les va censurar ella mateixa. Però, tot i que a l'època en què vivia hi havia moltes prohibicions, ella no tenia temor a les lleis i fins i tot llegeix les Sagrades Escriptures en veu alta, la qual cosa estava totalment prohibida per a les dones. Finalment, va morir

el 4 d'octubre de 1582 deixant una gran empremta, sent la primera doctora de l'Església.

Il·lustració 32. **Teresa de Jesús**
<http://www.asociacionazahares.es/images/Actualidad/Malaga/SantaTeresa.png> [12/12/15]

Maria Teresa de Calcuta (1910-1997)

Agnes Gonxha Bojaxhiu va néixer el 26 d'agost de 1910 a Uskub, l'actual Macedònia. La seva família, d'origen albanès, era de caràcter molt religiós. Des de ben petita va començar a ajudar els més necessitats i a tenir formació religiosa. Als 18 anys va viatjar a Dublín, però el seu objectiu era ser missionera a l'Índia. Es va canviar el nom a Teresa i va estar exercint de mestra a Calcuta durant 20 anys. Uns anys més tard, després de veure la misèria i la pobresa de la ciutat, va decidir dedicar-se completament a la

Il·lustració 33. **Teresa de Calcuta**
http://www.biografiasyvidas.com/biografia/t/fotos/teresa_de_calcuta.jpg [12/12/15]

caritat i va aconseguir fundar el seu propi centre d'acollida per a nens i fundà les Missioneres de la Caritat. Durant tota la seva vida va estar ajudant pobres, moribunds, persones sense llar, malalts... i va fundar centres a tots els continents; les Missioneres de la Caritat són a més de 100 països del món. L'any 1975 va rebre el Premi Nobel de la Pau. Va seguir la seva missió, però cada dia la salut anava

empitjorant i finalment va morir el 5 de setembre de 1997 per un atac de cor. L'any 2003 va rebre la beatificació del Papa Joan Pablo II per la seva exemplificació de cristiana.

Trobar informació sobre les dones més importants a la religió cristiana no m'ha estat molt fàcil ja que no hi ha molta informació, la qual cosa ja significa algun cosa. Pel que fa a les dones més destacades, podem observar quelcom en comú: la majoria reflecteixen una part negativa de la dona. Al mite d'Adam i Eva, la dona apareix com a portaveu del mal enfront de l'home, que apareix victimitzat per la capacitat de persuadir de la dona. Aquesta va ser castigada pel simple fet d'exercir la llibertat, va haver de triar amb l'arbre del bé i el mal i l'arbre de la vida, va triar el del bé i el mal i per això va ser condemnada a mort, simplement per tenir curiositat. Maria Magdalena, segons algunes versions, era una prostituta, fet que estava molt mal vist a la religió. Sara era una mala influència per al seu marit perquè va manipular la seva criada perquè hi tingués un fill. Santa Tecla va ser castigada a la foguera per desobediència al seu marit, Santa Prisca era una màrtir jueva i Santa Catalina era una màrtir de la religió pagana. Totes elles van ser condemnades a mort. Per tant, podem dir que aquestes dones emmirallen la rebel·lia i la indisciplina, excepte Maria, que és el model de la dona cristiana perfecta.

4.2. SITUACIÓ ACTUAL

4.2.1. EL MATRIMONI I EL DIVORCI CRISTIÀ

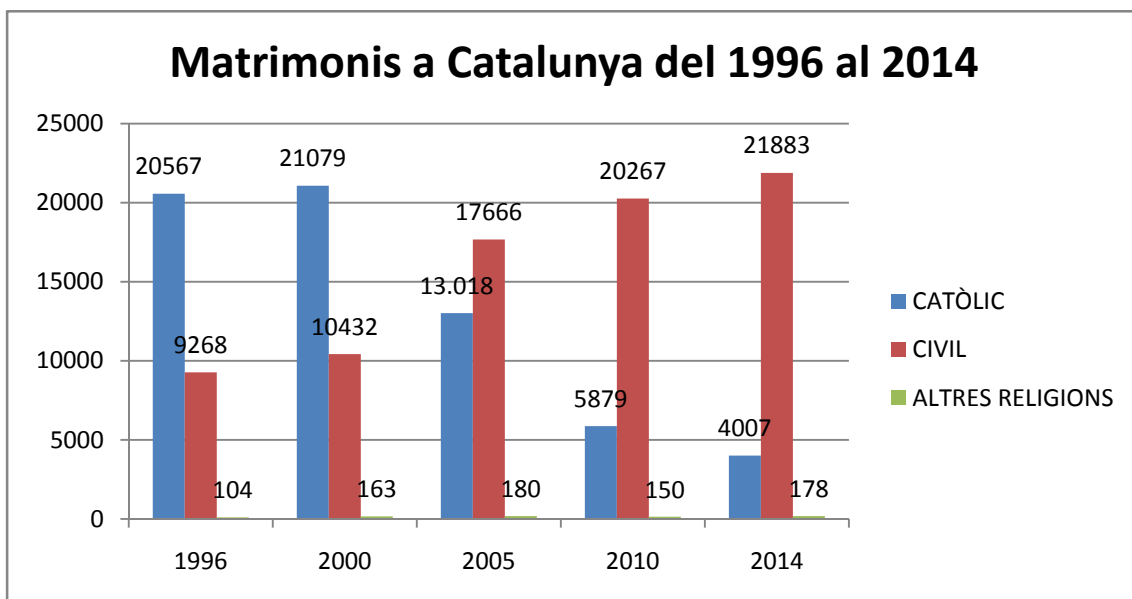
El matrimoni és el sacrament en el qual l'home i la dona s'uneixen voluntàriament i mútua mitjançant una aliança.

Tant les escriptures com l'església manifesten que el matrimoni és la unió de l'home i la dona i també la unió de Déu, per tant, el que Déu ha unit no ho pot separar l'home. El matrimoni es considera una unió indisoluble, un desig mutu i durador, un amor "per sempre". Només es pot separar el matrimoni en cas que un dels membres mori. Segons el papa Francesc, a les relacions familiars estan escrites les paraules: "permís", "gràcies" i "perdó", són les paraules per viure en pau.

El principal i essencial objectiu del matrimoni cristià és la procreació, un matrimoni sense fills és un matrimoni incomplet, fins i tot és motiu de divorci.

Actualment, només una minoria de la societat s'atén a les ensenyances de l'església sobre el matrimoni i la família. A més, cada vegada es casen menys parelles per l'església i augmenten les separacions i els divorcis. L'església també parla de l'individualisme actual i afirma que satisfer els desitjos individuals no porta a la plena realització de la persona.

Il·lustració 34. Evolució dels matrimonis a Catalunya.

Font pròpia. [12/11/15]

El gràfic anterior mostra els matrimonis celebrats a Catalunya des de l'any 1996 al 2014. Les barres de color blau indiquen els matrimonis catòlics, les de color roig, els civils i els de color verd, gairebé inapreciables, els matrimonis d'altres religions que no siguin la catòlica.

Podem observar que els matrimonis catòlics han disminuït en 16.560 durant els últims 18 anys, en canvi, els matrimonis civils han augmentat en 12.615 durant els últims 18 anys. Les causes d'aquestes diferències poden ser: la disminució de practicants del catolicisme, el compromís més gran que implica un matrimoni religiós, la facilitat i la pràctica per dur a terme els matrimonis civils... En el cas de separació o divorci també

és més ràpid i pràctic el matrimoni civil. Respecte als matrimonis de les altres religions, han augmentat en 74 durant els últims anys. Aquest creixement es pot justificar per l'augment significatiu de la immigració a Catalunya.

La nul·litat matrimonial

La nul·litat matrimonial consisteix en l'anul·lació del matrimoni demostrant que aquest mai no ha existit. L'Església pot declarar la nul·litat d'un matrimoni després d'estudiar el cas i veure que aquell matrimoni era nul des del començament de la seva creació. Els encarregats de l'estudi són els tribunals eclesiàstics. Els motius que figuren un matrimoni nul consten al Codi de Dret Canònic. A continuació, uns quants motius per declara el matrimoni nul:

- Immaduresa psicològica, insuficient ús de raó...causes de naturalesa psíquica.
- Incapacitat d'assumir les obligacions d'un matrimoni.
- Contreure matrimoni per obligació, no per voluntat pròpia.
- Casar-se amb la persona considerada equivocada.
- No tenir l'edat requerida.
- Casar-se amb algú que no ha estat batejat.
- Matrimoni amb violència.
- No saber les propietat essencials del matrimoni canònic en el moment del casament.
- No tenir consciència d'alguna malaltia del cònjuge.

El procés de nul·litat s'ha de presentar en un jutjat on els òrgans de justícia intenten buscar la veritat i determinar si va haver-hi o matrimoni. Els jutges escoltaran els dos cònjuges ja que els dos tenen dret a la defensa, també poden presentar documents o testimonis capaços de demostrar-ne la inexistència. Un cop el jutge declari la invalidació, es dicta sentència i el cas passa a un tribunal. Un cop estigui l'abolició feta, el cònjuge no es pot tornar a casar fins que un bisbe ho autoritzi.

Aquest procés no és gratuït. Hi ha molts factors que poden influir en el preu, però normalment és entre 700 i 800 €. La contractació del jutge pot anar entre els 6000 i 9000 €, a més, s'hi han de sumar els costos de les proves, que poden oscil·lar entre 250

i 400€. Ara bé, si una persona no s'ho pot permetre, pot demanar l'exempció de taxes de justícia o patrocini gratuït.

El Papa Francesc ha decretat que a partir del 8 de desembre el procés serà més econòmic i més ràpid, entre 90 dies i un any. La iniciativa del Papa ve donada perquè cada vegada hi ha més fidels que volen reformes i cada vegada hi ha més distanciament físic i moral amb l'Església catòlica. Una de les missions del Papa Francesc és que els bisbes tinguin més relació amb la gent i no se situïn en una posició superior a la societat, és a dir, que intervinguin més en la vida de les persones.

Pel que fa els divorcis, la Bíblia diu que potser hi ha factors que poden fer que l'espòs o esposa innocent continuï amb el culpable, sobretot si se n'ha penedit de veritat. Alguns casos excepcionals per a la separació serien: la negació de formar una família, un greu maltractament físic o el perill a l'adoració de Déu.

4.2.2. LA VIRGINITAT

El culte a la virginitat és poderós en la religió des dels primers temps; alguns dels pares del cristianisme intentaven persuadir els pares de les noies perquè possessin les seves filles en un convent de monges des del seu naixement. L'església va tenir problemes amb la sexualitat femenina ben aviat. Odo de Cluny, al segle XII va escriure: "abrazar a una mujer es igual que abrazar un saco de estiércol". Tot i considerar això de les dones, Crist va néixer d'una dona i els pares del cristianisme havien de mantenir la puresa de Maria per protegir així la de Crist. Per tant, van decretar que Maria no només va ser verge abans de donar a llum, sinó també després. Això constituïa una total desnaturalització del cristianisme.

4.2.3. L'AVORTAMENT

L'església afirma que la vida humana és sagrada i intangible i, per tant, està totalment en contra de l'abortió. Diu que impedir un naixement és un homicidi anticipat, que no hi ha diferència entre una vida nascuda o per néixer, que és igual una persona.

Al Concili d'Elvira al segle IV es va decretar que si una dona comet un adulteri i mata el seu fill no se li podia donar la comunió per haver comès dos pecats. Uns anys més tard,

l'any 546, al Concili de Lleida es va decretar que sí que podria donar la comunió, però passats set anys i amb humilitat i llàgrimes de penediment.

Una causa de l'aborció, segons l'església, és l'evolució de la societat que ha portat a la separació de la sexualitat i la procreació. La gent no vol assumir responsabilitats i creuen que tenir un fill pot afectar la llibertat individual.

L'església compta amb diverses institucions destinades a l'assessorament a les embarassades, l'ajuda a les mares solteres o l'assistència als nens abandonats. També afirma que les persones tenen el dret a la mort natural, evitant així l'acarnissament terapèutic i l'eutanàsia.

Actualment, el Papa Francesc està duent un procés per exculpar les dones que han dut a terme un avortament, un pecat que l'església catòlica considera molt greu. El que està intentant el nou papa no és canviar les regles de l'Església, però sí que hi hagi més proximitat i compassió per aquelles persones que es consideren pecadores.

4.2.4. LA SEXUALITAT

La circumcisió es duia a terme perquè creien que qui realment donava la vida eren els homes i les dones servien per dur a terme el naixement, però, de vegades, hi havia dones que no es quedaven embarassades. La solució va ser fer la circumcisió i d'aquesta manera, si no es podia concebre un fill era culpa de la dona, que tenia algun problema. Si la dona tenia fills era beneïda per Déu, si no ho era.

Un altre fet que ha portat molta controvèrsia dins el cristianisme és la menstruació. Les dones que tenien la menstruació no podien tocar la pols de l'altar perquè llavors ja no era pur. A més, la legislació levítica afirmava que la dona que tenia la regla era impura i per purificar-se havia de pagar. És a dir, la menstruació de la dona permetia guanyar diners a l'església. La legislació levítica també prohibia als homes tenir relacions sexuals amb una dona que tenia la menstruació.

L'acte sexual està ben vist només si l'objectiu del qual és la procreació, igual que el matrimoni. Per això, la majoria de matrimonis tenien la creu penjada a dalt del capçal de llit, perquè creien que Déu els beneïa durant l'acte sexual i si no beneïa no hi havia

fill. Tot el que estimulava la sexualitat i sensualitat era pecat: ensenyar els pits, els cabells...tot i que això la Bíblia no ho diu enlloc, formava part del ritual social.

Respecte a la procreació, després del pecat original van venir els fills ,i per tant, de la desobediència vénen els fills, el pecat d'origen passa de pares a fills i per això es va crear un sacrament per llevar el pecat d'origen, el baptisme.

5. LA DONA A L'ESGLÉSIA

5.1. INCORPORACIÓ I EVOLUCIÓ

Tot i això, Jesús mai va intentar atribuir el poder superior a la figura masculina, al contrari, en una època on les dones tenien la mateixa posició social que els esclaus, ell va intentar igualar el seu estatus al de l'home. Jesús tenia relació amb moltes dones i va intentar mantenir el seu honor i dignitat, fins i tot la seva primera aparició després de la resurrecció va ser a una dona. Tenia conversacions públicament amb dones, estava acompanyat per un ministeri format per dones, va perdonar l'adúltera... Ara bé, Jesús no va incloure cap dona a l'últim sopar, ja que això hagués provocat molts aldarulls a la societat del moment.

A partir del reconeixement de la igualtat per part de Jesús, la dona va començar a tenir un paper actiu a l'església. Van començar a assumir responsabilitats i a ser tractades dignament, amb igual condició que els homes, tots eren "creients". Tot i això, les dones havien de guardar silenci a les congregacions per les següents raons: perquè van ser secundàries en el moment de la creació i perquè va ser la dona la culpable del pecat mortal.

5.2. L'ORDE RELIGIÓS CATÒLIC

Un orde religiós és una comunitat cristiana catòlica, creat per un fundador, i en el qual els seus membres dediquen totalment la seva vida a Déu, atenent a les regles del fundador. Hi ha molts tipus d'ordes religiosos, depenent del seu enfocament, n'hi ha que es dediquen completament a l'oració i d'altres a l'educació, a ajudar els malalts, els pobres, etc. Consagren la seva vida a Déu mitjançant tres vots: castedat, pobresa i obediència. Hi ha 4 divisions principals; ens centrarem en les dones de cadascuna de les ordres:

- **Monàstiques:** les monges que pertanyen a aquest orde viuen en un monestir. Es dediquen majoritàriament a l'oració, resen a les hores canòniques. Gairebé no surten del monestir, la seva vida està regida per les hores en què han de resar. Un exemple d'orde monàstic serien els benedictins (Ordre de Sant Benet), de la qual forma part el monestir de Montserrat. De la família dels

benedictins estan els cistercencs, del qual formen part el monestir de Poblet o el monestir femení de Santa Maria de Valldonzella, a Barcelona.

Il·lustració 35. **Teresa Forcades, monja benedictina del monestir de Montserrat**

http://www.rockdelux.com/files/article/10907/art-teresafortcades_320-1.jpg

- **Mendicants:** les monges renuncien a tots els béns perquè creuen que d'aquesta manera exerceixen la seva vocació amb totalitat i, a més, viuen de la caritat. Cada província té un cap que governa les comunitats. Alguns exemples serien els carmelites, els franciscans (dividits en la primera ordre masculina i la segona ordre femenina), les agustines, els mercedaris...

Dintre dels franciscans estan les clarisses, de les quals forma part el convent de Santa Clara Sra. de les Neus a Tortosa. Dels mercedaris forma part el convent de la Mercè, també de Tortosa.

Il·lustració 36. **Convent de l'ordre clarissa Santa Clara, Tortosa.**

<https://www.flickr.com/photos/monestirspuntcat/5632056113/> [29/11/15]

Il·lustració 37. Església del convent de la Mercè, Tortosa.

<https://www.flickr.com/photos/monestirspu/ntcat/5669903323/> [29/11/15]

- **Clergues regulars:** els canònics regulars busquen viure en comunitat tenint en compte els sagraments. Es dediquen a predicar, al servei espiritual, etc. Des del seu origen es van dividir en comunitats seguint una regla, majoritàriament la d' Anat Agustí. Alguns exemples serien els salesians, els canònics regulars de la Santa Creu o els premonstratencs.
- **Clergues seculars:** a diferència dels regulars, els seculars no segueixen cap regla. Tenen béns materials i no viuen en convents o comunitats. Alguns dels càrrecs dels clergues són: sacerdots, diaques, preveres, bisbes i arquebisbes, i per damunt d'aquests hi ha el Papa. Es dediquen a oficiar els rituals religiosos.

Els homes tenen set sagraments, però les dones només sis, els mateixos que els homes menys el sacerdoci. Actualment, les dones de l'església catòlica no poden ocupar cap càrrec clerical. Segons l'església, hi ha diferents raons per les quals no poden exercir el sacerdoci. En primer lloc, Jesús va escollir dotze apòstols, tots homes. Aquests apòstols van seguir el camí de Jesús, abstenint les dones del poder sacerdotal. A més, l'actitud dels Papes o dels alts càrrecs religiosos tampoc ha afavorit ni han intentat que la dona ocupi alts càrrecs.

Per altra banda, si parlem del Gènesi i d'Adam i Eva, observem que Crist es va encarnar en un home i no una dona. Per tant, l'església afirma que l'home és la representació idònia de Crist. El sacerdoci ministerial és el símbol de Crist sacerdot. Crist és identificat com el marit de l'església i com la representació de Crist és un home, és necessari que el sacerdoci l'exerceixi un home.

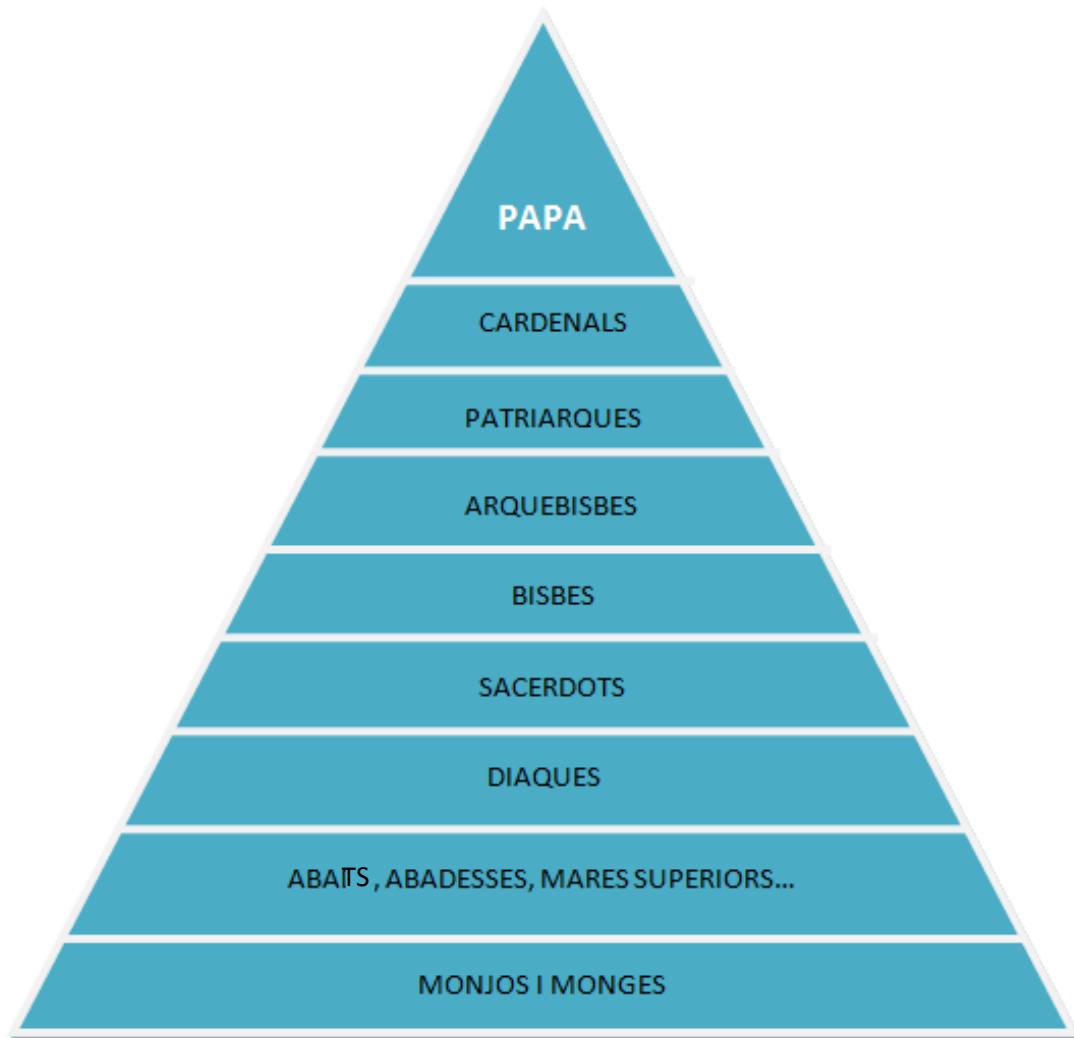
Per tant, la raó per la qual les dones no poden exercir cap càrrec sacerdotal és perquè no es veuen en el poder de canviar allò que Jesús va fer.

El càrrec més alt que pot ocupar una dona dins l'església és el d'abadessa als monestirs, que equival al de mare superiora en un convent de dotze o més monges. Es dedica a l'administració dels béns del convent, guia les monges i s'encarrega que al convent hi hagi pau, bona convivència i, sobretot, disciplina i ordre. Hi ha algunes coses que poden fer els abats, però no les abadesses: no pot exercir cap poder de jurisdicció espiritual, és a dir, el sacerdoci, ni beneir les monges públicament ni predicar. A més, una vegada a l'any estan obligades a presentar al bisbe de la comunitat una declaració on figuri el patrimoni del convent.

Antigament, algunes abadesses van atrevir-se a fer el senyal de la creu al front, beneir o posar el vel a les verges, la qual cosa era una tasca exclusiva dels sacerdots i els bisbes ho van prohibir rotundament.

5.3. JERARQUIA ECLESIASTICA

Il·lustració 38. Estructura jeràrquica de l'església.
Font pròpia [24/12/15]

5.4. L'ESGLÉSIA ANGLICANA

Segons l'anglicanisme, qui representa Crist no és només l'home, és l'ésser humà. El sacerdocí femení fa més de 20 anys que és present a l'església anglicana. El 22 de febrer de 1994 es va celebrar el sínode de l'església anglicana en el qual es va aprovar el sacerdocí femení a Anglaterra i el passat 14 de juliol de 2014 es va aprovar, després de molts debats i divisions internes, que les dones poguessin ser bisbes. Libby Lane va ser nomenada, el dia 8 de març de 2015, la primera dona bisbe d'Anglaterra. La votació va ser a mà alçada i va guanyar el sí per majoria, tot i que l'any 2012 es va plantejar la mateixa qüestió i va ser denegada per sis vots. El sector tradicionalista s'oposà a aquesta decisió dient que Jesús va escollir dotze apòstols homes i el sector progressista defensà la igualtat de la societat.

Il·lustració 39. **Libby Lane, la primera dona bisbe d'Anglaterra.**

<http://d.christiantoday.com/en/full/25367/libby-lane.jpg> [2/12/15]

Tot i això, el bisbat femení ja era acceptat a Estats Units, Austràlia, Nova Zelanda Irlanda i Canadà, en els quals ja hi ha més de trenta dones bisbes. Actualment, a l'església anglicana hi ha unes 3.500 sacerdotesses i 12.000 sacerdots, els quals poden estar casats i tenir fills. La majoria d'aquestes dones tenen més de 40 anys i no cobren cap remuneració. Des que es va aprovar el sacerdocí femení hi ha un 13% menys de seguidors de l'església anglicana i des de l'aprovació del bisbat femení 6 bisbes i 60 pastors han marxat de l'església. El 3 de juliol de 2015, Alison White, va ser la segona

dona bisbe d'Anglaterra. Això va significar el primer matrimoni de bisbes de l'església anglicana, ja que Alison White està casada amb el bisbe de Newcastle, Frank White.

Il·lustració 40. **Frank i Alison White, primer matrimoni de bisbes de l'església anglicana.**
<http://elcomercio.pe/mundo/europa/inglaterra-primer-matrimonio-obispos-iglesia-anglicana-noticia-1800005>
[7/11/15]

La primera vegada que es va plantejar la possibilitat del sacerdoci de les dones va ser a la dècada dels 70, a l'església episcopal dels Estats Units i al sínode general de l'any 1975 es va acceptar. Però no va ser fins al 1994 que Anglaterra ho va acceptar.

A partir de l'acceptació del sacerdoci femení, com que a molts anglicans no es agradava la idea, es va crear l'ordinariat, una entitat que atén els conversos de l'església anglicana a la catòlica. Però tot i les diferències ideològiques entre les esglésies, el Papa Francesc i l'arquebisbe Justin Welby tenen relació i tracten temes de l'actualitat conjuntament.

Val a dir que el sacerdoci femení és present a les esglésies nòrdiques luteranes, per exemple, a Suècia o Noruega i també als Estats Units. A l'octubre del 2013 es va proclamar a Suècia la primera dona arquebisbe, l'alemanya Antje Jackelén.

Il·lustració 41. **La primera dona arquebisbe de Suècia.**
<http://www.revistaecclesia.com/>
[7/11/15]

6.LES DONES A L'ISLAM

6.1. FONAMENTS HISTÒRICS

L'islam va sorgir en una època on la societat estava dominada per homes i, igual que Jesús, Mahoma va predicar per la igualtat social sense diferències entre homes i dones, però un cop mort, les desigualtats es van estendre i la misogínia es va apoderar de la societat. Desgraciadament, no només a l'islam, sinó també a moltes cultures europees, la dominació masculina ha estat present i ha anat passant de generació en generació.

La posició de la dona a la religió musulmana ha portat molta controvèrsia durant els últims temps, tant a l'Europa occidental com als mateixos països islàmics. Evidentment, hi ha molts punts de vista i perspectives diferents respecte a la posició social de la dona musulmana. Per poder tenir una concepció correcta i totalment objectiva del seu paper hem d'analitzar la situació de la dona passant pel llibre sagrat, passant per l'àmbit privat i, finalment, per l'àmbit públic.

''Ja sabia que les bones noies, fidels a la religió dels seus avantpassats, no sortien públicament, havien de ser discretes, fins i tot a l'hora de resar havia d'abaixar el to de veu.''⁹

6.1.1. L'ALCORÀ

L'islam és una religió que es basa en el seu llibre sagrat, i per tant, el comportament dels individus, les relacions, l'economia..., en definitiva les qüestions bàsiques de la vida dels musulmans, han d'atendre a l'Alcorà i la xaria o la llei de Déu.

Ara bé, les desigualtats que podem observar amb els nostres propis ulls depenen de les lleis que implanten cada territori, és a dir, de les versions de la xaria. Totes les lleis tenen en compte l'Alcorà, però cada país posa les seves pròpies condicions i, per tant, unes són més dures que les altres pel que fa al tractament de les dones. Però, un llibre sagrat escrit fa milers d'anys, té una validesa eterna? La societat islàmica ha de viure com al segle VII sense atendre als avenços, mobilitzacions i modernitzacions? No es pot traslladar al present "sense processar i sense intermediació [...]. Més aviat, algú ha de decidir quins aspectes del passat no són essencials i, per tant, poder descartar-los i

⁹ El Hachmi, Najat. *Jo també sóc catalana*. Barcelona: Ed. Columna, 2004.

quins elements del present són coherents amb el passat i, per tant, aptes per a la seva admissió en el santuari de la tradició."¹⁰

Fragments de l'Alcorà referits a les dones:

- "Caseu-vos amb les dones que us agradin: dos, tres o quatre. Però si temeu no obrar amb justícia, llavors només amb una o amb les vostres esclaves. Així evitareu millor obrar malament." (Sura IV <<Les dones>>, versicle 3)
- "Crideu quatre testimonis de vosaltres contra aquelles de les vostres dones que cometen deshonestat. Si testifiquen, recloeu-les a casa fins que morin o fins que Déu els procuri una sortida." (Sura IV <<Les dones>>, versicle 15)
- "Els homes tenen autoritat sobre les dones en virtut de la preferència que Déu ha donat a uns més que als altres i dels béns que gasten. Les dones virtuoses són devotes i cuiden, en absència dels seus marits, del que Déu mana que cuiden. Amonesteu aquelles les quals temeu que es rebel·len, deixeu-les soles al llit, pegueu-los! Si us obeeixen, no us poseu més amb elles. Déu és excels, gran". " (Sura IV <<Les dones>>, versicle 34).

De l'Alcorà, igual que dels altres llibres sagrats, hi ha moltes interpretacions, i cadascuna té una visió diferent. El que hem de tenir en compte és que es va escriure al segle VII i, igual que la Bíblia, la societat del moment era patriarcal. Tot i que l'islam és una religió basada en el seu llibre sagrat, moltes coses ja no hi són presents actualment com, per exemple l'esclavitud, perquè una de les coses que defensen els musulmans és la llibertat. Però si s'ha abolit l'esclavitud, que és present a l'Alcorà, perquè encara no ho ha fet el patriarcat? Llavors, quines coses interpretem sagrades de l'Alcorà i quines no?

"Els textos religiosos diran el que vulguem que diguin però només podem acceptar com a vàlides les lectures que respectin l'esperit global del missatge(...). S'hauria de, doncs, recuperar aquest esperit crític i treballar en la defensa dels drets humans i la democràcia ja que no són incompatibles amb el text alcorànic."¹¹

¹⁰http://www.itranmarruecos.org/newitran/images/stories/itran/revista/arxiu/38_revista_cat.pdf

¹¹http://www.itranmarruecos.org/newitran/images/stories/itran/revista/arxiu/38_revista_cat.pdf

A diversos versicles de l'Alcorà es manifesta que l'home està per sobre de la dona o que és el seu protector. Com hem pogut veure anteriorment, hi ha un fragment de l'Alcorà referit a la violència de gènere, però pegar a les dones era una cosa habitual en aquella època, per tant, no és d'estranyar que aparegui a l'Alcorà. Se n'ha parlat molt de la paraula *qawwamuna* a la qual se li han atribuït diversos significats com per exemple <<tenir autoritat>>, <<estar per damunt>>, o <<acompanyar>>. Però, sens dubte, la paraula que ha donat més que parlar ha estat el verb *daraba* que significa majoritàriament <<pegar>>, encara que els musulmans li han atribuït diversos significats. Respecte a aquest terme s'ha discutit com i amb què es referia a l'hora de pegar i alguns comentaristes diuen que es referia a pegar amb una tija d'herba o amb un coixí. La filòloga Dolors Bramon es posiciona així davant aquesta discussió: "Al meu entendre, davant aquest únic fragment alcorànic que parla efectivament de la possibilitat de pegar a les dones, crec que només hi ha una interpretació plausible: la pràctica del maltractament era tan comuna en l'època del naixement de l'islam, que els homes la consideraven un dret. Com en els casos de la poligàmia o el repudi, el text es fa eco de la situació sense que avui ens hagi d'escandalitzar." ¹²

També podem observar alguns fragments de l'Alcorà que promouen la igualtat de gènere i es refereixen a l'home i la dona de manera igualitària, però els exegetes, encarregats d'interpretar el text sagrat, van comentar-lo utilitzant només allò referit al gènere masculí. Per aquest motiu, molts teòlegs i estudiosos musulmans creuen que és necessària una reinterpretació del llibre sagrat, és a dir, una nova lectura i un replantejament dels drets i deures que han de complir els musulmans.

Un altre aspecte a destacar és el de la creació dels éssers humans. La majoria de creients afirmen que la dona va sortir d'una costella de l'home, però a l'Alcorà observem que els termes utilitzats per designar l'home són <<humanitat>>, <<gent>> i <<gènere humà>>, però posteriorment van ser intercanviats pel terme <<home>>, per tant, quan es parla de la creació es fa referència a la humanitat en la seva totalitat.

¹² Bramon, Dolors. *Ser mujer y musulmana*. Barcelona: Ed. Bellaterra, 2009. Pàg. 47.

6.1.2. LA XARIA I LA SUNNA

Els denominats països islàmics presenten una homogeneïtat pel que fa a les normes que emanen de la religió, però una heterogeneïtat pel que fa als practicants, ja que l'islam comprèn una gran multiplicitat de països. La comunitat única s'anomena "umma" i inclou tots els musulmans, independentment d'on es trobin situats. Per tant, qualsevol diferència entre els musulmans o caos social afecta l'*umma* o comunitat. Tots els països de la Lliga Àrab, menys Síria i Líbia, declaren l'islam com a religió oficial de l'Estat. La seva legislació es basa en l'Alcorà, la Xaria i la Sunna. L'islam en aquests països no és només una creença, també abraça l'estil de vida d'un Estat, és una condició social i política del territori on vius.

Com ja hem vist anteriorment (pàg 13), l'Alcorà és el fonament bàsic de la religió musulmana, però aquest no era suficient i van haver de redactar la Sunna. Finalment, està la Xaria o llei islàmica, les fonts de la qual són l'Alcorà i la Sunna.

La llei islàmica conté les normes que han de complir els musulmans al llarg de la seva vida, així com el seu comportament amb la societat, els rituals d'adoració o els deures. La Xaria tracta una gran varietat de temàtiques i cada país les aplica d'una manera. I fins i tot hi ha països que la van abolir, com és Turquia, al segle XX. Això fa que a l'islam hi hagi un pluralisme evident. Pel que fa a la dona, podem observar alguns temes que mostren unes desigualtats evidents, com ara, la poligàmia, que només poden practicar els homes o les normes de vestimenta de les dones, com ara el vel que només han de dur les dones.

6.1.3. LES DONES MÉS DESTACADES A L'ISLAM AL LLARG DE LA HISTÒRIA

Khadija bint Khuwàlid

La primera de les setze esposes que va arribar a tenir Mahoma va ser Khadija. Va néixer l'any 555 d.C a Aràbia i va morir l'any 619 d.C a la Meca, quan tenia 64 anys. Es va casar quan tenia 40 anys, però altres versions afirmen que en tenia uns 30.

Khadija és la dona i esposa perfecta per als musulmans, era fidel, no tenia interès per les coses materials, estava sempre pendent del seu marit i per damunt de tot volia el seu benestar. Era generosa, bondadosa i sobretot, obedient al seu marit. Es considera

la mare de l'islam perquè va ser la primera dona a convertir-se a la religió. Com que era una dona de negocis, va ajudar Mahoma a difondre la paraula de Déu fent una gran aportació econòmica. Es va implicar totalment en la tasca de la difusió de la religió i va ser una peça clau per la expansió de l'islam.

Aisha bint Abi Bakr

Aisha va néixer l'any 613 d.C i va morir el 678 d. C. Va ser una de les dones que va tenir el profeta Mahoma; es va casar als 7 anys, quan Mahoma en tenia 53. En principi el matrimoni era per qüestions polítiques ja que Aisha era la filla d'un dels califes de Mahoma, Abu Bakr. Se la va acusar d'adulteri, però Mahoma va veure la seva innocència en una de les seves visions. El seu marit tenia una gran inclinació cap a ella i durant el seu matrimoni va ser quan va tenir més revelacions. Va morir i va ser enterrat a l'habitació d'Aisha.

El seu paper a la història de l'islam és important, es considera un model a seguir per les dones musulmanes. Era una dona culta amb coneixements de medicina, astronomia, història, literatura, etc. , fidel a les seves creences i obligacions. Va fer coses que eren impensables en una dona de l'època com, per exemple, discursos públics, dirigir les oracions o lluitar a la guerra. També va lluitar per un canvi social defensant l'accés de les dones l'educació. Va participar en política i va liderar una de les batalles més importants, la batalla del Camell, tot i que va ser derrotada. Coneixia a la perfecció la llei islàmica i podia debatre sobre el tema perfectament. Va transmetre els ensenyaments de Mahoma i va ser una font clau per escriure els *hadit*.

Umm Salamah

Hind, així era el seu nom, va néixer l'any 596 d.C. a la Meca. Es va casar amb Abu Salamah i junts van ser dels primers a convertir-se a l'islam. Van ser exiliats i perseguits, i a Hind la van separar durant un any del seu marit i el seu fill. Després de retrobar-se, Abu va morir després d'una batalla i ella es va quedar vídua. Dos homes li van demanar matrimoni, però ella els va ignorar. Ara bé, quan Mahoma li ho va demanar va acceptar i es va convertir en la sisena dona del profeta. Es va casar quan tenia 29 anys, tres fills i un altre en camí. Era una dona bonica, intel·ligent, generosa, altruista i noble. A part del Ramadà, dejunava tres dies cada mes. Era molt creient i fidel a la seva religió, per això també és considerada mare de l'islam. Va morir a l'edat de 84 anys a Medina.

Rabia al Adawiyya

Rabia va ser una mística sufí nascuda l'any 717. Venia d'una família pobre, però el seu naixement va estar envoltat d'esdeveniments miraculosos. No se sap molta cosa de la seva vida i el que se sap són llegendes, dites, cançons o poemes. Es va quedar òrfena i va ser venuda com a esclava. Més tard, va ser alliberada pel seu amo al desert ja que la va veure fent oració i amb una llum que l'envoltava. Després es va dedicar a l'adoració i a l'ensenyança i a poc a poc es va anar fent més coneguda fins arribar a ser una sufista important. Li van oferir moltes propostes de matrimoni, però les va rebutjar. Molta gent volia els seus consells i les seves ensenyances. Era autoritària, molt intel·ligent i dominava a la perfecció els estats místics. Va morir quan ja tenia més de vuitanta anys a Jerusalem. Es considerada una santa de l'Islam.

Amb totes aquestes dones musulmanes importants, podem concloure que el model de la dona perfecta és una dona fidel, altruista, noble, pendent del seu marit, intel·ligent i sobretot molt creient. Però d'entre totes aquestes dones cal destacar Aisha, ja que és coneguda per gairebé la majoria de musulmans. Ella volia un canvi social on les dones adquirissin més protagonisme i participessin més en qüestions de la vida quotidiana.

6.2. SITUACIÓ ACTUAL

6.2.1. EL VEL

El *Hijab* és un tipus de roba que s'utilitza per cobrir una part del cos de la dona, però més enllà de la seva funció, el vel és un signe d'identificació musulmana. Al·là va predicar: "Oh Profeta! Digues a les teves esposes, les teves filles i a les dones dels creients que es cobreixin tot el cos amb les seves túniques. Això és millor perquè siguin reconegudes i no siguin molestades. Déu és perdonador i misericordiós". (Sura XXXIII <<La coalició >>, versicle 59). Però tot i això, a l'Alcorà no especifica que portar el vel sigui una obligació.

El terme *hijab* significa "cortina", per tant, la interpretació que se'n fa és una cortina que separa els homes de les dones, és una tradició posterior a l'Alcorà.

Hi ha diferents tipus de vel, segons la forma, la tonalitat o la llargada. Depenent de les lleis de cada país se n'utilitza un o un altre. El *hijab* només tapa els cabells i el coll, el

xador cobreix tot el cos menys la cara i les mans, el *burka* tapa tot el cos de cap a peus, però deixa una reixeta als ulls, i el *niqab* també tapa tot el cos excepte els ulls.

A l'Europa occidental, identifiquem el vel amb la submissió al marit, la inferioritat de la dona, l'exclusió social.

La interpretació i la utilització del vel canvia segons les diferents regions musulmanes. Algunes dones l'identifiquen com a símbol de la seva fe, d'altres, de reivindicació davant els esforços de coaccionar una cultura més occidental, i d'altres de subordinació. En general, és un atribut de decència, modèstia i puresa. I s'utilitza de protecció i defensa de les mirades dels homes que no siguin els marits o els familiars. El vel és obligatori per a la dona musulmana, per tant, les dones són lliures de dur el vel o no. És a dir, si volen ser musulmanes, s'han d'atendre als drets i obligacions de la seva religió. Però, si no és un símbol d'inferioritat ni de subordinació, per què les dones tenen normes de vestimenta i els homes poden anar vestits com vulguin?

Il·lustració 42. Tipus de vels islàmics.

http://golinons.com/excelsium/wp-content/uploads/2012/09/velo_islamico.jpeg [15/12/15]

La utilització del vel a Europa ha provocat una gran polèmica, ja que molts occidentals identifiquen el vel amb la submissió de la dona a l'home. França prohibeix des del 2011 la utilització del burca en espais públics.

En general, les dones musulmanes han d'anar vestida amb modèstia i discreció, creuen que el cos és un assumpte privat. ``I ara el gran repte de triar-te la roba, no pas per molt presumida, no. Has de trobar la mesura justa de les coses: que els pantalons no siguin massa ajustats als ulls dels marroquins, però tampoc massa amples als ulls dels autòctons, la camisa o el jersei ni massa curts ni massa llargs, ni massa amples ni massa entelats, que la roba sigui còmoda, però elegant.``¹³

¹³ El Hachmi, Najat. *Jo també sóc catalana*. Barcelona: Ed. Columna, 2004.

6.2.2. EL MATRIMONI ISLÀMIC, EL DIVORCI I LA POLIGÀMIA

A l'islam, el matrimoni es considera un vincle sagrat que només es pot trencar si hi ha vertaderes raons justificables per fer-ho. Les finalitats principals del matrimoni són augmentar la comunitat musulmana i satisfer el desig sexual. La prioritat de la dona ha

Il·lustració 43. **Casament reial al Marroc**
<http://www.hola.com/realeza/2014111975123/boda-real-marruecos-exclusiva-hola/> [13/12/15]

de ser el benestar del seu marit, l'obediència i l'honestetat. Algunes de les prohibicions d'una dona musulmana casada són: estar a soles o parlar amb un home que no sigui el seu marit, ensenyar la seva bellesa, parlar del físic d'una altra dona amb el seu marit, etc. Tot i això, el marit pot escollir si la dona ho havia de complir o no. Afortunadament, avui en dia la situació ha canviat i no hi ha tantes restriccions. La dona no pot casar-se amb algú que no sigui musulmà, però l'home sí que pot amb una dona no musulmana.

En teoria, la dona és la qui tria amb qui casar-se, però desgraciadament en algunes regions encara es duen a terme matrimonis per conveniència dels pares. Hi ha un hadit referit a aquest tema i diu així: "Quina filla ben educada es pot permetre parlar, opinar, o encara més, dissentir davant el seu pare?" Tot i això, la dona ha de tenir el dret unilateral de poder decidir si vol casar-se o no.

També és important l'acte en el qual es fa consentiment del tutor, que normalment és el pare de la núvia. El nuvi està obligat a fer una entrega d'un dot a la núvia, una quantitat d'or o de plata, que simbolitza que el marit s'encarregarà de mantenir la seva esposa tota la vida. Hi han de ser presents dos testimonis, que han de ser homes musulmans. Després d'un temps, es fa el contracte matrimonial, en el qual la dona pot posar algunes condicions com, per exemple. poder estudiar, treballar o que el matrimoni sigui monògam.

La parella no pot viure junta ni consumir fins que no està casada. La cerimònia del casament pot tenir lloc a casa de la núvia o del nuvi i l'ha de dur a terme l'*adul*. També hi ha d'haver testimonis, igual que a l'acte de consentiment del tutor. Una tradició de l'islam també és la prova de la virginitat la nit de bodes, en la qual s'exposa en un mocador la sang de la dona com a evidència de la seva virginitat. Si el mocador surt tacat de sang és tot un honor per a la família, però si és al contrari, suposa una falta molt greu que pot tenir conseqüències per a la dona. Tot i això, aquesta pràctica gairebé ja no es duu a terme a l'actualitat.

Respecte al divorci el reconeix, però no és la millor opció. Els cònjuges han de tenir paciència i pensar bé les coses perquè potser encara no es coneixen del tot bé. El primer pas del divorci és intentar resoldre els conflictes; el segon pas consisteix a cridar dos àrbitres, un de part de la dona i l'altre de l'home, i fer una espècie de mediació, per últim, si la situació es fa insostenible, s'han de divorciar. És un dret exclusiu dels homes i ho poden fer per qualsevol raó, sense el necessari consentiment de la dona. Segons l'islam, la dona és més sensible i si tingués aquest dret no sabria com utilitzar-lo. Només el pot utilitzar en situacions concretes: si l'home no és capaç de mantenir la família, si està fora durant tres anys o més, si la dona és maltractada o si ho va posar com a condició al contracte matrimonial. En cas de divorci, l'home ha de rebre el dot que va entregar a l'inici del matrimoni.

La poligàmia és una pràctica molt antiga, fins i tot d'abans d'escriure's l'Alcorà. Profetes de la religió cristiana van tenir més d'una dona, tot i que al cristianisme actual no es practica. La llei islàmica permet la poligàmia; com hem pogut observar, l'Alcorà

Il·lustració 44. **Matrimoni polígam**
<http://europauniversal.blogspot.com.es/2014/09/los-matrimonios-poligamos-alcanzan-la.html>
[13/12/15]

permet fins a quatre dones. Però qui no és capaç de mantenir econòmicament una segona esposa ja no ho aplica. L'Alcorà tampoc ho recomana perquè no és garantia d'igualtat.

Alguns musulmans defensen el matrimoni polígam i afirmen que la monogàmia pot dur a la

prostitució i que els homes que tenen necessitats sexuals i alts nivells de testosterona una sola dona no els pot satisfer. A més, també ho consideren oportú si la dona és estèril o si té una malaltia. Una raó per la qual la dona no pot exercir la poligàmia, a banda de la raó natural mencionada anteriorment, és perquè la dona només pot quedar-se embarassada cada 9 mesos; en canvi, l'home pot deixar embarassades les dones cada dia. Algunes dones han defensat la poligàmia, perquè afirmen que és garantia de no exercir l'adulteri o la infidelitat. Afortunadament, cada vegada la poligàmia és menys practicada, sigui pels costos elevats de mantenir tantes esposes o sigui perquè les dones s'hi neguen.

6.2.3. LA MATERNITAT

La maternitat està molt ben valorada a l'islam, és més, s'adquireix molt de prestigi si una dona té una família nombrosa i, sobretot, si gran part dels fills són homes. Els fills són legítims si neixen a partir dels sis mesos després del casament.

Està prohibit que una dona es lligui les trompes o que un home es faci la vasectomia, però sí que estan permesos els anticonceptius, excepte els que perjudiquen la salut. Respecte a l'avortament, pensen que si l'embarassada està de quatre mesos és un crim i està totalment prohibit.

Pel que fa a les embarassades, han de dur una dieta adequada i els està permès resar assegudes. Els embarassos artificials com ara la inseminació artificial es consideren una falta a la llei de Déu que l'islam no pot acceptar. Tot i això, la fecundació in vitro sí que està permesa si el donant d'esperma és el marit.

6.2.4. LA MENSTRUACIÓ

La menstruació és un cicle en el qual la dona mostra la seva impuresa i debilitat. Tot i que està totalment associat a la naturalesa de les persones es considera un període indecent i brut. Quan s'acaba el cicle menstrual les dones s'han de netejar per recuperar la seva puresa i llavors ja poden realitzar els actes religiosos.

L'Alcorà fa referència a la menstruació: ``Et pregunten sobre la menstruació. Digues: És un mal. Manteniu-vos, doncs, a part de les dones durant la menstruació i no us acosteu a elles fins que s'hagin purificat! I quan s'hagin purificat, aneu a elles com Déu us ha ordenat. Déu estima els qui es penedeixen. I estima els qui es purifiquen``.

Quan una nena té el seu primer cicle menstrual ha d'escollir per ella mateixa si vol cobrir el seu cos i la seva bellesa, ja és una dona. Algunes prohibicions de les dones quan tenen la menstruació són: peregrinar a la Meca, practicar sexe, entrar a les mesquites o tocar el llibre sagrat, però sí que poden llegir-lo. Tampoc poden fer el Ramadà mentre tenen la regla, però han de recuperar els dies que no l'han exercit en una altra època de l'any. Per a l'home està prohibit anunciar un divorci si la dona té la menstruació.

''Els impediments que suposa per a les dones musulmanes el fet de tenir la menstruació han estat aprofitats tradicionalment per argumentar la seva inferioritat religiosa. (...). Si un fidel no està en estat de puresa ritual, no li resulten vàlids els seus actes religiosos i la menstruació és un dels motius de pèrdua d'aquesta necessària puresa. (...) Si una dona menstrua durant cinc o sis dies al llarg d'uns quaranta anys de la seva vida, es considera que ha perdut tots aquests dies des del punt de vista religiós. Així és que es conclou que les dones tenen menys dies de religió que els homes i, per tant, si seguim aquesta argumentació, s'arriba i s'ha arribat, desgraciadament i reiteradament, a la conclusió que la dona és defectuosa *per se*. ''¹⁴

6.2.5. LA CLITORIDECTOMIA

La clitoridectomia consisteix en l'extirpació del clítoris i forma part dels rituals típics dels països musulmans. Tot i estar prohibida en molts països, avui en dia encara es duu a terme en poques regions musulmanes, per exemple, Iemen o Iraq. Cal deixar clar que no és un acte religiós, però de vegades es justifica mitjançant la religió.

Actualment, hi ha uns 125 milions de dones mutilades genitalment, principalment a l'Àfrica i Orient Mitjà. El clítoris s'extirpa entre els quatre i vuit anys, abans que les noies tinguin la menstruació. És un símbol de purificació i de preparació per al matrimoni i es duu a terme perquè la dona es resisteixi als actes sexuals i perquè d'aquesta manera s'impedeix l'arribada al clímax durant l'acte sexual. Es creu que d'aquesta manera les dones estan ''netes''.

També s'ha de dir que aquesta pràctica és perjudicial per a la salut, partint de la base que normalment els instruments amb els quals es duu a terme (tissores, navalles, trossos de vidre...) no estan del tot nets i poden provocar infeccions, hemorràgies,

¹⁴ Bramon, Dolores. *Ser mujer y musulmana*. Barcelona: Ed. Bellaterra, 2009. Pàg. 64.

tumors o retencions d'orina. Els parts de les dones que els han fet la clitoridectomia són més complicats i dolorosos ja que les cicatrius es poden infectar i a moltes els han de fer cesària.

Segons l'OMS, algunes de les conseqüències immediates poden ser "dolor intenso, choque, hemorragia, tétanos, sepsis, retención de orina, llagas abiertas en la región genital y lesiones de los tejidos genitales vecinos." I les conseqüències a llarg termini poden ser "infecciones vesicales y urinarias recurrentes, quistes, esterilidad, aumento del riesgo de complicaciones del parto y muerte del recién nacido y necesidad de nuevas intervenciones quirúrgicas."¹⁵

6.2.6. EDUCACIÓ, MÓN LABORAL I FUNCIONS

SOCIALS

A Occident, la majoria de dones actuem per criteri propi, és a dir, prenem decisions sobre els àmbits de l'educació, el món laboral, la política, la cultura... basats en els nostres principis personals. Ara bé, als països islàmics, els creients formen part de la *umma* o comunitat i han d'actuar de manera que les seves decisions no afectin aquesta comunitat.

L'Alcorà no diu en cap moment que les dones no puguin estudiar. Això seria contradictori perquè són elles les que eduquen els seus fills. Ara bé, com que la majoria de dones musulmanes es casen molt joves i duen a terme les tasques de la llar i la família, la majoria no poden acabar els seus estudis. Als països musulmans hi ha un elevat índex d'analfabetisme femení, tot i que en general els resultats escolars de les dones són superiors als dels homes. Cada vegada hi ha més dones que tenen accés a l'educació, sobretot al Marroc. Això també pot ser perquè alguns països musulmans tenen manca de recursos econòmics i no tenen accés a escoles, material, professorat, etc... .

Pel que fa a les funcions socials, jurídiques i polítiques la dona no té un accés significatiu. És cert que cada vegada hi ha més dones que participen en la política i hi ha dones a l'administració pública. Al Marroc, per exemple, es va crear el Comitè de

¹⁵ <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/es/>

Coordinació Democràtica Femenina que tenia l'objectiu de fomentar la participació femenina en la política del país i va incloure la qüestió femenina en els seus programes electorals. Segons les Nacions Unides, la regió àrab està classificada com la segona més baixa amb percentatge de dones al parlament. (Veure Annex) El sufragi femení es va començar a obtenir a partir de la segona meitat del segle XX, excepte a l'Afganistan, on s'exerceix des de l'any 2003 i a Aràbia Saudita, on el passat 12 de desembre van poder votar les dones per primera vegada. De 1.486.477 persones al cens electoral, 130.637 eren dones i d'entre 6.440 candidats, 900 també eren dones.

També val a dir que a la mesquita, les dones no poden resar juntament amb els homes i hi tenen un accés més restringit. A més, la "impuresa" de la dona quan té la regla li impedeix participar en alguns actes. Tot i això, a l'Alcorà no diu en cap moment que els homes i les dones han de resar separats. "Però succeïa que alguns homes que arribaven tard trobaven el pas obstruït per les fileres de les dones i es va considerar que les pregàries dels homes situats darrere de les dones no tenien valor."¹⁶ A partir d'aquí, i tenint en compte que la presència de les dones podia excitar els homes i distreure'ls de la seva pregària, les dones es van començar a quedar a casa.

Pel que fa a la tasca de dirigir l'oració, la duu a terme l'imam. La dona no pot ni té el dret a dirigir l'oració dels homes musulmans. Hi ha dones imams que dirigeixen només les dones. En un dels *hadits* s'explica com Aisha, una de les esposes de Mohammed, dirigeix l'oració i ensenya les dones a resar.

6.2.7. MOVIMENTS FEMINISTES

A finals del segle XX, als països islàmics, van començar una sèrie de moviments reivindicatius per tal d'aconseguir més igualtat entre homes i dones. Tot i que hi ha diverses tendències, podem dividir els moviments en dos grups: les dones musulmanes islamistes i el moviment feminista islàmic. Tot i les seves diferències tenen una finalitat comuna: millorar la situació de la dona musulmana. L'objectiu del primer grup és la igualtat en l'àmbit públic, però no en l'àmbit privat ja que les dones que pertanyen a aquest grup pensen que a la llar la dona i l'home són complementaris. En canvi, el segon grup, està en contra de les interpretacions que s'han fet a l'Alcorà i la Xaria i

¹⁶ Bramon, Dolores. *Ser mujer y musulmana*. Barcelona: Ed. Bellaterra, 2009. Pàg. 114.

busca una reforma dels llibres sagrats tenint en compte d'actualitat, també posa en qüestió les interpretacions masclistes que s'han fet de la literatura sagrada. A la vegada, volen més drets per la dona i lluiten contra aquells que tracten la dona amb inferioritat de condicions.

6.2.8. LES DONES DE L'ESTAT ISLÀMIC

La missió de l'Estat Islàmic és convertir el territori que ocupA en una utopia de l'islam, per això recluten tantes persones, fins i tot, europees. El territori ocupat actualment per l'Estat Islàmic és més extens que la Gran Bretanya. Però la vida de les dones no té res d'utòpica.

A Síria i Iraq hi ha milions de dones reprimides per l'Estat Islàmic, segrestades i esclavitzades per jihadistes, aproximadament quatre milions. Abusen de les dones presoneres, les amenacen de vendre-les al mercat i la majoria d'elles són violades. Les

Il·lustració 45. **Cartell de Rakka amb les normes de vestimenta de les dones.**

<https://www.youtube.com/watch?v=bNo341a06Vw> [13/12/15]

dones de Rakka tenen prohibit sortir de casa sense anar acompanyades d'algun parent i també les nenes han d'anar vestides amb burka. Les dones han de portar dues túniques negres per dissimular la forma del cos, guants negres i tres vels perquè no se'ls puguin veure els ulls. Hi ha testimonis de dones fuetejades i torturades perquè se'ls veien els ulls. Poden detenir una dona si alça la veu, si es posa perfum, etc. Fins i tot hi ha un cos de policies format per dones que castiguen les dones que tenen "mal comportament". Segons l'Estat Islàmic, casar-se amb nenes és legal.

Hi ha grups clandestins que, arriscant la vida dels seus integrants, intenten rescatar tantes dones com poden. Es posen en

dones de Rakka tenen prohibit sortir de casa sense anar acompanyades d'algun parent i també les nenes han d'anar vestides amb burka. Les dones han de portar dues túniques negres per dissimular la forma del cos, guants negres i tres vels perquè no se'ls puguin veure els ulls. Hi ha testimonis de dones fuetejades i torturades perquè se'ls veien els ulls. Poden detenir una dona si alça la

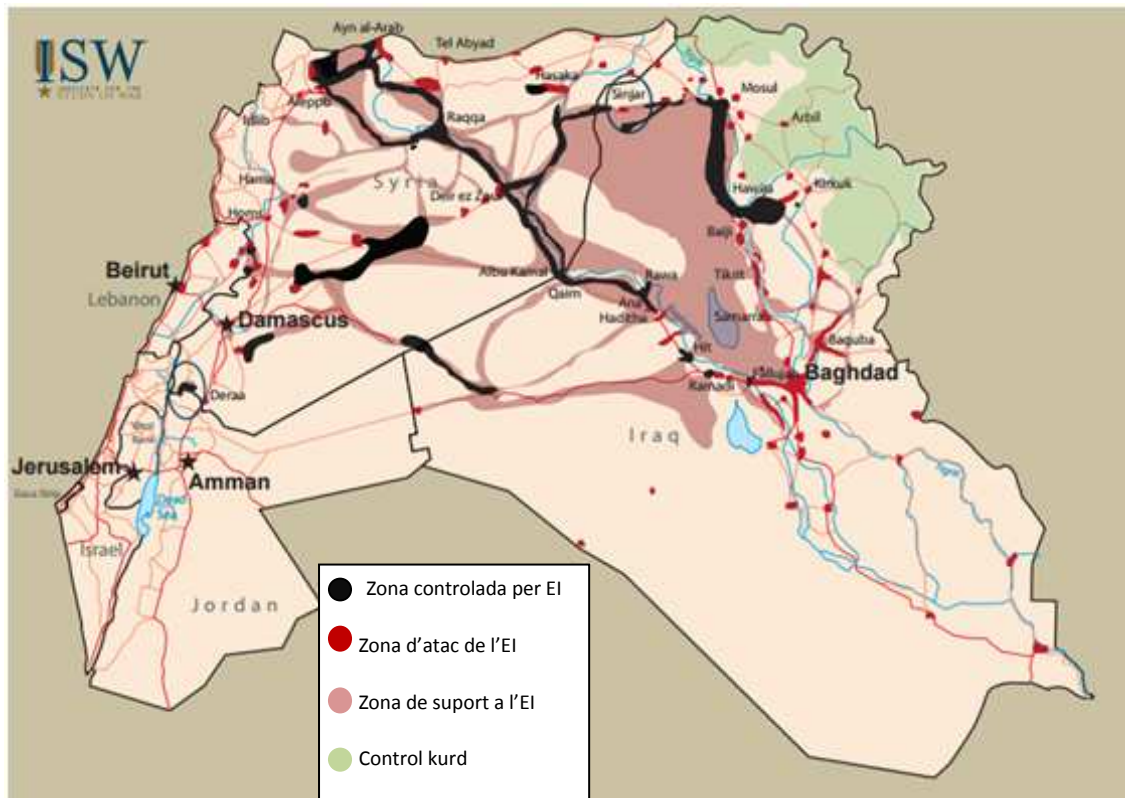
Il·lustració 46. **Dones de Rakka**

<https://www.youtube.com/watch?v=bNo341a06Vw> [13/12/15]

contacte amb dones segrestades mitjançant mòbils que els fan arribar d'amagat, un cop han contactat, l'equip envia guies per conduir les dones fora del territori controlat pels jihadistes. Altres grups intenten filtrar càmeres per observar la vida dins del territori de Rakka.

Però no només tenen dones musulmanes, també dones yazidites, una religió present a Iraq i Síria. Hi ha presons exclusives per a dones yazidites. Els jihadistes pensen que els yazidites són pagans i, per tant, s'han d'esclavitzar. Les condicions a què estan sotmeses són tan dures que algunes intenten suïcidar-se amb diferents mètodes.

Il·lustració 47. Mapa de Síria i Iraq controlats per l'Estat Islàmic

Font: <http://understandingwar.org/backgrounder/isis-sanctuary-december-21-2015>

/ Elaboració pròpia

7.LES DONES AL JUDAISME

Igual que el cristianisme i l'islam, el judaisme és una religió basada en la Torà i totes les conductes dels creients són extretes de la Torà. També es va crear en una època patriarcal on la dona no estava molt ben valorada. A partir del pecat inicial que va cometre Eva es va anar transmetent de generació en generació fins arribar a una societat misògina justificada amb aquest pecat. Per tant, es va associar la dona amb quelcom perillós i sotmès a l'home.

La dona era considerada una possessió de l'home i havia d'estar a casa i cuidar dels fills. Tampoc havia de deshonrar la família ni perdre la seva reputació. No tenien els drets de què gaudien els homes, no podien llegir la Torà, no podien ensenyar el seu físic, no podien parlar en públic amb cap home etc...

A partir dels segles XIII i XIX el judaisme va començar una reforma encapçalada pel rabí Abraham Geiger. A partir d'aquí la dona es va anar integrant a la societat i van haver-hi una sèrie de canvis: la dona ja podia anar a la sinagoga amb el marit, es van defensar els drets de la dona i van començar a haver-hi dones rabí o rabines. Actualment, podem trobar una gran heterogeneïtat pel que fa a les dones jueves, des de grans empresàries fins a mestresses de casa sotmeses als seus marits (comunitat ultraortodoxa).

També cal dir que, a partir de la segona meitat del segle XX, la dona va començar a reclamar drets, poder i participació dintre de la comunitat jueva. Tot i això, avui en dia encara existeix una comunitat ancorada en el tradicional judaisme, els jueus ultraortodoxos. Aquesta comunitat és resistent al canvi i segueixen la llei jueva al peu de la lletra, però fins i tot dintre de la comunitat ortodoxa hi ha veus de dones reclamant que les escoltin. Cada vegada hi ha més dones ortodoxes formades acadèmicament i més cultes que els seus marits. Últimament han reclamat mitjançant col·lectius feministes el dret al divorci, poder interpretar i llegir la Torà i poder ser dones rabines.

Pel que fa als ultraortodoxos, cal mencionar alguns aspectes relacionats amb la dona. El paper de la dona dins d'aquesta comunitat es limita a les tasques de la llar i la cuida dels fills. Ha de ser una dona tancada, introvertida, senzilla, humil i modesta. Algunes treballen com a professores dins del seu barri i els homes s'ocupen dels negocis i de la Torà, cosa que les dones tenen totalment restringit. Com també tenen restringit anar a la sinagoga i resar amb els homes.

Respecte a la vestimenta, les dones han d'anar serioses, austeres, amb colors apagats, tènues i foscos. No poden mesclar roba de fil i de cotó i han de dur camises tapades, faldilles llargues fins als turmells i calces gruixudes. Gairebé no usen pantalons i poden portar sandàlies però amb calcetí. Tot per demostrar que la dona ja pertany a un home i és inaccessible. Algunes dones casades fins i tot es rapen el cabell i es posen perruca, d'aquesta manera conserven el seu atractiu però ningú les està veient realment. Si no s'escau això, a partir del casament, es posen mocador per demostrar, una vegada més, que són inaccessible.

Quant al matrimoni, és un pas molt important en la vida dels jueus ultraortodoxos. Abans de formar-lo les famílies fan una espècie d'investigació dels cònjuges per veure si són adequats, per tant les parelles les

elegeixen les famílies, més que res la família de la núvia. Abans de casar-se només és necessari que es vegin dues o tres vegades. Les

Il·lustració 48. **Casament ultraortodox**
<http://www.taringa.net/posts/imagenes/16756307/Israel-Un-casamiento-con-25-000-invitados.html> [27/12/15]

relacions sexuals han de ser després del matrimoni i no poden preservatiu; per això les famílies tenen aproximadament set fills. No procrear és una desgràcia per a la societat i pot dur al divorci, el qual només es pot realitzar si el marit o el rabí ho desitgen.

Altres temes que també són tabú a les religions monoteistes són la sexualitat i la menstruació. El sexe és un tema molt sensible dins de la societat jueva ultraortodoxa i

la majoria no rep cap tipus d'educació sexual. Pel que fa a la menstruació, es considera un període d'impuresa, intocable. Després d'aquest període han de passar per un ritual de purificació anomenat *mikvah*.

8. ENTREVISTES

Per tenir l'opinió i el punt de vista de persones que creuen en alguna religió i tenen coneixements del tema, he fet algunes entrevistes a monges, capellans i dones i homes creients musulmans i cristians. M'hagués agradat entrevistar persones d'altres religions, però no ha estat possible perquè calia acotar el tema.

MONJA FEMINISTA

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms: M.Pau Trayner Vilanova

2. Edat: 79 anys

3. On va néixer? A El Vendrell (Tarragona)

4. Quina és la seva llengua materna? En parla alguna més? La catalana i una mica la francesa i molt la castellana.

5. Quines són les seves aficions? La lectura, la música clàssica , les sardanes, fer classes d'alfabetització i l'estudi de Teologia Feminista. **Té algun grup de música o llibre preferit?** Prefereixo els que estan escrits amb llenguatge inclusiu.

6. Des de quan és monja? I com va sorgir la seva vocació? Vaig entrar al noviciat l'any 1957 i vaig professar el 1960. De les activitats que portava amb els grups de la Parròquia del meu poble, principalment el moviment escolta. El lema "Tant com puc i sempre a punt" van ser i són un dels meus lemes preferits.

7. Va haver de renunciar a moltes coses? Renunciar, sempre s'ha de renunciar a quelcom, però he trobat molt en aquest àmbit.

Il·lustració 49. Font pròpia
[12/11/15]

8.Com van reaccionar la seva família i els amics? La família no m'ho va permetre i vaig marxar quan vaig ser major d'edat. Llavors era als 21 anys. Els amics van continuar sent amics i amigues. La vida no es trenca.

9.A quants convents ha estat? A quatre: al Masnou, València, Sabadell i Igualada. Ara estic en un pis d'acollida a l'Hospitalet de Llobregat.

10.A part de ser monja, quins estudis té? Doctorat en Antropologia Cultural, Psicòloga, Filosofia i Lletres, Mestra i Teòloga Sistemàtica i també Llicenciada en Ciències eclesiàstiques.

11.Què és el que més li agrada de la seva professió? El contacte amb les persones i les cultures.

12.S'ha enamorat mai? És clar que sí. Una té el seu "coranzoncito".

13. Quin és el seu lema de vida? Solidaritat i llibertat.

PERFIL RELIGIÓS I FEMINISTA

14.Què és la Bíblia per a vostè? El que ha fet possible el coneixement de Jesús.

15. Per què les monges no es poden casar ni tenir fills? Per les estructures es van creant al llarg de la història i dels qui les governen. La vida té moltes opcions i cal optar. Avui ja s'entén que moltes dones fan el mateix que fan les "religioses" (i no dic les monges. Us falta vocabulari eclesial, oi?) quant a treball i activitats en la societat actual.

16.Què pensa la religió catòlica de l'homosexualitat? Cal distingir l'estructura i les seves lleis i les persones que han escollit aquesta tradició religiosa. Avui podem entendre que Jesús ens va dir que el més important és l'amor, i això també es dona en totes les persones que s'estimen, sigui quina sigui la seva opció sexual. No podem barrejar i anar a fons de la vida tant com es pugui.

17. Què pensa dels casos de pederàstia dins de l'església? Primer que són inacceptables, però també en la societat es donen i sembla a vegades que aquesta

plaga només és en un grup concret. Malauradament és una tara universal a tots els nivells de la societat actual.

18. Què li sembla la tasca que està duent a terme el Papa Francesc? Cal animar-lo i ajudar-lo en els seus plantejaments. Tot el que sigui evangelitzar, ENDAVANT!

19. En quin moment una monja comença a ser feminista? Jo només puc dir quan vaig començar a ser-ho jo. Penso que tota persona, quan descobreix la marginació que té la dona a nivell de tot plegat, si és solidària envers els altres, també ho és amb el seu gènere i com que també és dona pot descobrir millor l'opressió i ajudar més les seves companyes.

20. Creu que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona? Totalment, i més si aquesta viu només sota lleis i no amb comprensió de la vida.

21. Creu que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona? Quines mobilitzacions hi ha hagut per valorar la dona de forma diferent? Sí, i el principal motiu ha estat la possibilitat d'assolir nivells d'estudi que li van ser negats al llarg de la història fins al segle XVIII.

22. Té relació amb la violència de gènere actual? A veure, la pregunta no sé si no l'entenc o està mal formulada. Jo estic amb grups de dones que lluiten perquè les dones no estiguin violentades a cap nivell de la seva vida. Val?

23. Em podria mencionar alguns dels drets de la dona que apareguin a la Bíblia? Tots si tenim present amb quina paritat va viure Jesús al llarg de la seva vida. No n'hi ha cap que no estigui reconegut per la seva actuació.

24. Si Déu estava al costat de les dones i intentava donar-los més drets, per què creu que encara avui dia existeixen aquestes desigualtats? Perquè les estructures patriarcals, tant dins com fora de l'Església, són més fortes que "el sentit comú" que és el menys comú dels sentits. Els poders civil i religiós s'han ajudat sempre enfront dels misteris de la vida. Es vol dominar les persones i treure'n un fruit egoista privat.

25. Creu que algun dia les dones podran arribar a fer missa? La Missa no "es fa", se celebra i ja hi ha moltes dones que per recordar el que va dir Jesús o celebrar la seva

solidaritat, ho fan amb llibertat. Hi ha vegades que un pensament molt “sacral “ exclou la possibilitat d’una llibertat creadora.

26. Creu que el paper de les dones dins l’església pot evolucionar? Cada dia evoluciona una mica més.

27. El fet que va ser una dona qui va impulsar Adam a cometre el pecat és suficient per justificar la misogínia dins la religió? Això ja t’ho contestaràs tu mateixa perquè ho vaig explicar en la xerradeta a què vares assistir. Cal fer una nova lectura de la Bíblia.

28. Què pensa de l’aborció? Per contestar als misteris de la vida cal saber l’ambient i les vertaderes motivacions de les persones. Però Déu és misericordiós.

29. Per què s’ha anat evolucionant en les àmbits de la política, el treball... però encara no en la religió? Si estiguessis en llocs de vida amb dones creients comestic jo en el Col·lectiu de dones en l’Església, veuries que s’ha evolucionat molt i molt.

30. Quines justificacions em donaria vostè perquè una dona no pogués exercir com a sacerdotessa? La dona té totes les possibilitats. Cal saber llegir amb profunditat la Bíblia i la Història. No és el mateix el segle I o el XXI. A l’inici no hi havia en els grups que seguien Jesús, ni sacerdots ni sacerdotesses. Això va començar el segle IV.

31. Quina és la pitjor desigualtat dins l’església? La falta de paritat.

COL·LECTIU DE DONES EN L’ESGLÉSIA

31. Quan es va fundar i com va sorgir la idea? Varem nàixer el 1986.

32. Quina és la seva finalitat? Sensibilitzar les dones en la seva realitat de filles de Déu i semblants en tot a Ell.

33. Quins avenços ha aconseguit des que es va fundar? Hem estat sempre treballant amb xarxa amb totes les dones preocupades per aquesta realitat a tot el món. Fem el que podem i assistim a totes les trobades nacionals i internacionals que podem, arribant així als estudis que ens ajuden a reflexionar sobre les nostres vides i creences.

34. Com es porta el seu col·lectiu amb els altres col·lectius feministes? Ha estat difícil treballar juntes amb d’altres grups feministes, perquè hi ha la sensibilitat que l’església

no ha ajudat gaire en les reivindicacions de les dones en general, i això és veritat, però avui ja no hi ha problema de treballar juntes. Unes estan especialitzades en els problemes de la societat i d'altres en els ambients religiosos.

MOSSÈN

INFORMACIÓ PERSONAL

1.Nom i cognoms: Joan Guerola Arrastraria

2.Edat: 37

3.On va néixer? Tortosa

4.Quina és la seva llengua materna? Català **En parla alguna més?** Castellà i Italià

5.Quines són les seves aficions? La música, passejar, llegir...**Té algun grup de música o llibre preferit?** De llibre *El Senyor* i de música no m'agrada un grup en concret.

Il·lustració 50. Font pròpia.
[15/11/15]

6.Des de quan és mossèn? Des de l'any 2004 **I com va sorgir la seva vocació?** Des de ben jove jo volia ser mossèn, era escolà a la meua parròquia, de la qual cinc som capellans.

7.Va haver de renunciar a moltes coses? No, he tingut estudis, sóc llicenciat en Teologia i ara estic estudiant Dret canònic a València. L'única cosa a la qual he renunciat és a formar la família, però no per renúncia, sinó perquè Déu em va escollir per ser sacerdot.

8.Com van reaccionar la seva família i amics? Molt contents, la meua família veien que em sentia cridat i ho ha vist com una cosa normal. Alguns amics se'n reien, però després són els primers que se n'alegren o quan necessiten alguna cosa et busquen.

9. A quantes parròquies ha estat a part d'aquesta? Abans de ser capellà vaig estar a la parròquia del Roser de Ferreries fent el diaconat i l'etapa pastoral; després vaig estar tres anys a la parròquia d'Alcanar i he estat 7 anys i mig a la parròquia Sant Bartomeu de Benicarló, dels quals tres he estat rector de la parròquia de l'Assumpció de Cervera del Mestre.

10. Està a gust a aquest poble? Molt a gust. Què és el que més li agrada? I el que menys? M'agrada tot. Crec que és un poble gran, amb diversitat de caràcters, però el que més m'agrada és la familiaritat de les persones.

11. Què és el que més li agrada de la seva professió? Quant de temps li dedica al culte? La pregària personal del matí que més o menys és una hora i també atenc els catequistes, els xiquets, els malalts, Càritas, reunió dels mossens...

12. S'ha enamorat mai? Jo penso que un s'enamora cada dia d'allò que fa i d'allò que viu. Però en el sentit que tu ho preguntes, em vaig enamorar a primària d'una novieta que vaig tenir, però llavors no corriem tant, els joves.

SACERDOCÍ

13. Què és la Bíblia per vostè? La paraula de Déu, composta pel Nou Testament i Antic Testament. Nosaltres no som una religió del llibre com altres, sinó que és un punt de referència d'allò que ens ha dit Déu, per alimentar-nos i per escoltar el que ens diu.

14. Per què els mossens no es poden casar i tenir fills? És una llei eclesiàstica, no és una llei divina. El celibat pot canviar, però també ho veig una llei pràctica; el sacerdot és aquell que s'entrega a tothom i la meva família és la meva parròquia. Jo penso que quan un s'entrega al màxim amb els xiquets de la catequesi, amb la gent, gran... també necessita aquell espai de solitud, però la meva família, a part de la natural, és la comunitat a la qual serveixo. L'església considera que els mossens han d'estar totalment entregats al senyor.

Però també hi ha altres branques del cristianisme que ho accepten, no? Sí, clar, però també hem de mirar que els pastors només tenen un culte, per exemple, un dia a la setmana, després fa la seva vida, treballa... però jo, quan em truquen a la porta, sempre estic al servei de la gent.

15. Que pensa la religió catòlica de l'homosexualitat? Jo penso que a vegades la gent no sap tot el que diu l'església. Jo que he estudiat tot el tema del matrimoni, hi ha documents preciosos que parlen de l'homosexualitat. Ni l'església ni ningú pot jutjar mai les persones, amb el que no pot estar d'acord és amb els actes de les persones i l'església el que no aprova són els actes homosexuals. Però no els pot jutjar ni condemnar. Per l'església el matrimoni cristià és entre l'home i la dona.

16. Canviaria alguna cosa de la seva religió? M'agradaria que aquells que es diuen cristians ho visquessin com a tals, penso que de vegades ens falta l'alegria i la coherència de vida. Tinc una enveja sana per altres religions en la manera de viure, perquè allò en què creuen ho porten a la vida i a nosaltres, de vegades, ens costa. Els cristians catòlics que tenim el do de la fe estem cridats a viure d'una manera nova i diferent, feliços i coherents en allò que creiem.

17. Què pensa de les variants del cristianisme que accepten el matrimoni dels pastors? Bé, però jo no ho veig compatible amb el meu estil de vida perquè descuidaria molt la comunitat a què serveixo. Però per aquells que ho creuen opcional, jo no tinc cap problema.

18. Si pogués valorar la seva convicció de fe, li posaria un 10? Ha tingut mai una crisi de fe? Sí, jo tinc coses a millorar, però estic enamorat del Senyor, i aquest m'ha donat un gran do de fe. No he tingut mai una crisi de fe.

19. Què pensa dels casos de pederàstia dins de l'església? Crec que no hi ha res que ho pugui justificar. Aquells que han fet alguna cosa malament han de pagar-ho amb la justícia eclesiàstica. És veritat que quan és un cas de l'església a la televisió és més anomenat, però és normal perquè nosaltres que som els que prediquem hem de donar testimoni.

20. Què li sembla la tasca que està duent a terme el Papa Francesc? Penso que el Papa Francesc no ha dit res nou, però ho ha dit d'una altra manera que arriba més al poble. Penso que està fent una gran tasca.

21. Què és Déu per vostè? El senyor de la meva vida, és el que m'estima, el que m'ha pensat, el que m'ha fet realitat i aquell que cada dia m'acompanya, el centre de la

meva vida, el motor que fa que m'aixequi cada dia i que ho visqui tot d'una manera nova.

LES DONES AL CRISTIANISME

22. Creu que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?

Potser en algun moment, però que la religió hagi influït és una cosa general. De vegades discuteixo molt aquest tema i Jesús és el primer que trenca esquemes en tot això. Per vindre al món escull néixer d'una dona senzilla i humil. També és el primer que perdona públicament una dona i Jesucrist quan ressuscita al primer que s'apareix és a les dones.

23. Creu que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona? Sí, en alguns bisbats hi

ha càrrecs ocupats per dones. Jo penso que en la vida diocesana les dones també tenen algunes responsabilitats i també penso que el paper de la dona a la societat ha anat avançant, fins i tot l'església quan parla del matrimoni ha defensat la igualtat de l'home i la dona; de fet, l'home, des del punt de la creació. no descobreix que pot estimar fins la dona que és la carn de la seva carn. Ser mare o ser pare no és ser menys, simplement és una funció i penso que la desigualtat està en altres coses.

Quines mobilitzacions ha hagut per valorar la dona de forma diferent?

Penso que el paper de la dona ha estat present des de la revolució sexual, però aquesta ha intentat posicionar la dona en el tema sexual o altres coses. L'església sí que ha intentat valorar la dona tot i que de vegades se l'ha malinterpretat.

24. Té relació amb la violència de gènere actual? (no contestada)

25. Em podria mencionar alguns dels drets de la dona que apareguin a la Bíblia?

Si tu agafes tot l'Antic Testament la dona és el reflex de la societat jueva d'aquell moment i la dona no podia pràcticament fer res sense l'autorització de l'home, era una societat molt masclista i s'ha de contextualitzar molt el moment cultural d'aquella època. Com a drets poc en trobem. La gent només escolta la part de: "dones, sotmeteu-vos als vostres marits", però no escolta la part de "marits, estimeu les vostres dones com Crist estima a l'església".

26. Creu que algun dia les dones podran arribar a celebrar la missa? Jo crec que no. Però no m'escandalitzaria. Crec que Joan Pau II va tancar aquest assumpte en el sentit de l'església quan diu que no és perquè no es veu en l'autoritat de canviar allò que el senyor va fer. Si precisament el Senyor tria dotze apòstols homes, l'església no es veu capaç de canviar això. Però jo crec que no és un tema d'igualtat.

27. Creu que el paper de les dones dins de l'església pot evolucionar? (no contestada)

28. El fet que va ser una dona qui va impulsar a Adam a cometre el pecat és suficient per justificar la misogínia dins la religió? (no contestada)

28. Què pensa de l'abortió? Crec que l'avortament és una assassinat en totes les lletres, podem disfressar-lo, podem pensar que és una interrupció involuntària, però científicament sabem que hi ha vida des del moment de la fecundació i una vida és sagrada. Per a mi això, és una vida que s'ha de respectar, no hi ha motiu per carregar-se una vida, tothom té dret a viure.

29. I del divorci? L'església accepta el divorci, el que no accepta és que el matrimoni sigui trencat per altres relacions. Ara aquestes setmanes s'ha dut a terme el sínode de la família.

I de la nul·litat matrimonial? A la nul·litat es declara que allí no hi ha hagut mai matrimoni. Un matrimoni, perquè sigui vàlid, ha d'estar ben fet i consumat. Per exemple, si tu has amagat alguna cosa o eres incapaç d'assumir les responsabilitats del matrimoni o per alguna deficiència, l'església declara la nul·litat. Per exemple, si ets molt jove, si t'has casat embarassada,... allí en cap moment hi ha una consciència plena d'assumir les obligacions del matrimoni.

Però per això s'ha de pagar, no? És com un juí on tu vas, expliques la teva història i ensenyes unes proves. El que val diners és l'advocat, les proves mèdiques... el que demana el Papa és que aquests processos costin el menys possible. Ara bé, si una persona ho vol ràpid, l'advocat li costarà més diners.

30. Per què creu que cada vegada hi ha menys matrimonis per l'església? No crec que sigui un problema de religió, crec que és antropològic, és a dir, crisis de vocació n'hi ha en el sacerdoci, en la vida consagrada, en el matrimoni... perquè penso que avui en dia

no sabem realment què és estimar. Usem molt aquesta paraula, però no ho descobrim del tot, llavors sorgeixen les relacions a prova, i jo crec que només es proven els cotxes, no les persones. El fet que avui en dia a la joventut li estira tant el tema de la sexualitat penso que és una font de sofriment i la gent crema etapes molt aviat i un no pot dir fàcilment t'estimo, perquè la velocitat del cap no és la mateixa que la del cos, el cos corre molt. Primer un ha de saber què és l'home i descobrir-se a un mateix i després relacionar-se, i això avui ens costa, ens cansem de seguida perquè no aprenem a estimar. Les relacions i l'amor són exclusives, però avui en dia les relacions són successives i el tema de la castedat avui en dia no es viu. Ens hem de valorar com a persones i tenir una dignitat.

31.S'imagina una dona fent missa? Ho he vist per la televisió, però suposo que seria igual que jo la faig. Repeteixo, no és un tema d'igualtat.

És veritat que abans les dones que tenien la regla no podien netejar l'altar? És possible, de vegades el període de la menstruació es considerava impur, però gràcies a Déu això ja està superat.

32.Quines justificacions em donaria vostè perquè una dona no pogués exercir com a sacerdotessa? L'única, que l'església no es troba amb autoritat de canviar allò que el senyor va fer.

DONA CRISTIANA

INFORMACIÓ PERSONAL

1.Nom i cognoms: Anna Ventura Rullo

2.Edat: 17

3.On vas néixer? A l'hospital Verge de la Cinta de Tortosa

4.Quina és la teva llengua materna? Català **En parles alguna més?** Castellà i una mica d'anglès i francès.

5. Quines són les teves aficions? El ball de saló Tens algun grup de música o llibre preferit? M'agrada Adele i llegeixo la Bíblia.

Il·lustració 51. Font pròpia [3/1/16]

6. A què et dediques? Sóc estudiant d'Administratiu.

7. Tens germans? Sí, una germana I fills? No

8. Quin és el teu color preferit? El roig.

9. Tens algun lema de vida? ``Viu i deixa viure``.

10. Alguna debilitat? La xocolata .

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? Perquè a la meva família, des de petita, m'han inculcat a la religió cristiana i m'han ensenyat a creure amb Jesús I des de quan? Des de que vaig néixer.

12. Has tingut mai una crisi de fe? No, sempre he cregut.

13. Ets practicant? Sí Si és que sí, quines pràctiques dus a terme? Llegir la Bíblia, anar a l'església, resar...

14. T'agrada la societat en què vius? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes? Sí que m'agrada, però crec que hi ha massa masclisme.

15. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona? Crec que sí, perquè a la Bíblia els homes tenen un paper més destacat que les dones. Es parla més d'homes que no pas de dones.

16. Creus que la religió exclou la dona socialment? Crec que no l'exclou, però té un paper més secundari que l'home.

17. Et sembla bé que les dones no puguin assolir càrrecs clericals ni tinguin cap poder de decisió? No em sembla bé, crec que una dona hauria de tenir els mateixos drets que l'home.

- 18. Creus que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona?** Crec que sí.
- 19. Creus que té relació amb la violència de gènere actual?** No ho crec.
- 20. Creus que l'església ha intentat que la dona, durant la història, tingui un paper secundari a l'home?** Crec que sí perquè és parla més de l'home que de la dona.
- 21. Què opines de l'anglicanisme que accepta el sacerdocí femení?** Ho trobo bé, perquè les dones també tenen dret a ser sacerdots.
- 22. Et seria estrany veure una dona fent missa o sent papessa?** Sí, perquè estic acostumada a veure homes ocupant càrrecs clericals.
- 23. Creus que seria un gran pas per a la igualtat social o no et semblaria bé?** Suposo que sí, perquè les dones defensarien més la Verge Maria que sempre ha estat en un segon lloc.
- 24. Si Déu estava al costat de les dones i intentava donar-los més drets, per què creus que encara avui dia existeixen aquestes desigualtats?** Perquè algunes persones no han entès bé el missatge del Senyor.
- 25. Què penses de l'avortament?** Personalment no estic d'acord amb l'avortament perquè és un assassinat d'una vida que ens envia el Senyor.
- 26. T'agradaria que l'església acceptés el matrimoni homosexual?** La veritat és que no. No crec que aquest tema sigui compatible amb l'església.
- 27. Què penses de la nul·litat matrimonial?** Estic en contra totalment perquè en el moment que tu et cases amb el Senyor li entregues tot el teu amor i negar-ho seria fallar-li.
- 28. Per què creus que s'ha anat evolucionant en les àmbits de la política, el treball... però encara no en la religió?** Perquè la religió cristiana parteix de la Bíblia i aquesta va estar escrita fa molt de temps, en una societat diferent a l'actual.
- 29. Si poguessis canviar alguna cosa de la teva religió, què seria?** D'alguna forma, demostrar més que la gent es consideri cristiana i que si realment creu, que cregui de veritat.

30. Creus que hi ha algun aspecte tabú dins el cristianisme? Crec que no.

DONA CRISTIANA CATEQUISTA

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms: Natalia Alvarado Salgado

2. Edat: 37 anys

3. On vas néixer? A Tortosa

4. Quina és la teva llengua materna? Català En parles alguna més? Castellà i anglès.

5. Quines són les teves aficions? Llegir i escoltar música Tens algun grup de música o llibre preferit? M'agraden tots els actuals, Beyoncé, Rihanna... I, de llibre, no en tinc de preferit, però ara estic llegint *Que me pide Dios a mi*.

6. A què et dediques? Sóc mestressa de casa, he acabat els meus estudis de radiologia, però no treballo.

7. Tens germans? Sí, tinc un germà. I fills? Sí, tinc dos fills. Un de 8 anys i l'altre de 5.

8. Quin és el teu color preferit? El lila.

9. Tens algun lema de vida? Ser feliç, jo només aspiro a ser feliç a la vida.

10. Alguna debilitat? Els dolços.

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? I des de quan? Sóc creient des que em vaig casar. El meu home ja ho era, a la meua vida ho és tot. Déu, família i treball.

12. Has tingut mai una crisi de fe? Jo no. Com més ha anat, més fe he tingut. Crec que per a la formació cristiana és molt important llegir i saber les coses.

13. Ets practicant? Si és que sí, quines pràctiques dus a terme? Vaig a missa diàriament, em confesso i tinc un pla de vida cristià a la meua família. Ho intentem viure al màxim.

14. T'agrada la societat en què vius? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes? A nivell de la dona crec que no. És que jo sóc molt tradicional i crec que al treball o a l'església està tot bé. Pot ser sóc una mica especial.

15. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona? Pot ser és a l'inrevés, la societat interpreta malament la condició de la dona dins l'església i, globalment, jo no veig que la dona estigui discriminada en cap sentit i menys dins l'església. Jo tinc una fe molt tradicional i em baso en el que diu l'evangeli.

16. Creus que la religió exclou la dona socialment? No, jo crec que no.

17. Et sembla bé que les dones no puguin assolir càrrecs clericals ni tinguin cap poder de decisió? Em sembla bé que no puguin accedir-hi. Jo crec que la dona sí que participa a l'Església, però cadascú té un paper diferent i Jesús ja va escollir els dotze apòstols que haguessin pogut ser dones i no ho van ser. Llavors, crec que la figura més important de la dona és la Mare de Déu, és la dona més important com a mare i la no ordenació de les dones no és un motiu de masclisme a l'església. També crec que el fet que les dones no puguin ser sacerdotesses no canviarà mai, crec que els anglicans i els protestants tenen donen accés a les dones al bisbat i al presbiteri, però només fan l'ofici, és a dir, llegeixen les lectures i les expliquen, però no confessen. Déu ja va decidir i hagués pogut escollit una dona, però no ho va fer. De fet, la primera dona que se li va aparèixer a Jesús va ser Maria Magdalena. Cadascú tenim un rol a la vida, tenim els mateixos drets, però funcions diferents.

18. Creus que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona? Abans la dona havia d'estar a casa i ara se li ha donat un paper més important, pot treballar, accedir a alts càrrecs. Però també crec que en el cas de la meua família algú s'ha de dedicar a l'educació dels fills i prefereixo estar a casa, a més, em sento igual de realitzada estant a casa cuidant dels fills que treballant.

19. Creus que té relació amb la violència de gènere actual? No, no ho crec.

20. Creus que l'església ha intentat que la dona, durant la història, tingui un paper secundari a l'home? Crec que no. Per exemple les monges tenen un rol a l'església no menys important que els mossèn. És tan important un mossèn fent missa que una monja fent oració. Cadascú té un rol que forma l'església.

21. Què opines de l'anglicanisme que accepta el sacerdocí femení? Jo ho trobo malament i nefast perquè crec que hi ha unes bases que per molt que vulguem no les podem canviar. L'església fa dos mil anys que està. Si Déu ho va voler així no ens podem qüestionar aquestes coses. Crec que els mossens i les monges que pensen això possiblement estiguin passant un crisi de vocació. Si tu realment tens una vocació no cal que canviïs la paraula de Déu, si Déu va voler que el sacerdot fos un home no ets ningú per canviar-ho.

22. Et seria estrany veure una dona fent missa o sent papessa? Sí, crec que no ho veuré mai i em seria molt estrany en el sentit que una cosa que Déu no l'ha dictat i vingui algú i decideixi que això s'ha de canviar crec que és anar en contra de la paraula de Déu.

23. Creus que seria un gran pas per a la igualtat social o no et semblaria bé? No em semblaria bé perquè crec que la igualtat està, jo quan vaig a missa no em sento menys que el mossèn. Jo sóc catequista i em sento una part més de l'església.

24. Si Déu estava al costat de les dones i intentava donar-los més drets, per què creus que encara avui dia existeixen aquestes desigualtats? Jo crec que els homes i les dones tenim els mateixos drets i les mateixes igualtats, sí que és veritat que, de vegades, per ser dona, en alguns treballs es cobra menys, però als meus ulls és igual un home que una dona. Tenim la mateixa trinitat un home que una dona, però també som diferents per naturalesa i els rols també són diferents. Pot ser que hi ha molt de feminisme i se li ha donat massa importància quan pot ser en realitat no hi ha tantes desigualtats. Potser no està tan infravalorada com la gent es pensa.

25. Què penses de l'avortament? Estic totalment en contra, per mi és un assassinat. Al moment de la concepció ja és una vida.

26. T'agradaria que l'església acceptés el matrimoni homosexual? No, no estic en contra dels homosexuals i el que no es pot fer és marginar i excloure, però la família està formada per un home i una dona i Déu ho va voler així.

27. Què penses de la nul·litat matrimonial? Quan la donen és perquè hi ha uns criteris a través d'un jutjat que decideixen si ho és o no. No estic a favor ni en contra; si una persona es casa enganyada perquè no coneix coses de l'altra allò és nul, per tant, en alguns casos està bé. Hi ha molta gent, fins i tot aquí al poble, que voldria tornar a casar-se per l'església, però no ho pot fer. Per tant si es pot demostrar i ho concedeixen endavant.

28. Per què creus que s'ha anat evolucionant en les àmbits de la política, el treball... però encara no en la religió? (no contestada)

29. Si poguessis canviar alguna cosa de la teva religió, què seria? No canviaria res, crec que és perfecta tal com està. Bé, pot ser que en el cas dels sagraments es fessin festes més grosses i se'ls doni més importància. I també que els cristians hauríem de demostrar més que som cristians, no és només anar a missa.

30. Creus que hi ha algun aspecte tabú dins el cristianisme? Pot ser el tema dels exorcismes. El dimoni existeix i, de vegades, pareix que camuflin alguns exorcismes. En l'actualitat existeix, però és una cosa de la qual no se sent a parlar mai.

HOME CRISTIÀ CATEQUISTA

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms: Sergio Garcia Bonet

2. Edat: 37

3. On va néixer? A Tortosa

4. Quina és la teva llengua materna? El català En parles alguna més? Sí, castellà.

Il·lustració 52.
Font pròpia. [3/1/16]

5. Quines són les teves aficions? Les meves aficions són pilotar avions, anar amb bicicleta i anar a missa. **Tens algun grup de música o llibre preferit?** No.

6. A què et dediques? Sóc tècnic d'automòbils.

7. Tens germans? I fills? Sí, tinc tres germans i dos fills.

8. Quin és el teu color preferit? El roig.

9. Tens algun lema de vida? Passar per aquesta vida fent el bé i sense fer mal a ningú.

10. Alguna debilitat? Que sóc molt patidor.

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? I des de quan? Bona pregunta. Jo sóc creient des de tota la vida perquè així m'ho han inculcat, però que sóc practicant des de fa uns vuit o nou anys. Per mitjà del meu germà vaig entrar dins al món de la religió catòlica i des de llavors que Déu em va tocar amb una vareta màgica. Sóc cristià perquè ho sento i perquè Déu m'ajuda moltíssim.

12. Has tingut mai una crisi de fe? Sí, de crisis sempre n'hi ha. Però crisi de perdre la fe, mai.

13. Ets practicant? Si és que sí, quines pràctiques dus a terme? Sóc practicant i duc a terme l'oració tots els dies, l'examen de consciència, vaig a missa tots els diumenges i sempre que puc. Molta pregària i aplicar-ho al dia a dia. Intento ser sant amb la gent que tracto.

14. T'agrada la societat en què vius? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes? M'agrada la societat en què visc, però no m'agraden els valors que té una gran majoria que viu en ella. Crec que hi ha molta desigualtat sobretot en el respecte, no ens respectem els uns als altres i això és el pitjor que hi ha. També hi ha desigualtats per temes ideològics i religiosos. Desigualtat en el sentit que la gent no està educada per acceptar-nos tal com som. Hi ha gent que és rebutjada per la societat.

15. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?

No, no ho crec.

16. Creus que la religió exclou la dona socialment? La cristiana no, però la musulmana, sí.

17. Et sembla bé que les dones no puguin assolir càrrecs clericals? Aquesta pregunta és complexa perquè això no és veritat. La dona té un paper molt important en la religió cristiana però ens hem d'informar bé dels fonaments de l'església catòlica. La dona més important de la nostra fe és Maria. La dona no queda exclosa, té moltes activitats dins l'església, el que passa és que la gent té un punt de vista diferent. La dona està fent missa allí on no hi ha mossens, està donant l'eucaristia, per exemple a Amposta. Ara bé, Jesucrist va donar potestat als seus deixebles i s'ha de seguir la tradició.

18. Creus que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona? Crec que hi ha hagut un gran canvi pel que fa a la dona perquè avui en dia un home és igual que una dona, però tot i això crec que hi ha una mica de discriminació envers la dona. El que s'ha de respectar és el paper que fa l'home i el paper que fa la dona, els dos tenen una missió molt important. Però és clar que s'ha evolucionat, ara la dona pot fer coses que abans eren impensables.

19. Creus que l'església ha intentat que la dona, durant la història, tingui un paper secundari a l'home? No, a l'inrevés, el Vaticà sempre ha exaltat la figura de la dona, una figura importantíssima per a l'església i per al món. No he sentit mai cap Papa discriminant una dona, al contrari, sempre la dona allà dalt de tot, fins i tot més que l'home. El que passa és que la societat ho canvia o ho mal interpreta.

20. Què opines de l'anglicanisme que accepta el sacerdocí femení? No puc opinar perquè no sé en què es basa.

21. I dels pastors que poden estar casats i tenir fills? Aquesta és complicada. Des del meu punt de vista que estic casat, jo trobo bé que els capellans no es casin i no puguin tenir fills perquè el mossèn es casa amb Déu i fa un vot de castedat. Crec que la feina d'un mossèn amb dona i en fills no seria tan pura que la d'un mossèn totalment entregat a Déu. Crec que ens deixem anar per temàtiques que ens fan mal com ara la

sexualitat. El sagrament del sacerdoci no és el mateix que el del casament i si un mossèn es pogués casar i tenir fills no podria desenvolupar la missió que té a l'Església.

22. Et seria estrany veure una dona fent missa o sent papessa? Si fos Papa, sí perquè no n'he vist mai, però fent missa no, perquè n'he vist.

23. Creus que seria un gran pas per a la igualtat social o no et semblaria bé? (No contestada).

24. Si Déu estava al costat de les dones i intentava donar-los més drets, per què creus que encara avui dia existeixen aquestes desigualtats? Perquè aquest és un tema històric i necessita temps. La desigualtat no és la que hi havia, en 50 anys ha canviat totalment. Al temps de Jesucrist la dona no era res, només cal veure l'exemple de la dona adúltera que anaven a lapidar i Jesús va dir qui estigui lliure de pecat que retiri la pedra, van soltar la pedra i se'n van anar tots.

25. Què penses de l'avortament? Penso que és un tema delicat, jo particularment penso que és una cosa molt mal feta, però hi ha situacions en la vida que et porten a fer aquest pecat mortal. Crec que s'hauria de fer molta formació a les dones que pensen que això és correcte.

26. T'agradaria que l'església acceptés el matrimoni homosexual? No, no m'agradaria, perquè la família està formada sempre per un home i una dona i els fills naixen sempre d'un home i una dona. Això no vol dir que jo estigui en contra de l'homosexualitat, però crec que és una cosa impura. El matrimoni homosexual és tan impur com aquell home que se'n va amb diverses dones a la vegada. Crec que l'església no ho hauria d'acceptar perquè es basa en les escriptures que són unes normes que s'han de complir i els matrimonis homosexuals no estan acceptats ni per Jesucrist ni pels evangelis; per tant la nostra religió no ho acceptarà mai. Són accions desordenades.

27. Què penses de la nul·litat matrimonial? Crec que hi ha extrems, si és per coses rectificables crec que l'església no hauria de donar la nul·litat matrimonial. Però no estic molt informat.

28. Creus que s'ha anat evolucionant en les àmbits de la política, el treball... però encara no en la religió? Crec que no, la religió sempre és la mateixa i la política i el treball tenen data de caducitat. En canvi, a la religió és el mateix ara que fa dos mil anys. En canvi en el tema de la política s'han perdut els valors i ens n'anem de cap al precipici.

29. Si poguessis canviar alguna cosa de la seva religió, què seria? Totes les coses malament que s'han fet al llarg dels segles que han estat moltes: persecucions, morts, lapidacions...

30. Creus que hi ha algun aspecte tabú dins el cristianisme? No.. crec que hi ha coses però el Papa i els cardenals estan lluitant perquè no n'hi hagi.

DONA MUSULMANA

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms: Asmae El Hajji

2. Edat: tinc 16 anys

3. On vas néixer? Al Marroc

4. Quina és la teva llengua materna? En parles

alguna més? Àrab. Sí, espanyol, català i francès.

5. Quines són les teves aficions? Tens algun grup de

música o llibre preferit? Escoltar música i mirar la televisió. De música Pablo Alboran i de llibre no en tinc cap.

6. A què et dediques? A estudiar.

7. Tens germans? I fills? Sí, tinc dos germans.

8. Quin és el teu color preferit? El roig.

9. Tens algun lema de vida? No.

Il·lustració 53.
Font pròpia. [23/12/15]

10. Alguna debilitat? No.

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? I des de quan? Sóc creient perquè la meua família m'ho ha inculcat. Des de que vaig néixer.

12. Has tingut mai una crisi de fe? Sí, quan demano alguna cosa i no es compleix.

13. Ets practicant? Si és que sí, quines pràctiques dus a terme? No, sóc una mica mandrosa.

14. T'agrada la religió en què creus? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes? M'agrada perquè és pacífica, però hi ha algunes coses que no m'agraden, perquè és massa masculista.

15. T'has sentit mai exclosa socialment pel fet de ser dona i musulmana? Sempre et diuen alguna cosa, però això és al principi, ara ja no.

16. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona? Jo crec que sí.

17. Creus que l'Islam discrimina algun dels dos sexes o els dos són iguals? Sí, perquè l'última paraula normalment la té l'home. En la majoria de casos, la dona no té poder de decisió.

18. El vel és una obligació de la teua religió? T'has sentit mai obligada a dur-lo? És una cosa opcional, en el meu cas ho respecto. No m'he sentit mai obligada a portar-lo.

19. Creus que portar el vel et condicionaria a l'hora de relacionar-te amb la gent del poble? Jo crec que no, hi ha molta gent que el porta i té molta relació. Però això també depèn de la gent amb qui et relaciones.

20. Com considera l'islam el matrimoni? És el destí de qualsevol dona musulmana? Considera que totes les dones hi estan destinades, està mal vist una dona soltera.

21. Consideres que les dones musulmanes se senten sotmeses/inferiors? al seu marit? Jo crec que no, perquè elles també opinen, però en algunes circumstàncies, sí.

22. Creus que a l'Europa occidental fem una interpretació errònia de la dona musulmana? Jo crec que sí, tenim la visió que les dones són les esclaves i han d'obeir.

23. En els últims anys, hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona dins de l'Islam? Bastant, avui en dia la dona té més poder, estudia, es forma...abans només s'havia de dedicar a la família i a la casa.

24. Creus que té relació amb la violència de gènere ? Jo crec que no, perquè en totes les societats hi ha violència de gènere.

25. És complicat ser dona als països islàmics? És cert tot el que diuen els mitjans de comunicació? No és complicat. Els mitjans de comunicació exageren molt, una cosa és el que passa a la realitat i l'altra és el que diuen ells.

26. Quines coses creus que tenen en comú el cristianisme i l'Islam? Són pacífiques.

27. Hi ha algun aspecte tabú dins de l'Islam? Sobretot realcionat amb la dona. Sí, per exemple, el tema de la virginitat

28. Què opines de la clitoridectomia? Ho veig malament, avui en dia ja no es fa.

29. Què penses de l'homosexualitat? Ho respecto, però no ho comparteixo.

30. Si pogués canviar alguna cosa de la seva religió, què seria? La diferència entre dones i homes, encara que avui en dia ja no és tant.

DONA MUSULMANA

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms: Meriem Kennoudi

2. Edat: 20 anys

3. On vas néixer? Al Marroc

4. Quina és la teva llengua materna? Àrab En parles

Il·lustració 54.
Font pròpia. [24/12/15]

alguna més? Castellà, català i francès.

5. Quines són les teves aficions? M'agrada ballar, escoltar música i fer esport. **Tens algun grup de música o llibre preferit?** M'agrada el llibre *Cuentos con alma*.

6. A què et dediques? Estic fent un grau superior d'Anatomia Patològica i Psicodiagnòstics a Tarragona.

7. Tens germans? Sí i fills? No

8. Quin és el teu color preferit? El roig.

9. Tens algun lema de vida? La vida és curta i s'ha d'aprofitar.

10. Alguna debilitat? Que sóc molt sensible.

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? Perquè els meus pares són creients i perquè vinc d'un país on el 80% de les persones són creients. **I des de quan?** Jo sóc creient de tota la vida, des que vaig néixer.

12. Has tingut mai una crisi de fe? Mai, mai ho he pensat.

13. Ets practicant? Sí. Si és que sí, quines pràctiques dus a terme? Faig el Ramadà i reso, però no tots els dies.

14. T'agrada la religió en què creus? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes? En la meua religió ens basem en l'Alcorà que es va fer fa milions d'anys. Jo, amb l'Alcorà, estic d'acord en un 90% de les coses. Jo la meua religió la veig perfecta, els que no som perfectes som les persones. Una cosa és la religió i l'altra és com tu l'aprens, la practiques, la creus. De vegades hi ha idees a l'Alcorà que et diuen una cosa i tu n'entens una altra, és la interpretació que fa cada persona. Actualment a l'islam està passant una cosa i és que un grup vol fer un país musulmà, l'Estat Islàmic, i aquest grup interpreta com ell vol la religió, i el que aquest grup està fent és una interpretació incorrecta de l'Alcorà. El nostre profeta va dir una cosa: ``s'ha de pegar a la dona'', però ell es referia a pegar-la amb un coixí, i els musulmans ho interpreten així.

15. T'has sentit mai exclosa socialment pel fet de ser dona i musulmana? Pot ser en el meu cas no és perquè jo la religió la tinc dins, al meu cor. Però jo conec una amiga que porta mocador que se sent així, encara que és molt intel·ligent, molt treballadora, molt estudiantina.. ella se sent diferent.

16. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?
Crec que sí.

17. Creus que l'Islam discrimina algun dels dos sexes o els dos són iguals? Pot ser no és desigualtat, pot ser és por, perquè hi ha certes normes que intenten protegir la dona, però no en sentit de desigualtat i que la dona sigui menys. Hi ha coses que la religió ho diu per evitar la violència, evitar que a la dona no li diguin res... crec que és protegir-la més que desigualtat.

Crec que els europeus no poden jutjar fins que no visquin en un país àrab. Si tu vas al Marroc veuràs molta gent sense mocador, molta gent que no va a la mesquita...és el fet de jutjar les persones.

18.El vel és una obligació de la teva religió? T'has sentit mai obligada a dur-lo? Els meus pares mai m'han obligat. No és una obligació, actualment ningú t'obliga. Jo encara no estic convençuda a posar-me'l. És més, al Marroc no està mal vist que una dona no porti mocador, la família de la meva mare és bastant gran i tinc sis ties que no porten mocador. Depèn del país també, si és un país molt radical com Aràbia Saudita, Qatar, Iemen... les dones fins i tot porten burka. Depèn del país on vius és més obligat o no.

19. Creus que portar el vel et condiciona a l'hora de relacionar-te amb la gent del poble? Aquí pot ser sí, perquè la gent té una ment més tancada. Jo vaig viure un any a Bèlgica i no vaig tindre ni un problema. No porto mocador ni transmeto la meva religió i m'han dit que no pareixo musulmana, m'han fet sentir diferent. Pot ser no és només el fet de no portar mocador, sinó el simple fet de no portar mocador.

20. Com considera l'islam el matrimoni? És el destí de qualsevol dona musulmana? Al Marroc el casament és molt important, pel fet de que no es poden mantenir relacions sexuals fins al casament i clar les relacions sexuals a la vida d'una dona són importants.

Obligar actualment no s'obliga, pot ser només un 5% són obligades, existeix però molt poc. Una dona amb 40 anys que no s'hagi casat no estaria mal vist, però seria rar. No casar-te és el sinònim que no ets verge.

21. Consideres que les dones musulmanes se senten sotmeses/inferiors al seu marit?

No, inferiors no gens. Al Marroc hi ha dones al parlament, dones metgesses, dones presidentes... la dona mai serà inferior. Sempre vol lluitar, vol sentir-se millor.

22. Creus que a l'Europa occidental fem una interpretació errònia de la dona musulmana? Moltíssim. És la dona la que fa que sigui inferior, no és la religió, la religió en cap moment diu que ets inferior, la religió sempre ha intentat protegir la dona, la dona ho és tot a la vida, és la que fa a l'home, la que cria els fills... l'home i la dona són complementaris.

23. En els últims anys, hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona dins de l'Islam? Pot ser sí que ha canviat des de fa uns anys.

24. Creus que té relació amb la violència de gènere ? No sé si la posaria, perquè la violència afecta totes les religions.

25. És complicat ser dona als països islàmics? És cert tot el que diuen els mitjans de comunicació? Pot ser una dona àrab ha de lluitar molt més pel que vol perquè la societat (no la religió) no ajuda que la dona vagi endavant. Vulgues o no, un home sempre vol ser millor que una dona, sempre vol ser superior. Crec que és la societat la que posa obstacles.

26. Quines coses creus que tenen en comú el cristianisme i l'Islam? Crec que no hi ha res. Bé, pot ser que les religions sempre et porten al mateix camí, volen pau i amor. Nosaltres creiem en el cristianisme i el vostre profeta també és nostre, el que no creiem és que sigui fill de Déu, biològicament això no pot ser.

27. Hi ha algun aspecte tabú dins de l'Islam? Sobretot relacionat amb la dona. Crec que no.

28. Què opines de la clitoridectomia? Això avui en dia ja no es practica, només ho fa un país musulmà, l'Iran. A la religió musulmana hi ha dos branques, la xiïta té un altre

concepte de la religió, fan coses que no són normals. La van fer les persones, no està basada per l'Alcorà, fan moltes coses de bojos.

29. Què penses de l'homosexualitat? En la religió no és acceptable, però sí respectable. Al meu país si una persona és homosexual s'amaga, hi haurà persones que li pegaran, d'altres s'apartaran, altres ho acceptaran.. depèn de cada persona.

30.Si pogués canviar alguna cosa de la seva religió, què seria? No canviaria res. Per a mi la religió és perfecta, el que no és perfecte són les persones.

HOME MUSULMÀ

INFORMACIÓ PERSONAL

1.Nom i cognoms: Mohamed El Hajji

2.Edat: 18 anys

3.On vas néixer? Al Marroc.

4.Quina és la teva llengua materna? En parles alguna més?La meva llengua materna és l'àrab, però parlo també el català, el castellà i una mica d'anglès i francès.

5.Quines són les teves aficions? Tens algun grup de música o llibre preferit? M'agrada jugar molt al futbol, de grups de música no en tinc, però m'agrada molt el rap.

6. A què et dediques? Sóc estudiant universitari.

7. Tens germans? I fills? Tinc una germana i un germà.

8.Quin és el teu color preferit? El meu color preferit és el roig i el verd.

9.Tens algun lema de vida? No.

10.Alguna debilitat? Tinc moltes debilitats, però exactament no sabria què dir-te ara mateix.

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? I des de quan? Sóc creient perquè des de petit m'han ensenyat a ser creient a l'islam, però també ara que sóc una mica més gran m'he informat més i he cregut que aquesta religió és la més adient.

12. Has tingut mai una crisi de fe? Sí, a vegades penso, per què sóc d'aquesta religió o per què sóc creient. Al cap d'un moment torno a pensar que l'islam és el correcte.

13. Ets practicant? Si es que sí, quines pràctiques dus a terme? Sí, sóc practicant, algunes de les pràctiques serien: resar cinc vegades al dia, fer el ramadà, no malparlar la gent, no robar, llegir l'Alcorà i també m'agradaria anar a la Meca algun dia.

14. T'agrada la religió en què creus? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes? Sí que m'agrada la religió en la qual crec, que és l'islam, també hi ha algunes desigualtats perquè hi ha gent que malinterpreta l'islam.

15. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona? Crec que sí.

16. Creus que l'islam discrimina algun dels dos sexes o els dos són iguals? L'islam no discrimina cap dels dos sexes, el que passa és que gent que no és musulmana pensa que l'islam discrimina la dona, és tot el contrari. L'Alcorà parla molt bé de la dona i en cap moment la discrimina.

17. El vel és una obligació de la teva religió? Creus que les dones haurien de dur-lo obligatòriament? Posar-se el vel és una condició que té la religió, però tampoc és obligatori. Les dones que el porten és perquè volen. A veure, hi haurà algun cas en què alguna dona estigui obligada a portar-lo, però són molts pocs casos.

19. Creus que portar el vel condiciona les dones a l'hora de relacionar-se amb la gent del poble? Crec sí, una mica perquè la veuen diferent a ells i no la tracten igual que a una persona que no porta vel.

20. Com considera l'islam el matrimoni? És el destí de qualsevol dona musulmana? El matrimoni és molt important en aquesta religió, és quasi com una obligació per a qualsevol musulmà. És el destí de qualsevol persona musulmana, ja sigui dona o home.

21. Consideres que les dones musulmanes se senten sotmeses/inferiors? al seu marit? Aquesta és la reflexió que tenen els occidentals dels musulmans, però van equivocats. L'únic que hi ha és que els musulmans no s'han desenvolupat tant com els occidentals. La dona i l'home musulmà tenen els mateixos drets .

22. Creus que a l'Europa occidental fem una interpretació errònia de la dona musulmana? Sí, molt mala interpretació, a Europa es pensen que maltractem la dona, que l'obliguem a fer coses que ella no vol, l'obliguem a portar el vel, etc...

23. En els últims anys, hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona dins de l'Islam? Crec que sí.

24. Li molestaria que la seva dona parlés o es relacionés amb algun home casat del poble? Primer de tot no estic casat i si fos el cas, no em molestaria que la meua dona parlés amb home, ja sigui casat o no.

25. És complicat ser dona als països islàmics? És cert tot el que diuen els mitjans de comunicació? Complicat, per què? La dona musulmana, des del meu punt de vista, està orgullosa sent musulmana; si no, no ho manifestaria. De dones maltractades, n'hi ha per tot el món i a l'islam també hi ha dones musulmanes maltractades com a Espanya o França o a qualsevol altre país. El que diuen els mitjans de comunicació és totalment fals, intenten embrutar la imatge de l'islam, per això tots els occidentals tenen aquesta imatge sobre els musulmans

26. Quines coses creus que tenen en comú el cristianisme i l'Islam? Tenen en comú moltes coses , el que passa és que cada religió té un profeta diferent i un cultura diferent.

27. Hi ha algun aspecte tabú dins de l'Islam? Sobretot relacionat amb la dona. Crec que no, però no ho sé.

28. Hi ha dones imams? No, perquè quan va aparèixer l'islam tenien un iman i és el que resava en tots i actualment segueix sent igual. És el mateix que al cristianisme, que només hi ha el Papa.

29. Què penses de l'homosexualitat? És una cosa que respecto, però no la comparteixo. És una cosa que va en contra de la naturalesa. Déu va crear una dona i un home (Adam i Eva) no va crear ni dos homes ni dos dones.

30. Si pogués canviar alguna cosa de la seva religió, què seria? L'únic que tenen de dolent aquesta gent que la segueix i és que és una mica masclista.

AVALUACIÓ DE LES ENTREVISTES

Entre els entrevistats hi ha una monja i un capellà. Podem observar que els dos tenien la vocació des de ben joves i que, tot i que van haver de renunciar a algunes coses, se senten totalment realitzats amb la seva tasca. En el cas de la dona, la família primer no ho acceptava, però en el cas de l'home, el mossèn, la família va estar encantada. Els dos afirmen haver estat enamorats.

La raó per la qual les monges i els mossens no es poden casar i tenir fills no és una llei divina, sinó que l'ha implantat l'Església al llarg del temps, quan s'entreguen a Déu fan un vot de castedat. Respecte a l'anglicanisme que accepta el matrimoni dels pastors, cal dir que aquests no estan tot el dia al servei de la comunitat, per tant, tenen temps per a la família i els fills.

Pel que fa a l'homosexualitat, cal dir que la societat té una visió no del tot exacta sobre el que diu el cristianisme. Un dels objectius de la doctrina de Jesús és l'amor entre els individus, sigui quina sigui la seva condició sexual. Ara bé, la majoria de gent pensa que el cristianisme exclou als homosexuals o els menysprea, però el que no accepta l'Església són els actes homosexuals i el matrimoni, ja que aquest ha d'estar sempre format per un home i una dona.

En els casos de pederàstia dins l'Església, tant Pau Trayner com mossèn Joan es posicionen totalment en contra i pensen que és inacceptable i que s'ha de condemnar. Els dos també estan d'acord que quan és un cas que afecta directament l'Església se li dóna més importància que en casos que succeeixen dia a dia. És cert, que és un acte molt greu, però si ho fan persones molt relacionades amb l'Església encara ho és més.

Centrant-nos en les dones, els dos creuen que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona. També creuen que hi ha hagut canvis en relació al paper que ocupa la dona, gràcies a l'accés a l'educació. El mossèn afirma que, des de l'Església, s'ha intentat defensar la igualtat entre sexes, però que, de vegades, se l'ha mal interpretat. La monja feminista també diu que va començar a ser-ho quan va observar la marginació i l'opressió de la dona. Respecte als drets de la dona a la Bíblia, cal contextualitzar el moment en què va ser escrita, per tant hi ha una manca de drets bastant significativa. Pel que fa a l'accés al sacerdoci, hi ha dones que estan fent missa, però l'accés en totes les seves funcions no sembla que hi hagi intencions d'acceptar-se a l'Església catòlica. Si Déu va escollir dotze deixebles homes, l'Església no es veu en l'autoritat de canviar allò que Déu va fer, diu mossèn Joan. Davant d'aquesta qüestió, Mari Pau proposa una relectura de la Bíblia i de la història, ja que avui en dia les coses han canviat i afirma que la dona té totes les facultats per ser sacerdotessa. En canvi, mossèn Joan és més tradicional i diu que no és un tema d'igualtat, simplement que no es pot canviar allò que Jesús va fer.

Quant a les persones cristianes entrevistades, podem observar que la dona més jove té una visió una mica diferent a les altres dues que són més grans. Creu que la societat del moment és masclista i que hi ha moltes desigualtats. També afirma que la religió no exclou la dona, però sí que està en un paper més secundari, possiblement pels factors històrics. Està a favor del sacerdocí femení, però totalment en contra de temes com el casament homosexual o l'avortament.

La dona catequista entrevistada té un punt de vista tradicional i conservador. Creu que no hi ha desigualtats ni tampoc que la dona estigui infravalorada, sinó que és una visió que té la gent. Pensa que la religió no discrimina la dona ni l'exclou i també que la dona té un paper molt important dins l'Església. Es posiciona en contra del sacerdocí femení i també de l'anglicanisme que l'accepta. Igual que molts cristians, pensa que no es pot canviar allò que Déu va decidir en l'antiguitat. També es posiciona en contra de l'avortament i del matrimoni homosexual.

L'última persona cristiana entrevistada, un home catequista, té un perfil religiós semblant a l'anterior, tradicional i clàssic. Pensa que la religió no influeix en com la

societat interpreta la condició de la dona i tampoc no l'exclou, però sí que ho fa l'islam. També pensa que hi ha hagut canvis en la condició de la dona, però que els dos són importants, ja que un home i una dona són complementaris; això ens duu a l'oposició del matrimoni homosexual i també de l'avortament. Per altra banda, també opina que la dona és importantíssima a l'església i no pateix cap tipus de discriminació.

Per tant, podem concloure que la visió segons la edat canvia, és a dir, la gent més jove pensa que la dona sí que està una mica exclosa i que podria tenir accés al sacerdoci. Tot i això, mantenen la paraula de Déu com a principi fonamental bàsic i se situen en contra de temes com el matrimoni homosexual o l'avortament. L'home i la dona són perfectament complementaris.

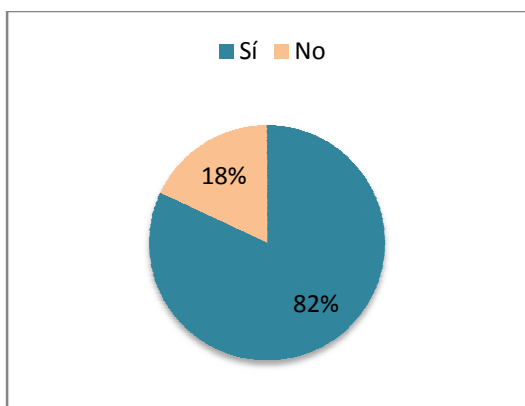
Deixant de banda el cristianisme i centrant-me en l'islam, podem observar que totes les persones entrevistades, ja siguin homes o dones, tenen un punt de vista molt similar. Primerament, afirmen que s'han fet males interpretacions de l'Alcorà i que aquestes s'han justificat per cometre coses que no predica la religió musulmana. Seguidament, pensen que les dones musulmanes no estan ni discriminades ni excloses de la societat, però sí que és cert que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona. Respecte al vel, avui en dia no és una obligació, però tot depèn del país perquè n'hi ha que són molt radicals en aquest tema. També pensen que a Europa tenim una visió totalment errònia de la dona musulmana i els mitjans de comunicació no contribueixen a una millor interpretació. És més, cada vegada hi ha més canvis en relació al paper de la dona a l'islam i cada vegada les dones tenen més drets. Pel que fa al matrimoni, val a dir que la seva importància és significativa i que és el destí de qualsevol musulmà. És estrany veure una persona de més de quaranta anys que no estigui casada, això està relacionat amb el tema de la virginitat, que també és molt important a l'islam. Finalment, podem observar que, a l'igual que al cristianisme, l'homosexualitat és un tema tabú que l'islam respecta, però no comparteix.

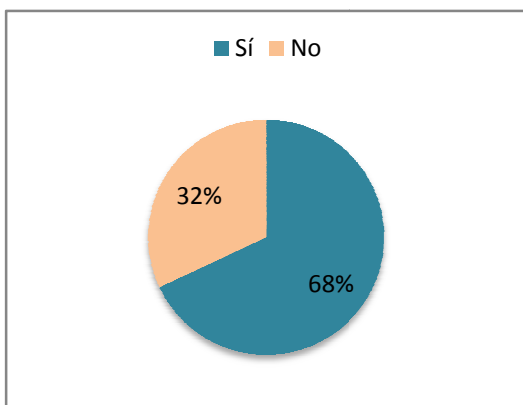
9. RESULTATS ENQUESTES

1. Creus en alguna religió?

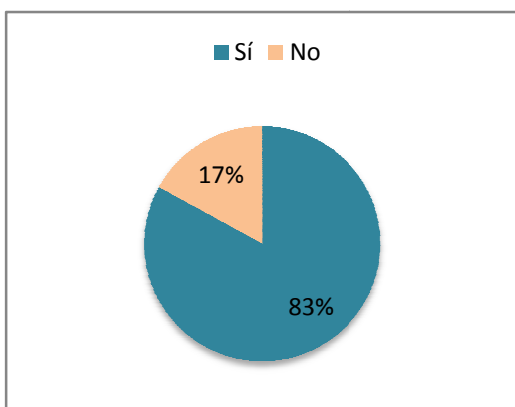
Un 18% de les persones entrevistades de menys de 18 anys no són creients i l'altre 82%, sí.

Un 32% de les persones enquestades entre 18 i 50 anys no són creients, en canvi un 68% sí que ho són.

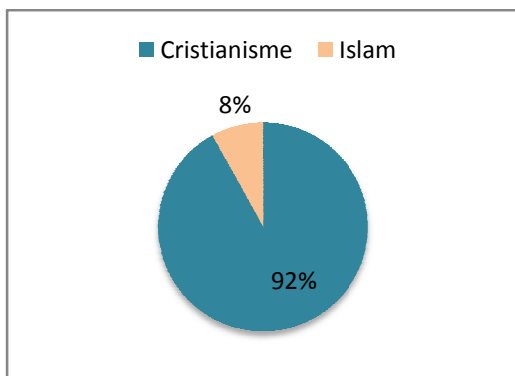
Un 83% de les persones de més de 50 anys afirma ser creient, mentre que un 17% no ho és.

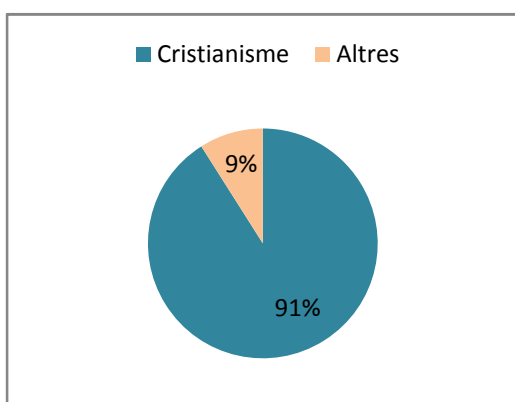
D'aquesta primera pregunta podem observar que la majoria de les persones joves de menys de 18 anys són creients, gairebé tant com les de més de 50 anys. En canvi, un 68% de les persones d'entre 18 i 50 anys creuen en alguna religió, és a dir, una mica menys que les anteriors. Pe tant, podem afirmar que la majoria d'habitants del municipi de Deltebre creuen en alguna religió.

2. Si és que sí, en quina religió creus?

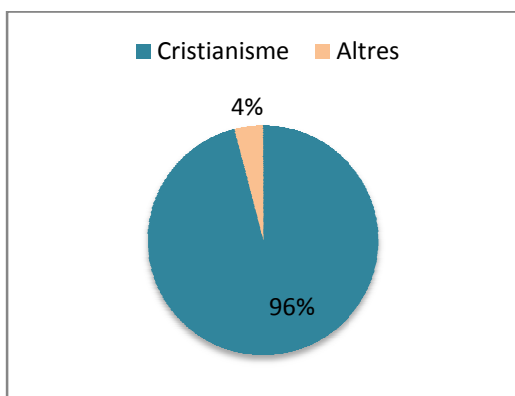
Entre els enquestats creients menors de 18 anys al nostre territori, hi ha un 8% que són musulmans i un 92% , cristians.

Entre els 18 i els 50 anys, un 91% són cristians, mentre que el 9% són de religions diferents del cristianisme, islam, budisme, judaisme i hinduisme.

Un 96% de les persones de més de 50 anys enquestades a Deltebre són cristianes, mentre que un 4% creuen en altres religions.

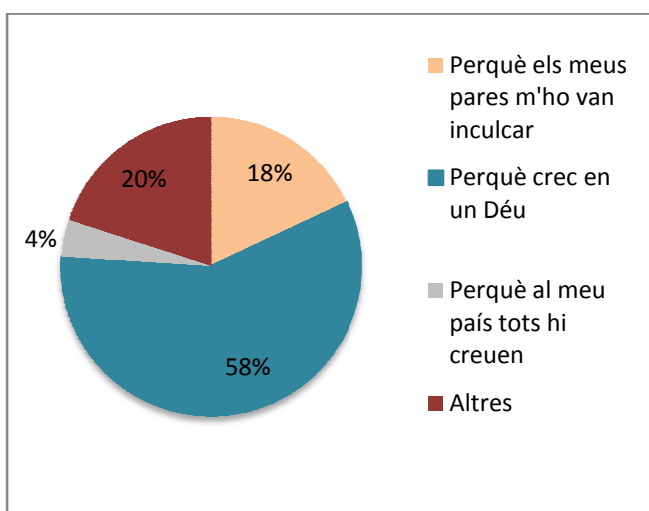

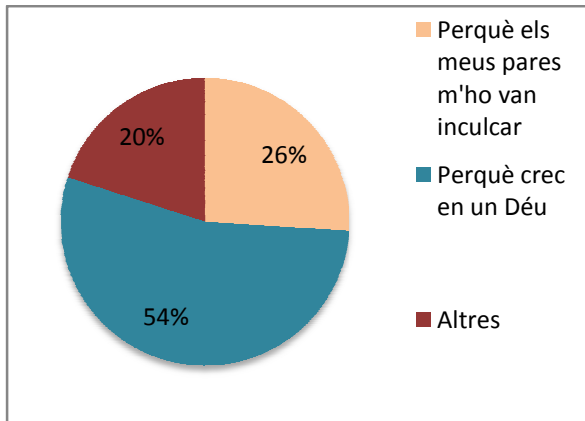
D'aquesta pregunta podem concloure que més del 90% de persones d'aquest poble són cristianes; tot i això, hi ha la presència de la religió islàmica sobretot a la franja dels de menys de 18 anys. Observem que hi ha bastant pluralitat religiosa.

3. Per què hi creus?

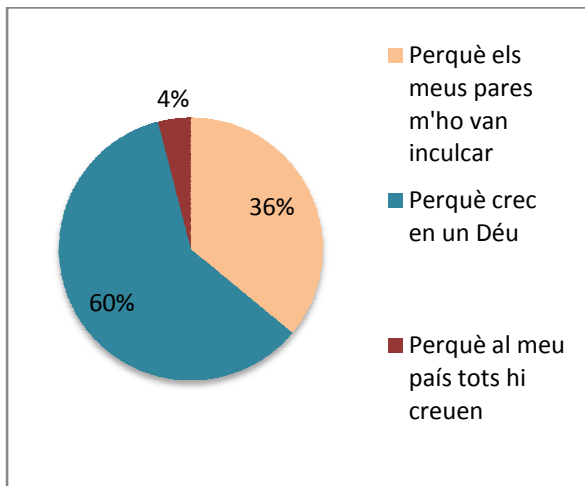
Entre els enquestats menors de 18 anys, un 58% creuen perquè tenen fe en un Déu, un 18% perquè els seus pares els ho van inculcar, un 4% perquè al seu país tots hi creuen i un 4% creuen per altres raons no especificades.

Pel que fa als enquestats d'entre 18 i 50 anys, observem que un 50% tenen fe en un Déu, un 26% creuen perquè els seus pares els ho van inculcar i un 20% creuen per altres raons.

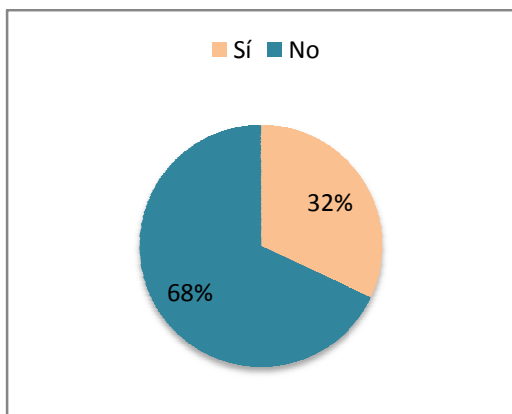
Un 60% dels enquestats de més de 50 anys creuen perquè tenen fe en un Déu, un 36% hi creuen perquè els seus pares els ho van inculcar i només un 4% per altres raons.

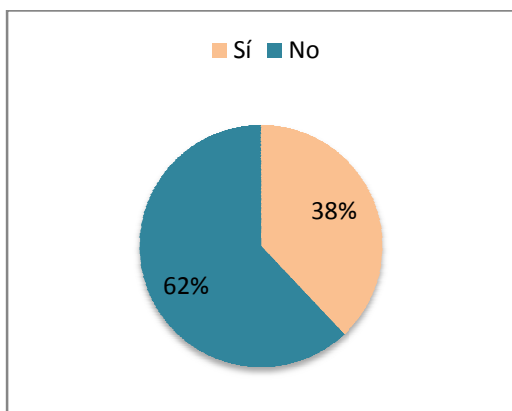
Aquesta pregunta m'interessava per saber realment per què creu la gent, és a dir, si creuen per influència de diferents agents o per criteri propi. Així, puc concloure que la majoria creuen perquè tenen fe en un Déu. Ara bé, molts dels enquestats de totes les franges creuen per influència dels seus pares. Fins i tot, a la franja més jove observem que una minoria creu perquè forma part de la cultura del seu país. També observem que a les franges -18 i 18-50, aproximadament un 20% creuen per altres raons no mencionades.

4. Ets practicant de la religió en què creus?

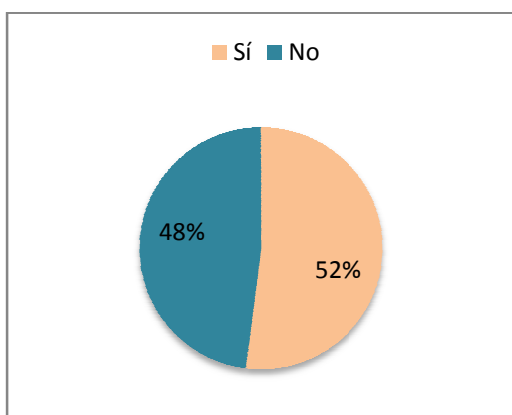
Un 68% dels enquestats no són practicants de la religió en què creuen; en canvi, un 32% sí que ho són i duen a terme pràctiques com, per exemple, anar a missa o resar.

Dels entrevistats que tenen entre 18 i 50 anys, un 38% són practicants. En canvi, un 62% no són practicants de la religió en que creuen.

Dels entrevistats de més de 50 anys una majoria del 52% són practicants de la religió en què creuen, mentre que un 48% no ho són.

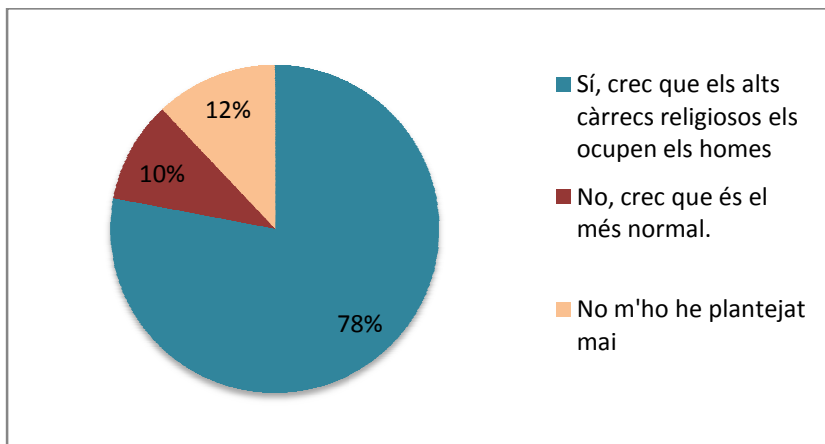

En aquesta pregunta podem veure clarament com, com més edat tenen els enquestats, més practicants són de la seva religió. En la primera franja només ho són el 32%, en la tercera franja el 38% i en la última el 52%.

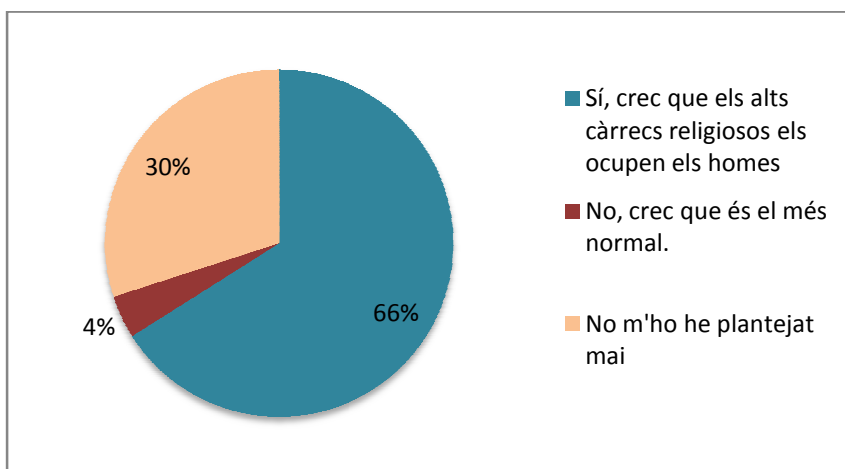

5. Creus que les religions són masclistes?

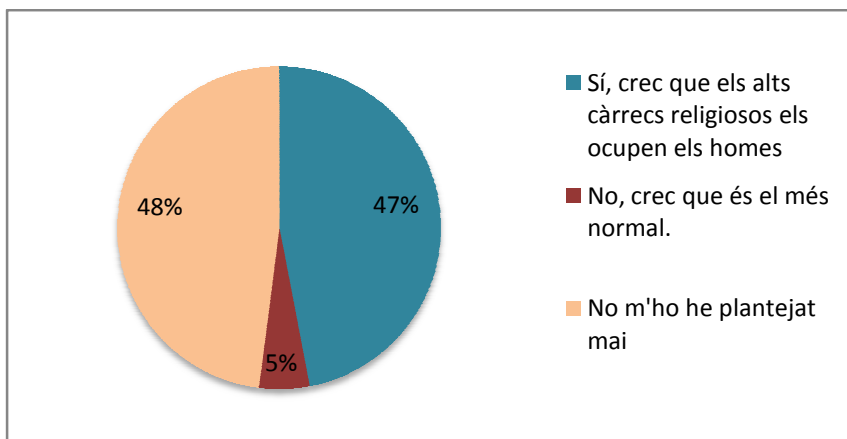
Un 78% dels joves de menys de 18 anys creu que les religions són masclistes, un 10% crec que no i que és el més normal, i un 12% mai s'ha plantejat la pregunta.

Pel que fa als entrevistats d'entre 18 i 50 anys, un 66% pensen que les religions són masclistes, un 30% no s'han plantejat mai la pregunta i un 4% creuen que no ho són.

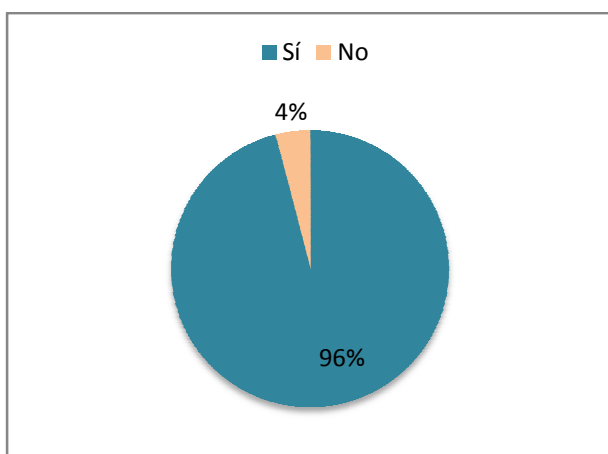
Un 47% de les persones d'aquesta franja de més de 50 anys creu que les religions són masclistes, un 5% no ho creu i un 48% no s'ha plantejat mai la pregunta.

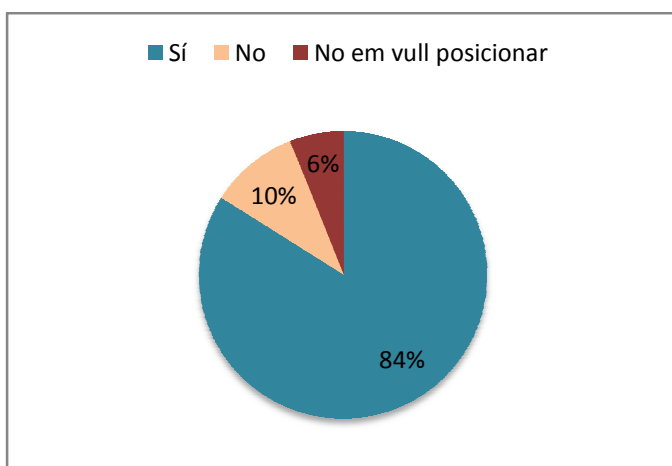
En aquesta pregunta podem observar que la gent més jove creu que sí que les religions són masculines; en canvi, la gent més gran també ho pensa però no en són tants. Entre les tres franges d'edat una minoria creu que les religions no són masculines. També podem observar que, sobretot entre les franges 18-50 i +50 no s'han plantejat mai la pregunta. Per què moltes persones són creients, però mai es pregunten qüestions com aquesta?

6. Consideres que les religions més predominants al planeta, és a dir, el cristianisme i l'islam, són masculines?

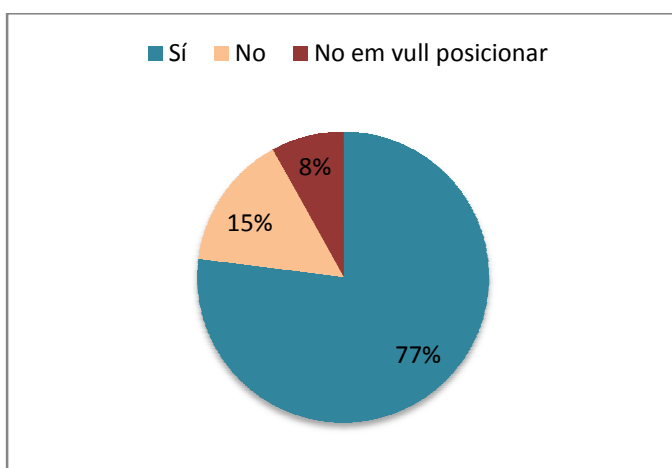
Entre els enquestats de menys de 18 anys un 96% creu que sí i un 4% creu que no.

De la franja entre els 18 i 50 anys un 84% creu que sí, un 10% creu que no i un 6% no es vol posicionar.

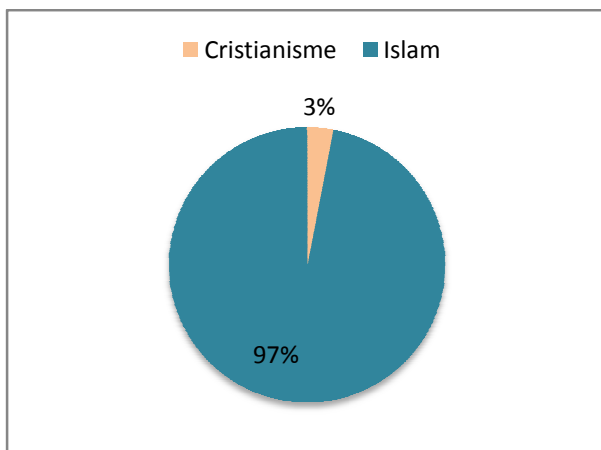
Entre les persones de més de 50 anys un 77% creu que sí que ho són masclistes, un 15% creu que no i un 8% no es vol posicionar.

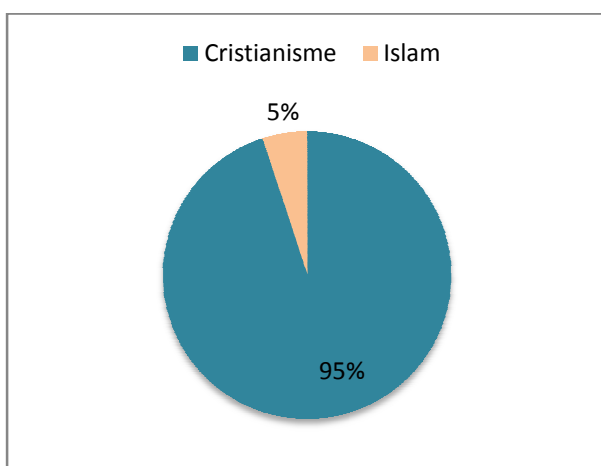
Amb aquesta pregunta podem concloure que la gran majoria de gent creu que sí que les religions més predominants al planeta són masclistes. Observem que com més gran és la gent, més petit és el percentatge del "sí" i més gran és el percentatge del "no".

7. Si és que sí, quina creus que ho és més? (són les més conegudes)

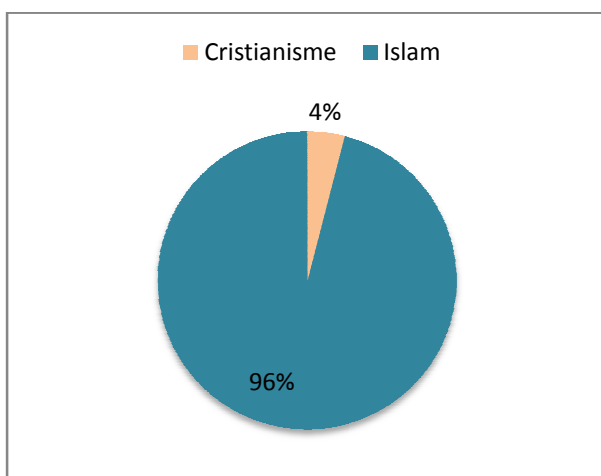
Entre les persones de menys de 18 anys, gairebé totes pensen que la religió que és més masclista és l'islam amb un 97%. Un 3% creu que ho és el cristianisme.

De la franja 18-50 un 95% creu que la més masclista és l'islam, mentre que un 5% creu que ho és el cristianisme.

Un 96% dels enquestats de més de 50% pensa que la religió més masclista és l'islam, mentre que un 4% creu que és el cristianisme.

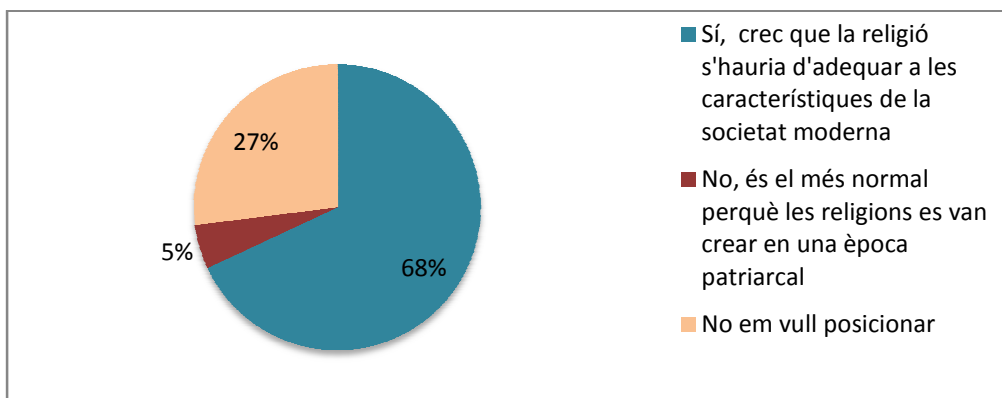

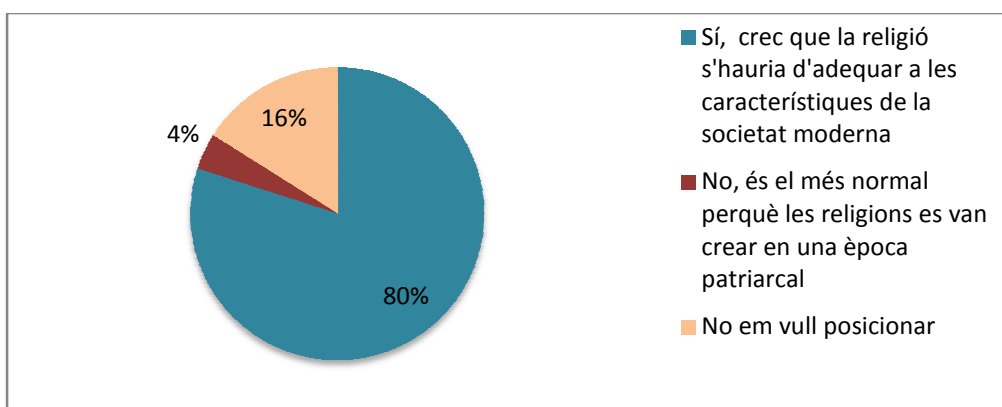
Amb tot, podem concloure que una gran majoria de gent pensa que l'islam és una religió més masculista que la cristiana. El percentatge entre les franges d'edat no varia, està al voltant del 90%.

8. Creus que la religió està ancorada en el tradicionalisme i no reconeix la igualtat de drets entre l'home i la dona?

El 68% dels joves menors de 18 anys creu que la religió no reconeix la igualtat de drets entre l'home i la dona i que s'hauria d'adequar a les característiques de la societat moderna, un 5% creu que és el més normal perquè les religions es van crear en una època patriarcal i un 27% no s'ha volgut posicionar.

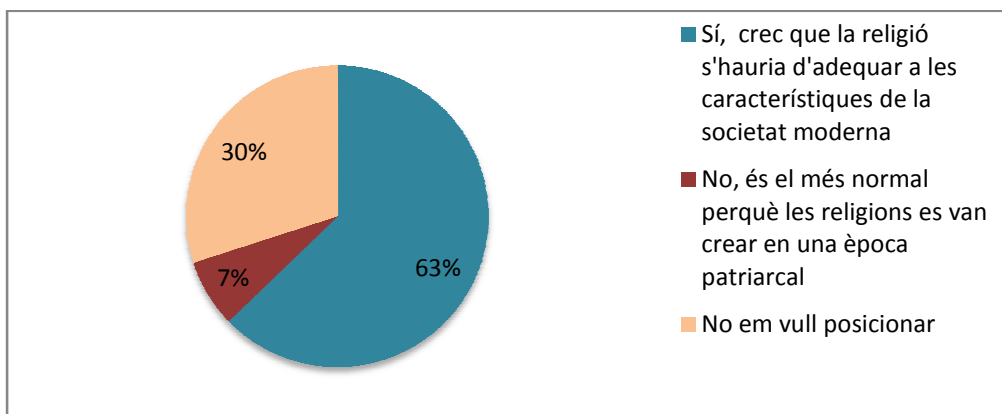

Pel que fa als entrevistats d'entre 18 i 50 anys, una majoria del 80% creu que la religió s'hauria d'adequar a les característiques de la societat moderna, mentre que una minoria del 4% creu que és el més normal perquè les religions es van crear en una època patriarcal. Un 16% dels enquestats no s'ha volgut posicionar.

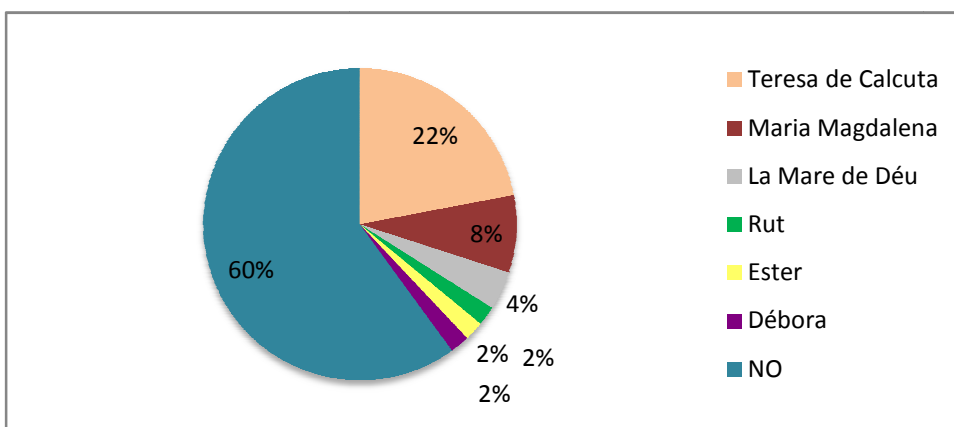
Un 63% dels entrevistats de més de 50 anys creu que la religió s'hauria d'adequar a les característiques de la societat moderna, mentre que un 7% creu que no i un 30% no es vol posicionar.

La majoria de les persones de Deltebre creu que la religió està ancorada en el tradicionalisme i, per tant, s'hauria d'adequar a les característiques de la societat moderna, sobretot a la franja 18-50. També observem que entre el 16% i el 30% dels enquestats no es volen posicionar ja que la pregunta és una mica compromesa, possiblement perquè dir que no reconeix la igualtat de drets entre l'home i la dona seria tenir una visió una mica feminista i dir que és normal seria tenir una visió masculista. Finalment, observem que molt poca gent, entre el 4% i el 7% creu que la religió no està estancada en la tradició.

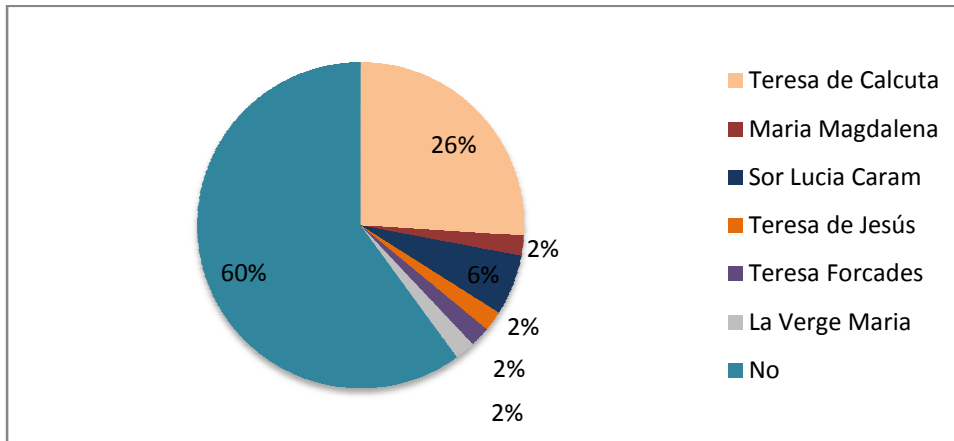
9. Coneixes alguna dona important i destacada d'alguna religió? Quines?

Entre els joves menors de 18 anys, un 60% no coneixen cap dona important i destacada de cap religió. Un 22% coneix a Teresa de Calcuta, un 8% a Maria Magdalena, un 4% la Mare de Déu i un 2% coneix a Ester, Debora i Rut.

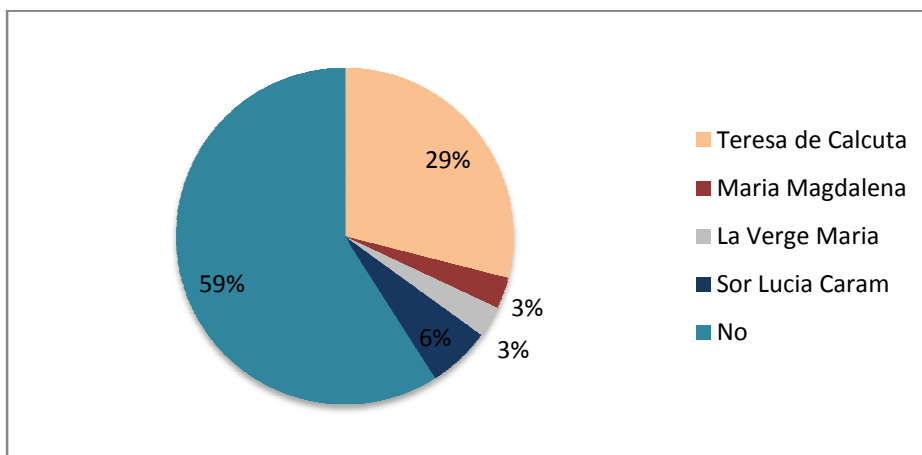

A la franja de 18-50 un 60% no coneixen cap dona important de cap religió. Un 26% coneix a Teresa de Calcuta, un 6% a Sor Lucia Caram i un 2% a Maria Magdalena, Teresa de Jesús, Teresa Forcades i la Mare de Déu.

Entre els enquestats de més de 50 anys, un 59% no coneix cap dona important de la religió, un 29% coneix Teresa de Calcuta, un 3% coneix la Verge Maria i Maria Magdalena i un 6% identifica Sor Lucia Caram.

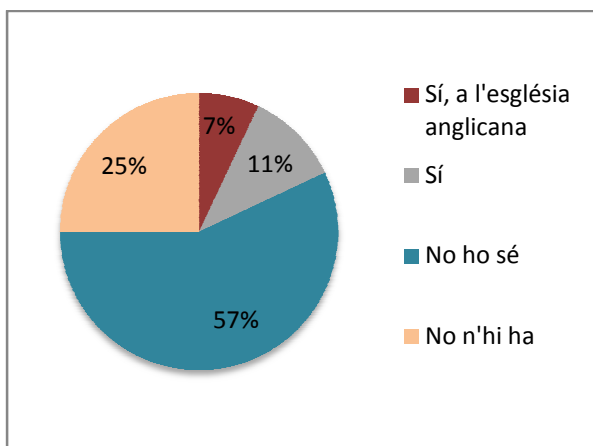

Per tant, podem observar que una gran majoria no reconeix cap dona important de la religió. Seguidament, veiem que entre un 22% i un 29% coneix a Teresa de Calcuta, monja que ha tingut una gran influència per tots els bons actes que va fer. També observem que algunes dones conegudes són del cristianisme, per exemple, algunes dones de la Bíblia com Rut o Ester, monges com Lucia Caram o Teresa Forcades i altres dones destacades de la religió com són Teresa de Jesús o Joana d'Arc.

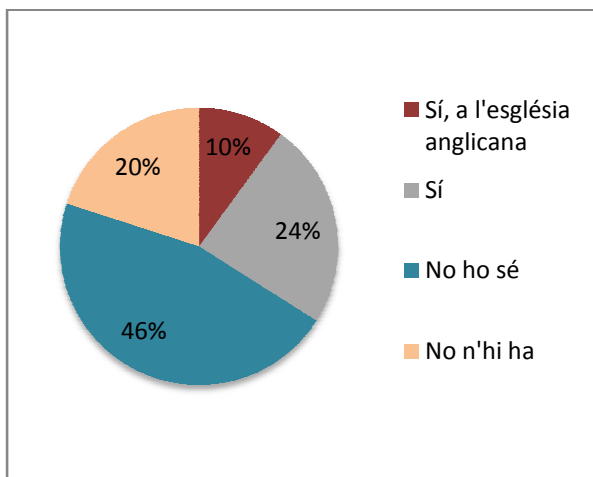

10. Saps si hi ha sacerdotesses actualment?

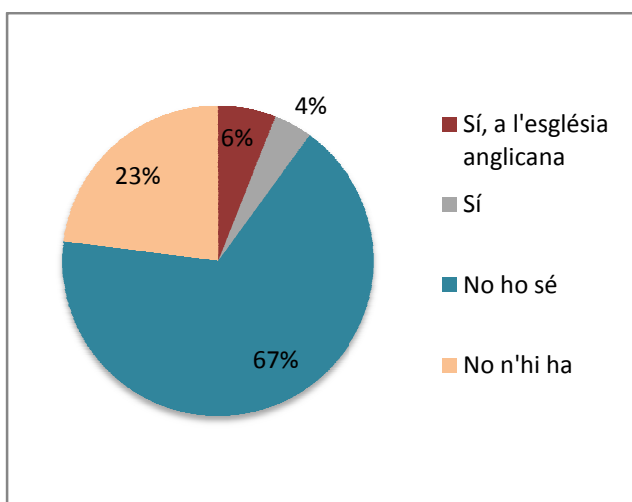
Entre els menors de 18 anys, un 57% no sap si hi ha sacerdotesses a l'actualitat, un 25% creu que no n'hi ha, un 11% creu que sí però no especifica quines són i un 7% sap que n'hi ha a l'església anglicana.

Un 46% de les persones entre 18 i 50 anys no sap si hi ha sacerdotesses actualment, un 20% creu que no n'hi ha, un 24% creu que sí però no especifica quines són i un 10% afirma que n'hi ha a l'església anglicana.

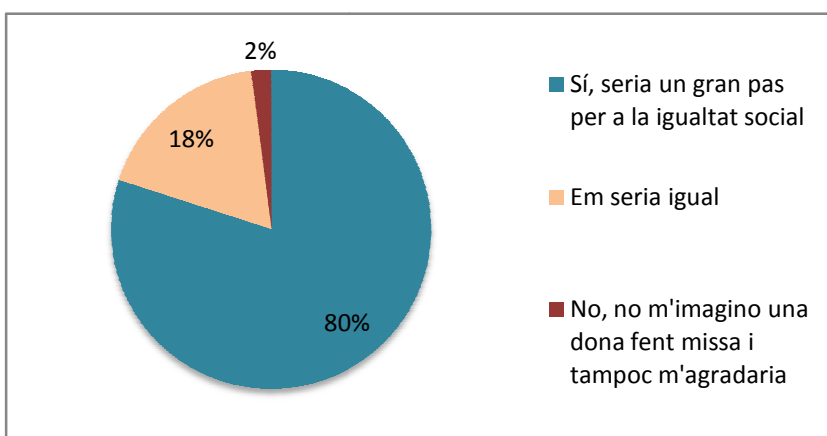
Entre els enquestats de més de 50 anys un 67% no saps i hi ha sacerdotesses a l'actualitat, un 23% creu que no n'hi ha, un 4% sap que sí que n'hi ha però no especifica quines i un 6% sap que n'hi ha a l'església anglicana.

Aquesta pregunta m'interessava bastant ja que crec que el sacerdoci femení és un gran pas per la igualtat social. Creia que la gent no sabia que a l'església anglicana s'exerceix el sacerdoci femení i després de fer les enquestes la meua teoria queda bastant afirmada. La majoria dels habitants del nostre poble no saben que actualment hi ha sacerdotesses. Tot i això, hi ha un petit percentatge que va del 6% al 10% que sí que ho saben. També hi ha un percentatge que oscil·la entre el 4% i el 24% que sap que hi ha sacerdotesses, però no sap concretar a on. Finalment, observem que aproximadament un 20% dels enquestats creu que no s'exerceix el sacerdoci femení. Podem concloure que la franja d'edat que té més coneixement del tema és la que va dels 18 als 50 anys.

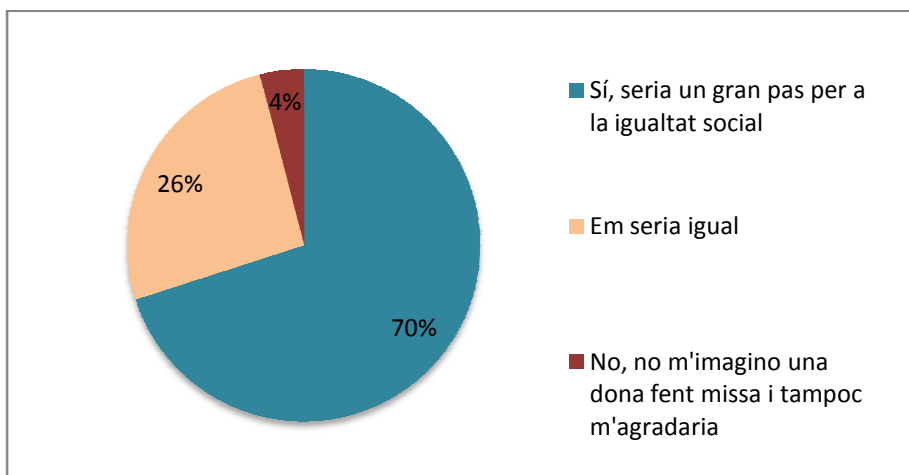
11. T'agradaria que els càrrecs religiosos superiors (sacerdots, cardenals, imams...) els ocupessin dones?

A un 80% dels enquestats menors de 18 anys els agradaria que els càrrecs religiosos superiors els ocupessin dones, a un 18% li seria igual i un 2% no s'ho imagina i tampoc li agradaria.

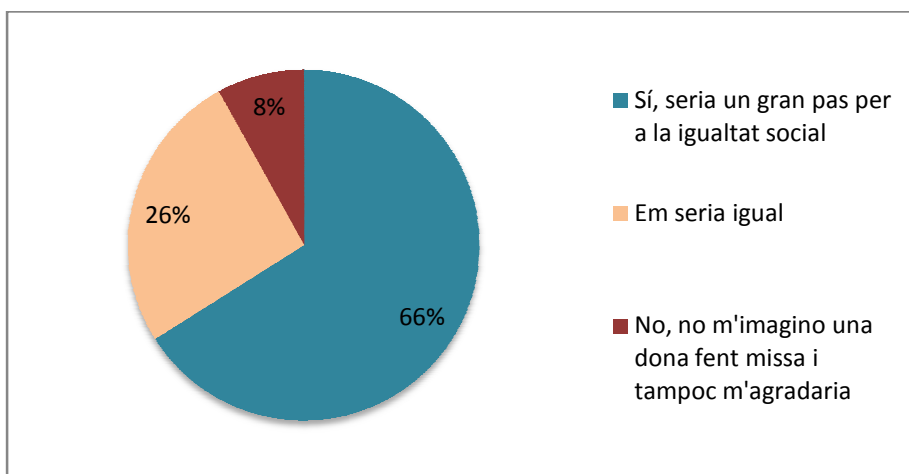

Pel que fa als enquestats entre 18 i 50 anys, a un 70% els agradaria que els càrrecs religiosos superiors els ocupessin dones, a un 26% li seria igual i un 4% no s'ho imagina i tampoc li agradaria.

A un 66% de les persones de més de 50 anys li agradaria que els alts càrrecs religiosos els ocupessin dones, a un 26% els seria igual i a un 8% no els agradaria i tampoc s'ho imagina.

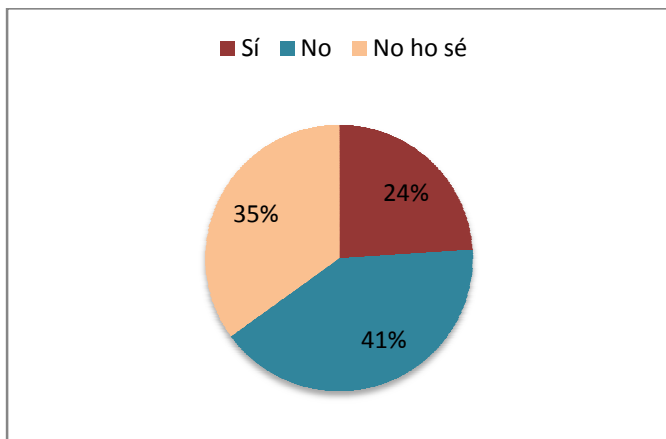

Amb tot, podem concloure que la majoria dels habitants de Deltebre enquestats consideren oportú que les dones ocupin els càrrecs religiosos superiors. Observem que la franja més jove és a qui més li agradaria aquest avenç, mentre que a la gent més gran també li agradaria, però no a tantes persones. Al voltant del 20% de les persones els seria igual.

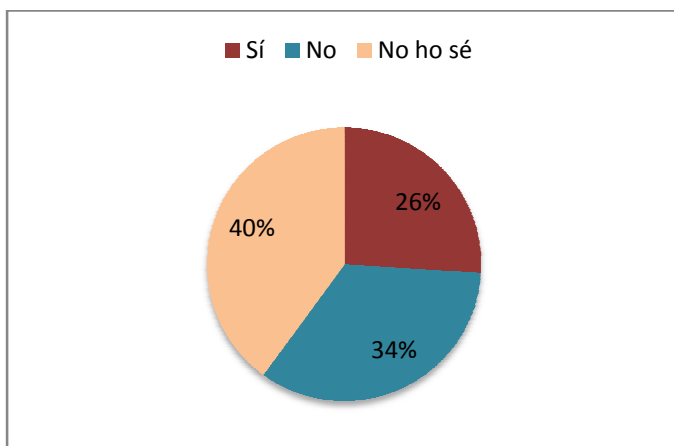

12. Creus que l'església algun dia acceptarà el matrimoni homosexual?

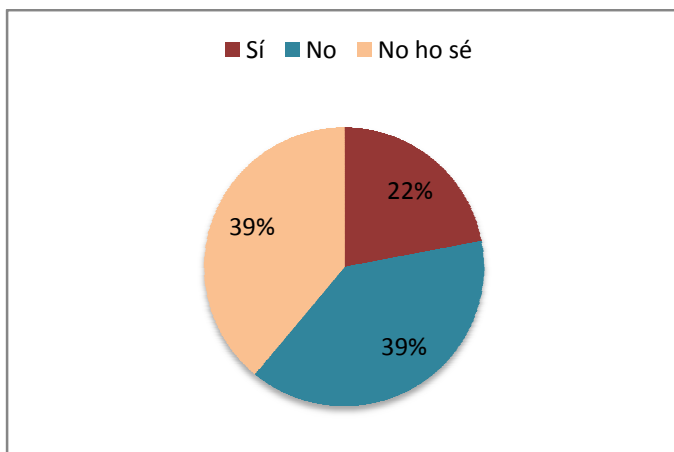
Entre els enquestats menors de 18 anys un 41% creu que no l'acceptarà, un 35% no ho sap i un 24% creu que sí.

Un 34% de les persones entre 18 i 50 anys creu que l'església no acceptarà el matrimoni homosexual, un 40% no ho sap i un 26% creu que sí.

Entre les persones de més de 50 anys un 39% creu que l'església no acceptarà el matrimoni homosexual, un 39% no ho sap i un 22% creu que sí.

Aquesta pregunta crec que és important per veure si la gent creu que l'església es "modernitzarà" o seguirà sense reconèixer els matrimonis homosexuals. Doncs bé, aproximadament el 20% dels enquestats creu que sí que s'acceptarà, molt poca gent en comparació als que creuen que no, que representen entre el 34% i el 41%. Per altra banda, també observem que hi ha molta gent que no sap el punt de vista que adoptarà l'església amb aquest tema.

CONCLUSIONS GENERALS

L'enquesta està dividida en tres blocs. El primer bloc el formen les 4 primeres preguntes i tracten sobre el perfil religiós dels enquestats. El segon bloc el formen les preguntes 5, 6, 7, 8, 9 i 10 i tracten sobre les religions, però concretament de la dona a les religions. El tercer bloc el formen les preguntes 11 i 12 i tracten sobre el possible futur de l'església: dones sacerdotesses, casaments..

Després d'aquest estudi arribo a diferents conclusions. Per una banda, puc concloure que la majoria de gent, sobretot la més jove, té una visió progressista i creu que hauria d'haver canvis respecte a la relació de les religions amb la societat, és a dir, una adaptació a les característiques de la societat moderna, per exemple, reconeixent més els drets de la dona i fent que la dona tingui un paper més destacat dins l'església. Per altra banda, observo que molta gent no té coneixement del paper de les dones a la religió, és a dir, una gran majoria no coneix dones religioses importants i tampoc sap si hi ha sacerdotesses a l'actualitat. Finalment, puc concloure que la gent del municipi de Deltebre creu que les religions són masclistes.

CONCLUSIONS I RECOMANACIONS

Un cop finalitzada la meua recerca m'he adonat que les religions monoteistes principals, és a dir, cristianisme, islam i judaisme, es van originar en una època patriarcal on la dona no podia gaudir dels drets bàsics, estava exclosa socialment i els homes tenien el poder en tots els àmbits. En conseqüència, aquestes religions reten culte a un Déu representat amb una figura masculina. Pel que fa a les religions politeistes, honoren tant déus com deesses. Però en el cas del budisme observem que va ser fundada per un home i que la principal font d'inspiració i seguiment és el Buda. L'hinduisme ret culte a diverses deesses, però la més destacada, la deessa Kali, mostra una part negativa i, normalment, és representada amb un collaret de calaveres i un cap tallat a la mà. Respecte al taoisme i el confucianisme, també van ser fundades per figures masculines i no trobem dones destacades durant la seva història. Finalment, el xintoisme venera déus i deesses, entre les quals podem destacar Amaterasu, la deessa del Sol.

Un dels meus objectius també era saber si al llarg de la història les dones havien estat sempre considerades éssers de segona classe o si, en alguna època, havien gaudit de més drets. Em vaig sorprendre quan em vaig assabentar que la primera divinitat a la qual se li va retre culte va ser la Deessa Mare. Aquesta va tenir una importància rellevant en les religions primitives i gairebé totes les civilitzacions tenien la seva respectiva representant d'aquesta divinitat. Molts historiadors afirmen que, abans de l'època patriarcal, en va haver una de matriarcal, on la dona era considerada un ésser superior pel fet de poder tenir fills, però després, en adonar-se que el fet de quedar-se embarassades també era gràcies als homes, la situació va canviar i va començar una època patriarcal que ha predominat fins fa ben poc i en la qual van sorgir les religions monoteistes. També val a dir que durant l'època clàssica van haver-hi sacerdotesses gregues i romanes que duïen a terme funcions prou rellevants. Aquest fet em fa pensar si estaven més desenvolupats fa vint-i-cinc segles enrere que a l'actualitat. Per tant, respecte a la pregunta que em vaig fer a l'inici de la recerca sobre si les religions sempre havien estat patriarcals, puc concloure que no, al començament de les religions les dones estaven més ben considerades, però després aquesta concepció va canviar fins al dia d'avui.

Centrant-me en les religions, concretament en els textos sagrats del cristianisme i l'islam que són els que he analitzat, veig que les seves respectives interpretacions han estat fruit de debat durant molts segles. Es poden fer tantes interpretacions com persones hi ha al món. Cada persona té una visió diferent depenent de l'època, l'edat o el sexe. Ara bé, fent la meva pròpia interpretació, puc concloure que hi ha alguns versos, tant de l'Alcorà com de la Bíblia, que tracten la dona amb inferioritat, m'atreveria a dir que són una mica misògins. És cert que pot ser en el moment en què van ser escrits era el més normal del món, però en l'actualitat jo ho considero masclista i discriminatori. No obstant, tant Jesús com Mahoma, van estar al costat de les dones i van intentar que tinguessin els mateixos drets que els homes, la qual cosa era molt difícil llavors. Un cop va morir Mahoma i Jesús, les religions van continuar estant dominades per homes. La societat justificava el patriarcat i el mandat dels homes, en el cas del cristianisme, perquè Déu era un home, perquè els dotze apòstols que va escollir eren homes i pel pecat original, en el qual la dona era la culpable. El tema del pecat original va comportar misogínia, que la dona fos considerada un desig sexual, un home incomplet que havia de sotmetre's a l'home per naturalesa tant mental com física. Una altra de les observacions és que, tant la Bíblia com l'Alcorà, tracten la dona amb inferioritat, però des del meu punt de vista, les interpretacions fetes sobre l'Alcorà han estat més mal interpretades i això ha fet que durant la història la dona musulmana estigués sotmesa a més discriminacions que la dona cristiana. Per tant, opino que s'hauria de fer una nova interpretació dels textos sagrats, tenint en compte l'ara i l'avui i la societat que ens envolta, una societat amb una ment més oberta i actualitzada.

Deixant de banda els fonaments històrics i tractant els temes d'actualitat, podem observar que el matrimoni és considerat un vincle sagrat i molt important tant en la religió cristiana com en la musulmana. No és només una unió entre un home i una dona, és també una unió amb Déu, per això el divorci és l'últim recurs en cas de desesperació. Podem observar que cada vegada hi ha menys matrimonis per l'església catòlica, però no a l'islam. Les bases del matrimoni cristià i musulmà són les mateixes, com ja he dit abans, és un vincle amb la divinitat, però un matrimoni a l'islam és bastant diferent. Encara que en l'actualitat la situació ha canviat, moltes dones casades

havien de dur el vel, cuidar dels fills i ser mantingudes pels seus marits. S'ha de tenir en compte que l'islam és una religió que presenta una gran heterogeneïtat i les interpretacions de l'Alcorà i l'aplicació de la llei musulmana són molt diferents depenent dels països. Hi ha països molt permissius com, per exemple, a Marroc o Turquia i d'altres molt més estrictes com Qatar o Aràbia Saudita. També cal afegir que a l'islam s'ha practicat la poligàmia, fet que posa de manifest molt clarament la desigualtat entre l'home i la dona.

Una de les coses que més m'ha sorprès fent el treball són els temes tabú que hi ha dins les religions. És a dir, temàtiques com la virginitat, la sexualitat o el desig són tabú dins del cristianisme i l'islam, però a la vegada els creients es mouen gràcies a aquestes temàtiques. M'explico, la virginitat és un requisit indispensable per arribar al casament i fins que no arriba el moment, els creients estan lluitant contra les seves temptacions. Una de les funcions del vel és cobrir el físic per no excitar els homes i que no se sentin atrets per les dones; també la circumcisió s'ha dut a terme des de temps ancestrals. Per tant, el que vull dir és que temes que aparentment semblen vedats, la religió els dóna més importància de la que creiem. Sense deixar de mencionar els temes tabú, cal incloure la menstruació. Des del principi ha estat considerat un període d'impuresa en el qual la dona no podia mantenir relacions sexuals i tenia algunes prohibicions tant en el cristianisme com en l'islam, per exemple, anar a la mesquita, netejar l'altar de l'església o peregrinar a la Meca. Amb això, responc a una de les preguntes que em vaig fer a l'inici del meu treball, sobre si la dona també era considerada inferior per la seva naturalesa. La resposta és sí, s'ha considerat inferior pel simple fet de sagnar durant cinc dies cada mes.

Un altre dels aspectes importants relacionats amb la dona és la maternitat. Un dels principals objectius del matrimoni és formar una família i tenir fills, com més millor perquè així augmenta la comunitat de fidels. Per tant, no està ben vist utilitzar anticonceptius o tècniques per no quedar-se embarassada. Per altra banda, l'avortament es considera un assassinat ja que en el moment en què l'òvul i l'espermatozoide s'uneixen ja s'ha format una vida. Segons la religió, no hi ha excusa per avortar, ni violacions, ni discapacitats ni manca de recursos. Ara bé, des del meu punt de vista, aquesta visió de la maternitat està antiquada i obsoleta. Crec que les

dones haurien de decidir per elles mateixes quan, amb qui i per què volen tenir fills. És a dir, si abans o després del matrimoni, si volen ser mares solteres, si volen utilitzar anticonceptius o no, o si volen avortar...estan en el seu dret, no?

Respecte a la visió que tenim els europeus de la dona musulmana, haig de dir que estem equivocats en moltes coses, i m'incloc perquè de vegades he cregut en alguna de les idees estereotipades que tenim els occidentals de l'islam. Però després de fer el treball m'he adonat que cada vegada les dones musulmanes tenen més drets, més accés a l'educació, al món laboral...en general hi ha hagut una evolució molt positiva. Ara bé, una de les idees incorrectes que tenim els europeus de l'islam és la d'una religió violenta, possiblement per grups terroristes jihadistes. L'últim apartat del meu treball fa referència al tractament de les dones a l'estat islàmic i vaig decidir incloure'l perquè encara que aquest grup terrorista fa una interpretació totalment contradictòria a l'Alcorà, no hem d'oblidar que es consideren musulmans i que estan fent tot el que fan en nom d'Al·là. He de dir que el que fa aquest grup és intolerable, els quatre milions de dones segrestades sofrint violacions i maltractaments dia a dia és una realitat que no es pot consentir. Les religions busquen pau, amor i respecte, i aquest grup terrorista no compleix cap de les tres coses i menys amb les dones.

L'accés de les dones al sacerdoci també va ser una de les principals preguntes a la qual volia donar resposta en finalitzar el meu treball. Sé que és un tema delicat, però se n'hauria de parlar a fons detingudament. Per començar, haig de dir que jo personalment, veig en l'Església un caràcter masculí i discriminatori. Per què? Doncs partint de la base que s'anomena Santa Mare Església, però la componen un grup d'homes repartits entre el Vaticà, els cardenals i els bisbes. Només cal observar l'apartat 5.3 del meu treball on es veu clarament que d'una estructura piramidal de nou estaments, les dones només poden accedir als dos inferiors. Les dones es limiten a complir tasques com la litúrgia, la catequesi o la col·laboració amb Càritas, no participen en cap estructura governamental ni directiva i tampoc ocupen càrrecs de responsabilitat dins l'Església. La dona s'ha adonat d'aquestes desigualtats i, en conseqüència, cada vegada sorgeixen més moviments eclesiàstics feministes, com per exemple el Col·lectiu de Dones per l'Església, amb el qual vaig tenir el goig de contactar, assistir a una de les seves conferències i fer una entrevista a una de les

màximes representants, la teòloga llicenciada en ciències eclesiàstiques Mari Pau Trayner. El que intenten aquests grups feministes és que cada vegada la dona estigui més integrada en tots els àmbits de l'església, que cada vegada hi hagi més dones llicenciades en teologia, que puguin prendre decisions i, com no, que puguin accedir al sacerdoci. Volen demanar drets dins l'església sense por, pot ser una reconciliació amb l'Església, una Església integradora i no sexista. Per què no deixem de banda a mentalitats com les d'Aristòtil o Sant Tomàs d'Aquino i comencem a pensar que la societat ha canviat? No hauria d'haver-hi un canvi en l'estructura eclesial? És cert que el Papa Francesc lluita per les igualtats en tots els àmbits, però a l'hora de la veritat la dona no accedeix al sacerdoci. Perquè no poden accedir a aquest dret si hi ha dones que se senten cridades i en tenen la vocació? Des del meu punt de vista, Jesús no va atorgar papers per a dones i papers per a homes i la masculinitat de Jesús i dels 12 apòstols escollits ja no són raons sòlides per justificar que una dona no pugui ser sacerdotessa.

Amb la part analítica del meu treball he pogut assabentar-me de l'opinió de tota mena de gent. En el moment de passar les enquestes, era conscient que no tothom coneix el tema en profunditat i algunes persones em van dir que no feia bé enquestant persones que no tenen coneixements explícits del paper de les dones a les religions. Ara bé, la meua intenció era veure el punt de vista de la societat, ja fossin dones, homes, joves o grans. Amb tot, he pogut observar que la majoria de persones pensen que, a les religions, la dona està en desigualtat de condicions i que la dona no hi té un paper destacat. Pel que fa a les entrevistes, m'ha estat molt gratificant poder parlar amb persones expertes en teologia o en creients que tenen molta fe en Déu. Tant els cristians com els musulmans tenen bastants coses en comú encara que no ho sembli, per exemple, la visió dels homosexuals, de la virginitat o de l'abortió. Des del punt de vista dels creients, la dona no està exclosa ni marginada, no hi ha desigualtats, la dona i l'home són perfectament complementaris.

Per acabar, crec que seria interessant que en un futur es continués el meu treball fent un estudi amb més profunditat del paper de la dona a les religions cristiana i musulmana, però que també s'estengués a les altres religions més predominants al planeta, com serien el judaisme, el budisme o l'hinduisme.

AGRAÏMENTS

M'agradaria agrair a tots aquells que han contribuït a la realització del meu treball. A aquelles persones que han consumit part del seu temps amb la meva recerca. En primer lloc, a la meva tutora per confiar en mi, per la seva atenció i interès en tot moment i per orientar-me i assessorar-me quan ho he necessitat. A la meva família i amics pels seus ànims i suport. A la meva mare per acompanyar-me als llocs que he necessitat i pel seu encoratjament. A totes aquelles persones que m'han obert les portes de casa seva i m'han deixat fer un cop d'ull a una part de la seva intimitat, les seves creences, fins i tot, sense conèixer-me. Al Col·lectiu de Dones per l'Església per deixar-me assistir a una de les seves conferències i poder conversar amb una de les directives. Sense tots ells això no hagués estat possible. Gràcies.

GLOSSARI

Abadessa: càrrec que exerceix una monja als monestirs que equival al de la *mare superiora* en un convent.

Adorar: retre culte a un ésser considerat diví.

Adulteri: acte de dur a terme relacions sexuals amb un persona que no és el teu marit o la teva esposa violant així la respectiva fidelitat.

Aliança: ``Pacte entre Déu i el poble escollit per ell, segons la tradició bíblica. ``¹⁷

Almoïna: quelcom que algú dóna desinteressadament i gratuïta per cobrir necessitats bàsiques com menjar o roba, sobretot als pobres.

Apocalipsi: últim llibre de l'Antic Testament que narra, mitjançant una revelació celestial, la fi del món.

Apòcrif: fa referència als Evangelis que no estan reconeguts autènticament per l'Església

Apòstol: en el cristianisme, persona encarregada de manifestar la doctrina i l'evangeli de Jesucrist .

Baptisme: un dels set sacrament cristians que consisteix a dur a terme un ritual d'iniciació a la religió en el qual es bateja la persona que comença a formar-ne part .

Cardenal: ``home que ocupa un càrrec de l'Església catòlica que, juntament amb altres com ell, aconsella el papa en els assumptes importants``¹⁸

Celibat: estat en el qual una persona no està casada.

Circumcisió: tallar una part dels òrgans sexuals d'un home o una dona, en el cas dels homes, el prepuci, i en el cas de les dones, el clítoris.

Conclave: reunió on s'agrupen tots els cardenals per elegir el nou Papa.

¹⁷ <http://dlc.iec.cat/> [12/1/16]

¹⁸ <http://www.diccionaris.cat/> [12/1/16]

Congregació: conjunt de persones cristianes que viuen sota les normes del fundador de la comunitat, i el patrocini d'un sant, i es dediquen a fer exercicis de pietat o ajudar les persones necessitades, ja siguin malalts, persones que tenen fam, etc.

Còsmic: quelcom referent al cosmos, a l'Univers.

Culte: adoració i veneració a un ésser que es considera sagrat.

Dejuni: no menjar durant un període de temps per motius religiosos. Els musulmans el practiquen quan fan el Ramadà.

Divinitat: ésser considerat diví.

Doctrina: conjunt d'ensenyaments, idees, normes o creences d'un grup de persones que segueix una religió.

Dot: quantitat voluntària de béns materials que una dona aporta al seu marit en el moment de la unió matrimonial.

Episcopal: quelcom relacionat amb els bisbes.

Epístoles: "carta d'un apòstol recollida en el Nou Testament, que és llegida durant la missa. Les epístoles de sant Pau."¹⁹

Esperit: part immaterial de l'ésser humà associada amb la immortalitat de l'ànima.

Exclusió social: no participar, deixar de banda o rebutjar algú perquè formi part d'un grup social.

Fe: creença en alguna cosa que no es veu, per exemple, la paraula de Déu o en els dogmes d'una religió.

Feminisme: moviment reivindicatiu que té l'objectiu de fomentar la igualtat entre l'home i la dona i aconseguir més drets, també denunciar la subordinació de l'antiguitat.

Genocidi: holocaust d'un grup de persones per motius d'ètnia o religiositat.

¹⁹ <http://dlc.iec.cat/>

Gènesi: el primer llibre de l'Antic Testament.

Hadit: ``narració relativa a fets o a dites del profeta de l'islam.''²⁰

Hegemonia: superioritat d'un estat respecte un altre.

Imam: persona que dirigeix la oració dels musulmans (islam sunnita). Persona que fa de guia espiritual durant un temps (islam xiïta).

Immaculada: allò que no té defectes, ni taques, es caracteritza per la seva puresa.

Incineració: cremar quelcom material o un cadàver fins que la matèria es converteixi en cendres.

Irracional : que no té raó, per tant, no té capacitat per pensar. També pot ser alguna cosa sense sentit.

Laic: que no pertany a cap religió ni a cap església. Dins del cristianisme, són laiques totes aquelles persones que pertanyen a la comunitat, però que no hi ocupen cap lloc d'importància (clergues, bisbes...)

Lapidació: acció de matar algú a pedrades.

Llinatge: grup de descendents i avantpassats d'una persona, seria un arbre genealògic.

Manaments: normes i regles fonamentals que ha de complir una persona cristiana.

Màrtir: persona que és perseguida i posteriorment torturada o assassinada per defensar els principis de la seva religió.

Masclisme: pensament i comportament que infravalora i discrimina les dones ja que les considera inferiors als homes.

Misericordiós: sentir pena, tenir compassió o pietat per una altra persona que està patint. També és un atribut diví pel qual se li perdonen tots els pecats.

Missioner: persona que té l'objectiu d'ensenyar la seva doctrina per tot el món.

Momificar: embalsamar un cos amb l'objectiu que no es descompongui.

²⁰ <http://dlc.iec.cat/>

Omnipotent: el seu poder és tan gran que ho pot fet tot.

Pastor: persona que duu a terme el culte protestant. ``Els protestants no creuen en un magisteri superior i consideren que tots els fidels són sacerdots. ``²¹

Patriarcat: sistema d'organització d'una societat en la qual els que exerceixen la màxima autoritat són homes.

Pecat original: acció impura que va fer Eva en menjar-se la fruita de l'arbre del Paradís.

Penitència: acte en el qual es perdonen els pecats comesos.

Predicar: proclamar un sermó o una oració i també estendre una doctrina d'alguna religió.

Pregar: sol·licitar alguna cosa a algú, en el cas de la religió, demanar a Déu que et concedeixi alguna cosa, resar.

Profà: contrari a allò sagrat.

Profeta: ``individu escollit per Déu per transmetre la seva paraula i fer complir el seu missatge.``²²

Rabí: ``cap espiritual d'una comunitat jueva, expert en la Bíblia i el Talmud, que normalment ha rebut la corresponent ordenació.``²³

Reencarnació: l'ànima immaterial, del més enllà, que passa a un cos material després de la mort.

Resurrecció: reviure després de la mort.

Ritual: conjunt de pràctiques d'una religió o d'una església. En alguns dels sagraments del cristianisme es fan rituals com per exemple el baptisme.

Sagrament: ``segons la teologia catòlica, els sagraments són signes visibles (pa, aigua, imposició de mans...) que porten el favor de Déu a aquell que els rep. Des de l'època

²¹ VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004. Pàg. 71.

²² VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004. Pàg. 58.

²³ <http://dlc.iec.cat/>

me medieval són set: baptisme, confirmació, eucaristia, penitència, unció dels malalts, ordre ministerial i matrimoni.²⁴

Sagrat: quelcom que té relació amb la divinitat i, per tant, mereixedor de veneracions i objecte de culte.

Santíssima Trinitat: al cristianisme, és la unió de Pare, Fill i Esperit Sant que, conjuntament, formen la divinitat.

Santuari: lloc sagrat en el qual es fan veneracions i cerimònies dedicades a una divinitat.

Secta: ``conjunt de persones que professen una doctrina particular, especialment en religió, que s'aparta de la majoritària o establerta.²⁵

Sobrenatural: allò que supera els límits de la natura, religiosament parlant, les divinitats.

Submissió: estar subjecte a una persona, obeir-la i ser considerada inferior.

Superstició: convicció o fe en alguna cosa que no té demostració ni fonament racional, que no es pot veure, misteriosa o sobrenatural.

Teocràcia: govern on el poder és exercit per Déu.

Teòleg: persona que estudia i està especialitzada en la religió.

Últim sopar: el que va fer Jesús amb els dotze deixebles abans de ser crucificat. Al cristianisme es commemora el Dijous Sant.

Vedes: ``conjunt de rituals, creences i pràctiques religioses dels pobles aris.²⁶

Venerar: honrar, retre culte, adorar una divinitat.

Virginitat: estat en el qual la persona és verge, que mai ha tingut relacions sexuals.

²⁴ VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004. Pàg. 66.

²⁵ <http://dlc.iec.cat/>

²⁶ VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004. Pàg. 38.

LLISTAT DE REFERÈNCIES

BIBLIOGRAFIA

- BRAMON, DOLORS. *Ser mujer y musulmana*. Barcelona: Ed. Bellaterra, 2009.
- EHRlich, CARL S. *Entender el judaísmo*. Barcelona: Ed. Blume
- EL HACHMI, NAJAT. *Jo també sóc catalana*. Barcelona: Ed. Columna, 2004.
- ELIADE, MIRCEA /P. COULIANO, IOAN. *Diccionario de las religiones*. Barcelona: Ed. Paidós Ibérica, 1992.
- FUENTE, MARIA JESUS Y PURIFICACIÓN. *Las mujeres en la Antigüedad y la Edad Media*. Madrid: Grupo Anaya, 1995.
- GRIMAL, PIERRE. *Diccionari de mitologia grega i romana*. Barcelona: Edicions de 1984, 2008.
- MILES, ROSALIND. *La mujer en la historia del mundo*. Barcelona: Civilización Ediciones, 1989
- Nueva Enciclopedia Temática del Estudiante. Pensamiento y religión.
- PÀMIES, TERESA. *Masclés no masclistes*. Barcelona: Ed. Plaza & Janes editores, 1987.
- PUJOL, CARLOS. *Gente de la biblia*. Madrid: Ediciones Rialp S.A., 1992.
- S. GORDON, MATTHEW. *Islam, religiones del mundo*. Barceona: Idea books S.A., 1998.
- SPANGLER, ANN I SYSWERDA, JEAN E. *Mujeres de la Biblia*. Miami, Florida: Editorial Vida, 2008. Obtingut a:
<file:///C:/Users/Usuari/Downloads/mujeres%20de%20la%20biblia.pdf>
- VALLVERDÚ, JAUME. *L'hinduisme*. Barcelona: Ed. UOC, 2006
- VVAA. *Atles bàsic de les religions*. Barcelona: Ed. Parramon, 2004.
- VVAA. *El mundo de las religiones*. Madrid: Ed. Verbo Divino, Ediciones Paulinas, 1985.
- VVAA.(Traducció Cortés, Julio).*El Corán*. Madrid: Ed. Nacional, 1984.
- VVAA.(Traducció interconfessional. BCI) *La Bíblia*. Barcelona: Ed. Claret, 2005.

WEBGRAFIA

<https://amazighen.files.wordpress.com/2012/09/hajimeca.jpg> [10/9/15]

<http://apostoladosanjose.es/> [6/7/15]

<http://arquehistoria.com/venus-prehistoricas-%C2%BFdiosas-o-amuletos-10587>
[13/8/15]

<http://arquehistoria.com/wp-content/uploads/2012/11/venus-lausel.jpg> [3/11/15]

<http://arquehistoria.com/wp-content/uploads/2012/11/Venus-of-Willendorf1.jpg>
[3/11/15]

<http://araboislamica.blogspot.com.es/2009/02/rabia-al-adawiyya.html> [2/1/16]

<https://books.google.es/books?id=ghUyAYJzhyEC&pg=PA72&lpg=PA72&dq=hierof%C3%A1ntides&source=bl&ots=lh6DX5xmNS&sig=sciRkFamxPXAqo2buD8XtbQBiPY&hl=ca&sa=X&ved=0CCEQ6AEwAGoVChMI4JnV8OW1yAIVyLoaCh2tFQOz#v=onepage&q=hierof%C3%A1ntides&f=false> [22/9/15]

https://books.google.es/books?id=S4_2ED2ubNQC&pg=PA94&lpg=PA94&dq=hierof%C3%A1ntides&source=bl&ots=CZT9IKNegh&sig=TOClYbSXo2To9RoYKhZ4XxLEYxw&hl=ca&sa=X&ved=0CCYQ6AEwAWoVChMI4JnV8OW1yAIVyLoaCh2tFQOz#v=onepage&q=hierof%C3%A1ntides&f=false [22/8/15]

<http://biblioteca.tortosa.cat/cristofordespuig/Personatgesdiversos/luter.htm>
[20/7/15]

<http://blocs.xtec.cat/esoestelreligions/category/1er-deso/u-1-els-origens-de-la-religio/>
[5/7/15]

<http://blogs.sapiens.cat/socialsenxarxa/2013/05/30/joana-d%E2%80%99arc-la-donzella-d%E2%80%99orleans/> [8/12/15]

http://cultura.elpais.com/cultura/2015/03/11/actualidad/1426101113_611545.html
[12/12/15]

<http://channeleye.co.uk/wp-content/uploads/2015/07/kali-e1436428700497.jpg>
[11/10/15]

<http://d.christiantoday.com/en/full/25367/libby-lane.jpg> [2/12/15]

<http://dlc.iec.cat/> [15/7/15]

http://ec.aciprensa.com/wiki/Santa_Catalina_de_Alejandr%C3%ADa [12/10/15]

<https://elblogdereli.files.wordpress.com/2010/03/mujeres-imprescindibles-en-la-historia-del-cristianismo-a3.pdf> [15/8/15]

<http://elcomercio.pe/mundo/europa/inglaterra-primer-matrimonio-obispos-iglesia-anglicana-noticia-1800005> [6/12/15]

<http://encuentra.com/imitacion-de-cristo/que-es-una-orden-religiosa/> [1/12/15]

<http://espanol.cri.cn/chinaabc/chapter17/chapter170203.htm> [10/9/15]

<https://es.wikipedia.org/wiki/Mahoma> [10/9/15/]

https://es.wikipedia.org/wiki/Tecla_de_Iconio [15/10/15]

<http://europauniversal.blogspot.com.es/2014/09/los-matrimonios-poligamos-alcanzan-la.html> [13/12/15]

http://evangeliodeldia.org/zoom_img.php?frame=32322&language=SP&img=&sz=full [12/10/15]

<http://fiqh-maliki.blogspot.com.es/2011/01/casamiento-islamico.html> [13/12/15]

<http://golinons.com/excelsium/wp-content/uploads/2012/09/velo-islamico.jpeg> [15/12/15]

http://hindudevotion.org/?page_id=1149 [5/10/15]

http://internacional.elpais.com/internacional/2015/09/08/actualidad/1441708568_097955.html [13/11/15]

<http://islamorient.com/content/article/jadiya-la-mujer-perfecta-y-la-madre-de-los-creyentes> [2/1/16]

<http://islamqa.info/es/26247> [13/12/15]

<https://lacuinadelsdeus.wordpress.com/2011/12/07/budisme-festes-i-celebracions/> [7/7/15]

<https://lamula.pe/media/uploads/152f51b6f8f948ae88c955a9f46fcdc3.jpg> [7/11/15]

<http://lengua.laguia2000.com/literatura/literatura-hindu> [20/7/15]

<http://lordjable.blogspot.com.es/2008/12/festividades-budistas.html> [7/7/15]

http://llull.cat/IMAGES_175/transfer01-foc02-cat.pdf [11/12/15]

<https://ministeriobiblico.files.wordpress.com/2009/10/que-dice-realmente-la-biblia-acerca-de-la-mujer.pdf> [21/10/15]

http://personal.biada.org/~ealonso/matfi/filosofs/autors/caterina_d_alexandria.htm
[13/10/15]

<http://perso.wanadoo.es/s915083000/creencias/creencias4.htm> [15/8/15]

<http://revoltaglobal.cat/spip.php?article308> [13/12/15]

http://roble.pntic.mec.es/ifeg0041/todo_reliduques/hinduismo/images/templo1.jpg
[20/10/15]

<http://rutasymapas.com/wp-content/uploads/2012/02/manuscrito-Cor%C3%A1n-siglo-XII.jpg> [20/9/15]

<https://oldcivilizations.files.wordpress.com/2012/01/yinyang.gif> [5/11/15]

<http://www.oqfaze.hplivre.com.br/Confucionismo.jpg> [10/11/15]

<https://santuariodelalba.wordpress.com/2014/03/30/la-diosa-madre-de-los-mil-nombres/> [10/8/15]

<https://sites.google.com/site/lesprimeresreligions/origen-de-la-religio-a-la-prehistoria>
[5/7/15]

<http://static3.absolut-india.com/wp-content/uploads/2009/08/simbolos.png>
[20/7/15]

<http://statics.ccma.cat/multimedia/jpg/6/8/1268666660886.jpg> [26/7/15]

http://simbolos.com/ramada_centros_espirituales2.html [25/10/15]

<https://uttarpradeshtouristattractions.wordpress.com/> [6/10/15]

<https://vramon1958.files.wordpress.com/2014/01/santa-catalina-de-alejandrc3ada.jpg> [15/10/15]

<http://www.abc.es/archivo-historia-abc/20150913/abci-papisa-juana-mito-201509102022.html> [1/12/15]

<http://www.abc.es/sociedad/20141117/abci-obispas-inglaterra-201411171805.html>
[3/12/15]

<http://www.abc.es/sociedad/20130311/abci-papisa-juana-201303101121.html>
[2/12/15]

<http://www.abc.es/archivo/20141015/abci-santa-teresa-201410131409.html>
[12/12/15]

<https://www.aciprensa.com/teresadecalcuta/teresa1.htm> [12/12/15]

<http://www.amnistiacatalunya.org/edu/cat/historia/inf-dones-hist.html> [7/11/15]

<http://www.artlinkinternational.com/Galleries/Other/HOMTwoFiguresInFinery.jpg>
[15/11/15]

<http://www.asociacionazahares.es/images/Actualidad/Malaga/SantaTeresa.png>
[12/12/15]

<http://www.bibleview.org/es/Biblia/Genesis/Sara/> [10/10/15]

<http://www.biblija.net/biblija.cgi?m=Pr+31&id24=1&pos=0&set=15&lang=ca>
[25/10/15]

http://www.biografiasyvidas.com/biografia/i/juana_dearco.htm [11/12/15]

http://www.biografiasyvidas.com/biografia/t/teresa_decalcuta.htm [12/12/15]

<http://www.bisbatgirona.cat/serveis.php?idm=1&subpagina=4> [11/11/15]

<http://www.buscabiografias.com/biografia/verDetalle/2734/Teresa%20de%20Calcuta>
[12/12/15]

<http://www.catolicos.com/mujeres.htm> [29/11/15]

<http://www.diocesisdecanarias.es/preguntarespuesta/iglesiacatolica/vida-religiosa-frailes-monjas.html> [23/11/15]

http://www.ehowenespanol.com/visten-mujeres-judias-sobre_172224/ [27/12/15]

<http://www.elenciclopedista.com.ar/budistas-festivales-y-fiestas/> [7/7/15]

<http://www.elmonroma.com/2014/11/les-vestals.html> [5/11/15]

<http://www.enciclopedia.cat/EC-GEC-0078461.xml> [28/12/15]

<http://www.escolapedia.com/el-neoconfucianismo/> [10/9/15]

http://www.ewtn.com/SPANISH/Saints/Teresa_de_Jesus.htm [11/12/15]

http://www.ferc.cat/index_archivos/gransreligionsindex_archivos/gransreligions.htm
[5/7/15]

<http://www.filosofar.cat/index.php/historia-de-la-filosofia/renaixement/91-la-reforma-protestant> [16/7/15]

<https://www.flickr.com/photos/monestirspuntcat/5632056113/> [29/11/15]

<https://www.flickr.com/photos/monestirspuntcat/5669903323/> [29/11/15]

<http://www.hola.com/realeza/2014111975123/boda-real-marruecos-exclusiva-hola/>
[13/12/15]

<http://www.idescat.cat/pub/?id=aec&n=289> [23/10/15]

<http://www.iglesiaortodoxa.cl/0924Thecla.jpg> [12/10/15]

<http://www.imperivm.org/articulos/vestales.html> [11/10/15]

<http://www.ishafoundation.org/blog/yoga-meditation/history-of-yoga/buddha-pournami/> [1/10/15]

<http://www.islamhoy.org/> [6/7/15]

http://www.itran-marruecos.org/newitran/images/stories/itran/revista/arxiu/38_revista_cat.pdf
[12/12/15]

<http://www.judiosyjudaismo.com/2012/01/feminismo-teologia-feminista-y-el-rol-de-la-mujer-judia-en-la-modernidad/> [27/12/15]

<http://www.kelpienet.net/rea/temas.php?ng=17> [10/7/15]

<https://www.lds.org> [6/7/15]

<http://www.miapic.com/levitico-18-22-20-13-la-homosexualidad-peces-sin-aletas-ni-escamas-vestidos-con-mezclas-de-hilo-y-no-estar-bajo-la-ley-del-AT> [24/10/15]

<http://www.monestirs.cat/>[29/11/15]

<http://www.monografias.com/trabajos53/maria-magdalena/maria-magdalena.shtml>
[19/8/15]

<http://www.mujerpalabra.net/pensamiento/> [5/7/15]

<http://www.nabulsi.com/es/art.php?art=11919> [13/12/15]

http://www.nationalgeographic.com.es/articulo/historia/actualidad/8318/juana_arco_fue_condenada_hoguera.html [11/12/15]

<http://www.nuevatribuna.es/articulo/cultura---ocio/la-papisa-juana-realidad-o-leyenda/20120625114450077408.html> [4/12/15]

http://www.oblatos.com/dematovelle/index.php?option=com_content&id=4181:biografia-de-la-virgen-maria [15/8/15]

<http://www.pinterest.com/pin/496451558895539022/> [5/11/15]

<http://www.pjs.es/Contenidos/256/37/Taoismo> [5/7/15]

- <http://www.preguntasantorales.com/2011/08/santa-elena-emperatriz/> [12/10/15]
- <http://www.primeroscristianos.com/index.php/temas/item/1826-la-mujer-en-el-cristianismo-primitivo/1826-la-mujer-en-el-cristianismo-primitivo> [11/10/15]
- <http://www.radiolaprimerisima.com/noticias/179675/porque-no-hay-mujeres-en-el-clero-de-la-iglesia-catolica> [2/11/15]
- <http://www.rafapal.com/wp-content/uploads/2008/09/jesus-mary2.gif> [10/10/15]
- http://www.redjuderias.org/google/google_maps_print/tortosa-es.html [29/10/15]
- <http://www.religionenlibertad.com/la-iglesia-anglicana-ya-ordena-mas-sacerdotisas-que-varones-ellas-son-20615.htm> [5/12/15]
- <http://www.religioustolerance.org/worldrel.htm> [5/9/15]
- http://www.revistacriterio.com.ar/bloginst_new/2014/09/09/si-a-las-mujeres-obispo-entre-los-anglicanos/ [6/12/15]
- http://www.rockdelux.com/files/article/10907/art-teresaforcades_320-1.jpg
- <http://www.rtve.es/noticias/20140714/iglesia-anglicana-vota-favor-ordenar-mujeres-como-obispos/973407.shtml> [4/12/15]
- <http://www.santaelena.info/> [12/10/15]
- <http://www.santateresadejesus.com/santa-teresa-de-jesus-biografia/biografia/> [12/12/15]
- <http://www.santopedia.com/listado-de-santas-mujeres> [11/10/15]
- <http://www.sapiens.cat/ca/notices/2011/05/qui-havia-de-fer-cas-d-una-joveneta-de-tretze-anys-1121.php> [8/12/15]
- <http://www.servicioskoinonia.org/agenda/archivo/catalan/obra.php?ncodigo=953> [3/11/15]
- <http://www.taringa.net/posts/imagenes/16756307/Israel-Un-casamiento-con-25-000-invitados.html> [27/12/15]
- <https://www.tarragona.cat/serveis-a-la-persona/serveis-socials/observatori-social-de-la-ciutat-de-tarragona/fitxers/altres/eines-per-laccio/coneixes-els-nostres-veins-musulmans> [17/12/15]
- <http://www.thegospelcoalition.org/coalicion/article/sara-un-retrato-de-esperanza-mujeres-de-la-biblia> [12/10/15]

<http://www.tolerancia-religiosa.es/expo-islam-tolerancia-oman/el-islam-y-oman/filosofia-de-la-tolerancia-religiosa/> [20/7/15]

<http://www.tora.org.ar/contenido.asp?idcontenido=925> [25/7/15]

http://www.tribunaleclesiasticbarcelona.org/ca/informacio_practica/el_matrimoni_%20com_a_contracte_i_sagrament [9/11/15]

<http://www.vestal.es/> [11/10/15]

http://www.webislam.com/articulos/36283-rabia_y_el_sufismo.html [2/1/16]

<http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs241/es/> [18/12/15]

<http://www.womeninislam.ws/> [13/12/15]

<http://www.wudangcanarias.com/art%C3%ADculos-cao%C3%ADsmo/sectas-cao%C3%ADstas/> [8/8/15]

<http://www.xtec.cat/centres/a8029301/volta04/pine50.htm> [25/7/15]

<https://www.youtube.com/watch?v=4tFZKkv-X6s> [7/7/15]

<https://www.youtube.com/watch?v=Kv00sYN4tKA> [21/9/15]

LLISTAT D'IMATGES NO REFERENCIADES

Portada: <https://www.canva.com>

Encapçalament: <http://www.compassion.com/poverty/religion-quick-facts.htm>

ANNEXOS

A. Model d'enquesta

1. Creus en alguna religió?
2. Si és que sí, en quina religió creus?
3. Per què hi creus?
4. Ets practicant de la religió en què creus?
5. Creus que les religions són masclistes?
6. Consideres que les religions més predominants al planeta, és a dir, el cristianisme i l'islam, són masclistes?
7. Si és que sí, quina creus que ho és més?
8. Creus que la religió està ancorada en el tradicionalisme i no reconeix la igualtat de drets entre l'home i la dona?
9. Coneixes alguna dona important i destacada d'alguna religió? Quines?
10. Saps si hi ha sacerdotesses actualment?
11. T'agradaria que els càrrecs religiosos superiors (sacerdots, cardenals, imams...) els ocupessin dones?
12. Creus que l'església algun dia acceptarà el matrimoni homosexual?

B. Models d'entrevista

MODEL ENTREVISTA MOSSÈN (tractament de vostè)

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms:
2. Edat:
3. On va néixer?
4. Quina és la seva llengua materna? En parla alguna més?
5. Quines són les seves aficions? Té algun grup de música o llibre preferit?
6. Des de quan és mossèn? I com va sorgir la seva vocació?
7. Va haver de renunciar a moltes coses?
8. Com van reaccionar la seva família i els amics?
9. A quantes parròquies ha estat a part d'aquesta?
10. Està a gust a aquest poble? Què és el que més li agrada? I el que menys?
11. Què és el que més li agrada de la seva professió? Quant de temps li dedica al culte?
12. S'ha enamorat mai?

SACERDOCI

13. Què és la Bíblia per vostè?
14. Per què els mossens no es poden casar i tenir fills?
15. Que pensa la religió catòlica de l'homosexualitat?
16. Canviaria alguna cosa de la seva religió?
17. Què pensa de les variants del cristianisme que accepten el matrimoni dels pastors?
18. Si pogués valorar la seva convicció de fe, li posaria un 10? Ha tingut mai una crisi de fe?
19. Què pensa dels casos de pederàstia dins de l'església?
20. Què li sembla la tasca que està duent a terme el Papa Francesc?
21. Què és Déu per vostè?

LES DONES AL CRISTIANISME

22. Creu que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?
23. Creu que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona? Quines mobilitzacions hi ha hagut per valorar la dona de forma diferent?
24. Té relació amb la violència de gènere actual?
25. Em podria mencionar alguns dels drets de la dona que apareguin a la Bíblia?
26. Creu que algun dia les dones podran arribar a fer missa?
27. Creu que el paper de les dones dins de l'església pot evolucionar?
28. El fet de que va ser una dona qui va impulsar Adam a cometre el pecat és suficient per justificar la misogínia dins la religió?
28. Què pensa de l'abortió?
29. I del divorci?
30. Per què creu que cada vegada hi ha menys matrimonis per l'església?
31. S'imagina una dona fent missa?
32. Quines justificacions em donaria vostè perquè una dona no pogués exercir com a sacerdotessa?

MODEL ENTREVISTA MONJA (tractament de vostè)

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms:
2. Edat:
3. On va néixer?
4. Quina és la seva llengua materna? En parla alguna més?
5. Quines són les seves aficions? Té algun grup de música o llibre preferit?
6. Des de quan és monja? I com va sorgir la seva vocació?
7. Va haver de renunciar a moltes coses?
8. Com van reaccionar la seva família i els amics?

- 9.A quantes convents ha estat?
- 10.A part de ser monja, quins estudis tens?
- 11.Què és el que més li agrada de la seva professió?
- 12.S'ha enamorat mai?
13. Quin és el seu lema de vida?

PERFIL RELIGIÓS I FEMINISTA

- 14.Què és la Bíblia per vostè?
15. Perquè les monges no es poden casar ni tenir fills?
- 16.Què pensa la religió catòlica de l'homosexualitat?
17. Què pensa dels casos de pederàstia dins de l'església?
- 18.Què li sembla la tasca que està duent a terme el Papa Francesc?
19. En quin moment, una monja, comença a ser feminista?
20. Creu que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?
- 21.Creu que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona? Quines mobilitzacions hi ha hagut per valorar la dona de forma diferent?
- 22.Té relació amb la violència de gènere actual?
23. Em podria mencionar alguns dels drets de la dona que apareguin a la Bíblia?
24. Si Déu estava al costat de les dones i intentava donar-los més drets, perquè creu que encara avui dia existeixen aquestes desigualtats?
25. Creu que algun dia les dones podran arribar a fer missa?
26. Creu que el paper de les dones dins l'església pot evolucionar?
27. El fet de que va ser una dona qui va impulsar Adam a cometre el pecat és suficient per justificar la misogínia dins la religió?
28. Què pensa de l'abortió?
29. Perquè s'ha anat evolucionant en les àmbits de la política, el treball... però encara no en la religió?
30. Quines justificacions em donaria vostè perquè una dona no pogués exercir com a sacerdotessa?

31. Quina és la pitjor desigualtat dins l'església?

COL·LECTIU DE DONES EN L'ESGLÉSIA

31. Quan es va fundar i com va sorgir la idea?

32. Quina és la seva finalitat?

33. Quins avenços ha aconseguit des de que es va fundar?

34. Com es porta el seu col·lectiu amb els altres col·lectius feministes?

MODEL ENTREVISTA DONA CRISTIANA (tractament de tu)

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms:

2. Edat:

3. On vas néixer?

4. Quina és la teva llengua materna? En parles alguna més?

5. Quines són les teves aficions? Tens algun grup de música o llibre preferit?

6. A què et dediques?

7. Tens germans? I fills?

8. Quin és el teu color preferit?

9. Tens algun lema de vida?

10. Alguna debilitat?

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? I des de quan?

12. Has tingut mai una crisi de fe?

13. Ets practicant? Si es que sí, quines pràctiques dus a terme?

14. T'agrada la societat en que vius? O creu que hi ha desigualtats en alguns aspectes?

15. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?

16. Creus que la religió exclou la dona socialment?

17. Et sembla bé que les dones no puguin assolir càrrecs clericals ni tinguin cap poder de decisió?
18. Creus que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona?
19. Creus que té relació amb la violència de gènere actual?
20. Creus que l'església ha intentat que la dona, durant la història, tingui un paper secundari a l'home?
21. Què opines de l'anglicanisme que accepta el sacerdoci femení?
22. Et seria estrany veure una dona fent missa o sent papessa?
23. Creus que seria un gran pas per a la igualtat social o no et semblaria bé?
24. Si Déu estava al costat de les dones i intentava donar-los més drets, perquè creus que encara avui dia existeixen aquestes desigualtats?
25. Què penses de l'avortament?
26. T'agradaria que l'església acceptés el matrimoni homosexual?
27. Què penses de la nul·litat matrimonial?
28. Perquè creus que s'ha anat evolucionant en les àmbits de la política, el treball... però encara no en la religió?
29. Si poguessis canviar alguna cosa de la teva religió, què seria?
30. Creus que hi ha algun aspecte tabú dins el cristianisme?

MODEL ENTREVISTA HOME CRISTIÀ (tractament de tu)

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms:
2. Edat:
3. On vas néixer?
4. Quina és la teva llengua materna? En parles alguna més?
5. Quines són les teves aficions? Tens algun grup de música o llibre preferit?
6. A què et dediques?
7. Tens germans? I fills?
8. Quin és el teu color preferit?

9. Tens algun lema de vida?

10. Alguna debilitat?

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? I des de quan?

12. Has tingut mai una crisi de fe?

13. Ets practicant? Si es que sí, quines pràctiques dus a terme?

14. T'agrada la societat en que vius? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes?

15. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?

16. Creus que la religió exclou la dona socialment?

17. Et sembla bé que les dones no puguin assolir càrrecs clericals?

18. Creus que hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona?

19. Creus que l'església ha intentat que la dona, durant la història, tingui un paper secundari a l'home?

20. Què opines de l'anglicanisme que accepta el sacerdocí femení?

21. I dels pastors que poden estar casats i tenir fills?

22. Et seria estrany veure una dona fent missa o sent papessa?

23. Creus que seria un gran pas per a la igualtat social o no et semblaria bé?

24. Si Déu estava al costat de les dones i intentava donar-los més drets, perquè creus que encara avui dia existeixen aquestes desigualtats?

25. Què penses de l'avortament?

26. T'agradaria que l'església acceptés el matrimoni homosexual?

27. Què penses de la nul·litat matrimonial?

28. Creus que s'ha anat evolucionant en les àmbits de la política, el treball... però encara no en la religió?

29. Si poguessis canviar alguna cosa de la teva religió, què seria?

30. Creus que hi ha algun aspecte tabú dins el cristianisme?

MODEL ENTREVISTA DONA MUSULMANA (tractament de tu)

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms:
2. Edat:
3. On vas néixer?
4. Quina és la teva llengua materna? En parles alguna més?
5. Quines són les teves aficions? Tens algun grup de música o llibre preferit?
6. A què et dediques?
7. Tens germans? I fills?
8. Quin és el teu color preferit?
9. Tens algun lema de vida?
10. Alguna debilitat?

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? I des de quan?
12. Has tingut mai una crisi de fe?
13. Ets practicant? Si es que sí, quines pràctiques dus a terme?
14. T'agrada la religió en què creus? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes?
15. T'has sentit mai exclosa socialment pel fet de ser dona i musulmana?
16. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?
17. Creus que l'Íslam discrimina algun dels dos sexes o els dos són iguals?
18. El vel és una obligació de la teva religió? T'has sentit mai obligada a dur-lo?
19. Creus que portar el vel et condiciona a l'hora de relacionar-te amb la gent del poble?
20. Com considera l'islam el matrimoni? És el destí de qualsevol dona musulmana?
21. Consideres que les dones musulmanes se senten sotmeses/inferiors al seu marit?
22. Creus que a l'Europa Occidental fem una interpretació errònia de la dona musulmana?

23. En els últims anys, hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona dins de l'Íslam?
24. Creus que té relació amb la violència de gènere ?
25. És complicat ser dona als països islàmics? És cert tot el que diuen els mitjans de comunicació?
26. Quines coses creus que tenen en comú el cristianisme i l'Íslam?
27. Hi ha algun aspecte tabú dins de l'Íslam? Sobretot relacionat amb la dona.
28. Què opines de la clitoridectomia?
29. Què penses de l'homosexualitat?
30. Si poguessis canviar alguna cosa de la seva religió, què seria?

MODEL ENTREVISTA HOME MUSULMÀ (tractament de tu)

INFORMACIÓ PERSONAL

1. Nom i cognoms:
2. Edat:
3. On vas néixer?
4. Quina és la teva llengua materna? En parles alguna més?
5. Quines són les teves aficions? Tens algun grup de música o llibre preferit?
6. A què et dediques?
7. Tens germans? I fills?
8. Quin és el teu color preferit?
9. Tens algun lema de vida?
10. Alguna debilitat?

PERFIL RELIGIÓS

11. Per què ets creient? I des de quan?
12. Has tingut mai una crisi de fe?
13. Ets practicant? Si es que sí, quines pràctiques dus a terme?

14. T'agrada la religió en què creus? O creus que hi ha desigualtats en alguns aspectes?
15. Creus que la religió influeix en com la societat interpreta la condició de la dona?
16. Creus que l'Íslam discrimina algun dels dos sexes o els dos són iguals?
17. El vel és una obligació de la teva religió? Creus que les dones haurien de dur-lo obligatòriament?
19. Creus que portar el vel condiona a les dones a l'hora de relacionar-se amb la gent del poble?
20. Com considera l'islam el matrimoni? És el destí de qualsevol dona musulmana?
21. Consideres que les dones musulmanes se senten sotmeses/inferiors al seu marit?
22. Creus que a l'Europa Occidental fem una interpretació errònia de la dona musulmana?
23. En els últims anys, hi ha hagut canvis en relació al paper de la dona dins de l'Íslam?
24. Li molestaria que la seva dona parlés o es relacionés amb algun home casat del poble?
25. És complicat ser dona als països islàmics? És cert tot el que diuen els mitjans de comunicació?
26. Quines coses creus que tenen en comú el cristianisme i l'Íslam?
27. Hi ha algun aspecte tabú dins de l'Íslam? Sobretot relacionat amb la dona.
28. Hi ha dones imams?
29. Què penses de l'homosexualitat?
30. Si pogués canviar alguna cosa de la seva religió, què seria?

C. Teòleg i catedràtic Juan José Tamayo

En aquest Annex del meu treball incloc el teòleg i catedràtic Juan José Tamayo ja que és un expert en el paper de la dona a les diferents religions. Vaig poden contactar amb ell personalment i em va recomanar uns llibres que havia escrit. Tot i això, per qüestions professionals, no em va poder concedir una entrevista ja que actualment està escrivint un llibre. Cada any publica uns 10 articles sobre teologia al periòdic *El País*. A continuació, exposo uns quants dels seus articles, els que he cregut que estaven més relacionats amb la temàtica del meu treball.

Largo viaje por el feminismo europeo

Karen Offen refuta aquí a Simone Beauvoir en la introducción de *El segundo sexo*: "Las mujeres no tienen pasado propio ni historia propia ni religión propia"

JUAN JOSÉ TAMAYO | 11 NOV 2015 - 00:24 CET

Archivado en: [Crítica literaria](#) [Feminismo](#) [Crítica](#) [Movimientos sociales](#) [Mujeres](#) [Libros](#) [Literatura](#) [Cultura](#) [Sociedad](#)

"Estudien, estudien ustedes Historia, damas y caballeros españoles, antes de acusar de extranjerismo a un feminista", escribía en 1917 la escritora y política feminista María Lejárraga cuya personalidad literaria fue suplantada por su esposo Gregorio Martínez Sierra. Karen Offen, que cita este lúcido texto, ha puesto en práctica el consejo de la escritora española y ha estudiado en este libro la historia política de los feminismos europeos a lo largo de dos siglos y medio, a partir de una doble convicción: que la trayectoria del desafío feminista en Europa es parte esencial del desarrollo de la esfera pública y que la historia del feminismo es parte integrante de la historia política interna de Europa.

Desmiente así a Simone Beauvoir en la introducción de *El segundo sexo*: "Las mujeres no tienen pasado propio ni historia propia ni religión propia, y no tienen una solidaridad de trabajo e interés como la del proletariado". Para demostrar que sí tienen historia propia, Offen hace una exploración por los desafíos de las mujeres a la hegemonía masculina a través de un estudio comparativo del desarrollo de los feminismos en las sociedades europeas y de una relectura *feminista* de la historia de Europa. El libro presta especial atención a los contextos históricos y sigue cronológicamente los debates y movilizaciones del feminismo de cada época, evitando así proyectar los problemas actuales.

A partir de aquí lo que descubre es la diversidad de tradiciones culturales e ideológicas que influyen en los orígenes y la evolución del feminismo y dan lugar a una pluralidad de tendencias feministas. En el estudio del siglo XVIII Karen Offen no sigue el enfoque

convencional de la Ilustración, centrado en los filósofos masculinos, sino que recoge materiales críticos del estatuto subalterno de las mujeres, recupera una multiplicidad de voces defensoras de las reivindicaciones feministas y analiza las controversias entre feministas y antifeministas durante la Revolución Francesa.

Las feministas fueron abriendo caminos para expresar sus propuestas en medio de las reacciones políticas contrarrevolucionarias que marcaron el siglo XIX. Y lo hicieron a través de una serie de desarrollos que están en el centro de la historia de las mujeres: creciente alfabetización y educación; masiva incorporación al trabajo fuera del hogar; intensa rivalidad entre las feministas y los socialistas y surgimiento de una conciencia de clase, que dio lugar a un feminismo socialista; crecimiento de los movimientos feministas organizados tanto a nivel nacional como internacional. En el siglo XX, tras la Segunda Guerra Mundial, se interrumpió el ímpetu del feminismo, este se vio asediado y las feministas europeas tuvieron que afrontar numerosas dificultades. Pero la autora cree que el feminismo también salió triunfante del asedio y logró importantes avances durante la primera mitad del siglo XX: reconocimiento del sufragio femenino en la mayoría de los Estados europeos; elección de mujeres para cargos públicos y promoción a tareas ejecutivas de gobierno; consolidación del acceso de las mujeres a la educación superior, etc.

El largo viaje de Offen por tierras feministas europeas termina con una pregunta: ¿reinventar la rueda o construir un trampolín histórico?, a la que responde: "Tenemos cosas mucho más importantes que hacer que estar reinventando la rueda una y otra vez... Es más eficaz construir a partir de lo que ya está edificado".

Feminismos europeos, 1700-1950. Una historia política. Karen Offen. Traducción de Pedro Piedras Monroy.

Las mujeres en los orígenes del cristianismo

El movimiento de Jesús era un colectivo igualitario de seguidores y seguidoras, sin discriminaciones por razones de género

JUAN JOSÉ TAMAYO | 17 ABR 2014 - 00:00 CET

Archivado en: Opinión Igualdad Mujeres Cristianismo Religión Sociedad

En su obra *La Ciudad de las Damas*, de principios del siglo XV, la escritora francesa Christine de Pisan constataba la disparidad entre la imagen negativa de los varones sobre las mujeres y el conocimiento que tenía de sí misma y de otras mujeres. Los varones afirmaban que el comportamiento femenino estaba colmado de todo vicio; juicio que en opinión de Christine demostraba bajeza de espíritu y falta de honradez. Ella, por el contrario, tras hablar con muchas mujeres de su tiempo que le relataron sus pensamientos más íntimos y estudiar la vida de prestigiosas mujeres del pasado, les reconoce el don de la palabra y una inteligencia especial para el estudio del derecho, la filosofía y el gobierno.

La situación de entonces se repite hoy en la mayoría de las religiones, que se configuran patriarcalmente y nunca se han llevado bien con las mujeres. Estas no suelen ser consideradas sujetos religiosos ni morales, por eso se las pone bajo la guía de un varón que las lleve por la senda de la virtud. Se les niega el derecho a la libertad dando por supuesto que hacen mal uso de ella. Se les veta a la hora de asumir responsabilidades directivas por entender que son irresponsables por naturaleza. Son excluidas del espacio sagrado por impuras. Se las silencia por creer que son lenguaraces y dicen inconveniencias. Son objeto de todo tipo de violencia: moral, religiosa, simbólica, cultural, física, etc.

Sin embargo, las religiones difícilmente hubieran podido nacer y pervivir sin ellas. Sin las mujeres es posible que no hubiera surgido el cristianismo y quizá no se hubiera expandido como lo hizo. Ellas acompañaron a su fundador Jesús de Nazaret desde el comienzo en Galilea hasta el final en el Gólgota. Recorrieron con él ciudades y aldeas anunciando el Evangelio (=Buena Noticia), le ayudaron con sus bienes y formaron parte de su movimiento.

La teóloga feminista Elisabeth Schüssler Fiorenza ha demostrado en su libro *En memoria de ella* que las primeras seguidoras de Jesús eran mujeres galileas liberadas de toda dependencia patriarcal, con autonomía económica, que se identificaban como mujeres en solidaridad con otras mujeres y se reunían para celebrar comidas en común, vivir experiencias de curaciones y reflexionar en grupo.

La mayoría de las religiones se configuran patriarcalmente y nunca se han llevado bien con las mujeres

El movimiento de Jesús era un colectivo igualitario de seguidores y seguidoras, sin discriminaciones por razones de género. No identificaba a las mujeres con la maternidad. Se oponía a las leyes judías que las discriminaban, como el libelo de repudio y la lapidación, y cuestionaba el modelo de familia patriarcal. En él se compaginaban armónicamente la opción por los pobres y la emancipación de las estructuras patriarcales. Las mujeres eran amigas de Jesús, personas de confianza y discípulas que estuvieron

con él hasta el trance más dramático de la crucifixión, cuando los seguidores varones lo abandonaron.

En el movimiento de Jesús las mujeres recuperaron la dignidad, la ciudadanía, la autoridad moral y la libertad que les negaban tanto el Imperio Romano como la religión judía. Eran reconocidas como sujetos religiosos y morales sin necesidad de la mediación o dependencia patriarcal. Un ejemplo es María Magdalena, figura para el mito, la leyenda y la historia, e icono en la lucha por la emancipación de las mujeres.

A ella apelan tanto los movimientos feministas laicos como las teologías desde la perspectiva de género, que la consideran un eslabón fundamental en la construcción de una sociedad igualitaria y respetuosa de la diferencia. María Magdalena responde, creo, al perfil que Virginia Woolf traza de Ethel Smyth: "Pertenece a la raza de las pioneras, de las que van abriendo camino. Ha ido por delante, y talado árboles, y barrenado rocas, y construido puentes, y así ha ido abriendo camino para las que van llegando tras ella".

Las mujeres fueron las primeras personas que vivieron la experiencia de la resurrección, mientras que los discípulos varones se mostraron incrédulos al principio. Es esta experiencia la que dio origen a la Iglesia cristiana. Razón de más para afirmar que sin ellas no existiría el cristianismo. No pocas de las dirigentes de las comunidades fundadas por Pablo de Tarso eran mujeres, conforme al principio que él mismo estableció en la *Carta a los Gálatas*: "Ya no hay más judío ni griego, esclavo ni libre, varón o hembra".

Sin embargo, pronto cambiaron las cosas. Pedro, los apóstoles y sus sucesores, el papa y los obispos, se apropiaron de las llaves del reino, se hicieron con el poder y la gloria, mientras que a las mujeres les impusieron el velo, el silencio y la clausura monacal o doméstica.

¿Cuándo se reparará tamaña injusticia para con las mujeres en el cristianismo? Habría que volver a los orígenes, más en sintonía con los movimientos de emancipación que con las Iglesias cristianas de hoy, cuestionar la primacía de Pedro, recuperar el cristianismo inclusivo del comienzo y crear nuevas alianzas. Jesús Nazaret, María Magdalena, Cristina de Pisan, Virginia Woolf, los movimientos feministas y la teología feminista caminan en dirección similar.

Coherencia ante el aborto

Interferir, por ley, en la conciencia de las mujeres es propio de un Estado totalitario

FEDERICO MAYOR ZARAGOZA / JUAN JOSÉ TAMAYO | 6 ENE 2014 - 00:00 CET

Archivado en: Opinión Alberto Ruiz-Gallardón PP Aborto Legislación española Anticoncepción Partidos políticos Reproducción España Política Legislación Medicina Salud Justicia

Demuestran una grave incoherencia quienes —sean instituciones o personas— condenan el aborto con la misma vehemencia con que defienden la pena de muerte, propician la confrontación bélica o permanecen impasibles ante el genocidio colectivo, por hambre o desamparo, de más de 60.000 personas mientras se invierten en la seguridad de unos pocos —menos del 20% de la humanidad— 4.000 millones de dólares diarios en armas y gastos militares.

En el tema del aborto lo que debemos considerar no es solo la dimensión biológica, sino también la antropológica. Para intentar establecer cuándo comienza la vida humana, lo primero que debe precisarse es qué se entiende por “vida” y por “humana”. Porque si por vida se entiende la capacidad de sobrevivencia autónoma y por “humana” la aparición de las cualidades propias de la persona, la cuestión se situaría, desde luego, en una etapa ulterior a la fecundación, e incluso del nacimiento. En la especie humana, una parte considerable del desarrollo neuronal tiene lugar después del nacimiento.

No se trata solo del “derecho humano a la vida”, sino a una “vida digna”, es decir, de seres humanos dotados para el pleno ejercicio de las facultades distintivas de su condición. Es, pues, un gran disparate, propio de la incompetencia y de la irresponsabilidad de quienes toman decisiones que afectan a toda la ciudadanía, que se prohíba la interrupción del embarazo en casos de malformación del feto. Identificar anomalías de esta naturaleza —que, si llega a nacer, serán irreversibles— y exigir a la madre terminar una gestación que, muy probablemente, concluiría con graves riesgos para la vida de la progenitora, es una irresponsabilidad política que la ciudadanía no puede permitir y contra la que debe rebelarse.

En el proceso de embriogénesis carece de sentido aseverar que el principio y el producto son la misma cosa, que la semilla es igual al fruto y que la potencia es igual a la realidad. El cigoto posee el potencial de diferenciarse escalonadamente en embrión, pero no la potencialidad y la capacidad autónoma y total para ello. Anticipándose al debate actual sobre esta cuestión, Pedro Lain Entralgo escribía en *El cuerpo humano* (1989): “El cigoto humano no es un hombre, un hombre en acto, y solo de manera incierta y presuntiva puede llegar a ser un individuo humano”.

En el seno del catolicismo hay un amplio pluralismo en este tema Los científicos —rodeados de interrogantes, más que de respuestas — no pueden adoptar posiciones dogmáticas en campos de múltiples irisaciones conceptuales, y, menos aún, en los que entran de lleno las cuestiones filosóficas y teológicas. Por lo mismo, como Juan Pablo II tuvo ocasión de proclamar con toda claridad en referencia a Galileo, no corresponde a las autoridades eclesíásticas pronunciarse sobre temas propios de la ciencia. La misma actitud debe exigirse a las autoridades políticas.

En un tema social, legal y humanamente tan complejo como el del aborto, lo mínimo que se exige es la coherencia. Lo más importante es eliminar las circunstancias que inducen a abortar, porque la realidad se venga cuando no se la reconoce. Hay que evitar un nuevo tipo de discriminación: el del “turismo abortivo”, que practican las personas adineradas, frente al aborto clandestino, lleno de riesgos y de humillaciones, de las mujeres que no disponen de recursos.

A la conciencia, el compromiso social y la voluntad política debe unirse la competencia profesional. Las múltiples facetas que recubren un tema tan complejo (prevención, educación, rehabilitación, integración, etcétera) requieren un planteamiento interdisciplinario, con una secuencia bien ordenada de acciones de acuerdo con los criterios de prioridad que, según el relieve, la urgencia y la irreversibilidad relativa de los diversos casos, se establezcan.

"La diferencia entre los políticos y los estadistas", escribió sir W. Liley, "consiste en que los primeros piensan en las próximas elecciones y los segundos en las próximas generaciones". Asegurar la calidad de vida con todos los conocimientos científicos es, pues, una acción esencial del Estado. Esto es lo que se ha logrado con el Plan Nacional de Prevención. Por el contrario, imponer por ley una vida de sufrimiento e inhumanidad a las personas que nacerán con graves discapacidades, a sus familias y cuidadores; interferirse, por ley, en las conciencias de las mujeres hasta violentarlas; no respetar su derecho a decidir en cuestiones tan personales, íntimas y decisivas para su vida como es la maternidad e imponérsela es propio de Estados totalitarios. Eso es precisamente lo que hace el proyecto de Ley de Protección de la Vida del Concebido y de los Derechos de la Mujer Embarazada.

Hay que impedir que se consume otro recorte de los derechos Si a esto se añade la complicidad con la jerarquía católica española y con las asociaciones autodenominadas "provida" que, tras presionar de múltiples formas durante la preparación de la ley, han aplaudido inmediatamente su aprobación por el Consejo de Ministros —como antes hicieron con la Ley Orgánica de la Calidad Educativa, que impone la asignatura de religión como evaluable—, e incluso quieren que sea todavía más restrictiva, estamos ante un Gobierno de tendencias claramente confesionales de carácter nacional-católico, que va a imponer a la ciudadanía una moral privada regida por la religión, y no una ética laica, común a todos los ciudadanos. ¿Qué sucede, entonces? Que, con esta ley, el Gobierno considera delito lo que los dirigentes eclesiaísticos califican de pecado y, en consecuencia, penaliza a los médicos con la cárcel. ¡Algo inconcebible en un Estado no confesional!

La complicidad entre obispos y Gobierno de la nación empero, no es de todos los católicos, sino de los dirigentes episcopales, que solo se representan a sí mismos. En el seno del catolicismo existe un amplio pluralismo ideológico en este tema, y numerosos colectivos católicos defienden la vigente ley de plazos que ahora se pretende derogar, y se oponen a la ley de Ruiz-Gallardón, que es contraria a la libertad de conciencia y trata a las mujeres como menores de edad al no reconocerlas como sujetos morales capaces de decidir por su cuenta.

Lo que estas reflexiones pretenden es evitar que la ley sea aprobada por la mayoría parlamentaria absoluta que actualmente permite al Parlamento español adoptar normas que la mayoría de los ciudadanos rechazan, ya que implica un nuevo recorte de los derechos humanos, quizá el más grave de todo, cual es el derecho de las mujeres a elegir libremente la maternidad y hacerlo en tiempo oportuno, sin coacciones externas, y menos del Estado, que debe velar por el ejercicio de ese derecho, en vez de negarlo y obstruirlo como hace este proyecto de ley. Hay que impedir que se consume otro recorte de los derechos de las mujeres, que se suma a los que el Gobierno del Partido Popular viene llevando a cabo desde su toma de posesión hace dos años.

El burka como excusa. Terrorismo intelectual, moral y religioso contra la libertad de las mujeres

JUAN JOSÉ TAMAYO | 10 SEP 2011

Archivado en: [Burka](#) [Discriminación sexual](#) [Islam](#) [Discriminación](#) [Mujeres](#) [Prejuicios](#) [Problemas sociales](#) [Terrorismo](#) [Religión](#) [Sociedad](#)

Ensayo. ¿Es el velo una forma de resistencia cultural, una expresión de lucha política, una manifestación religiosa, un instrumento de opresión? A la pregunta responden estos dos libros desde planteamientos y perspectivas diferentes. En algunos países de mayoría musulmana hay leyes que obligan a las mujeres a llevar el pañuelo. En algunos países donde el islam es religión minoritaria se restringe o prohíbe su uso en el espacio público. La tesis de Ángeles Ramírez, profesora de Antropología Social de la Universidad Autónoma de Madrid, es que, aun cuando ambas legislaciones parecen proseguir objetivos contrarios, tienen un propósito común sobre el cuerpo femenino: el control y la discriminación de las mujeres. La antropóloga cuestiona en su raíz algunas de las ideas supuestamente universales que establecen una división dicotómica rígida entre *nosotras* y *ellas*, y analiza cómo el poder ejerce el control sobre el cuerpo de las mujeres para su mejor y más sutil dominación. Ramírez desmonta los estereotipos instalados en el imaginario social, mantiene la complejidad del tema, al tiempo que ofrece una narrativa abierta a respuestas plurales conforme al carácter polisémico de los símbolos. Para ello desentraña con rigor argumental y lucidez analítica "las trampas del pañuelo" (me hubiera gustado más este título). Un compromiso intelectual recorre el libro de principio a fin: la lucha contra la dominación patriarcal y el apoyo a la resistencia creativa de las mujeres que están rompiendo dicha dominación patriarcal. Wassyla Tamzali, directora durante casi cuatro lustros del Departamento de Igualdad de Género de la Unesco, rechaza el uso de todo tipo de velo, y cuestiona los argumentos de quienes lo defienden, justifican o legitiman. Desde posiciones feministas desenmascara la incoherencia de cierta izquierda europea, señalando con el dedo al PSOE y PSF, en el debate en torno al burka por adoptar las tesis del relativismo cultural. Se muestra especialmente crítica con el feminismo islámico, al que califica de "impostura". Critica determinadas decisiones legislativas europeas permisivas con el velo y el burka por la influencia de las teorías culturales poscoloniales en esta materia. Llevar velo, para Wassyla, es una práctica ideológica y social a combatir en el marco de la teoría crítica de la sociedad y de la deconstrucción del patriarcado y sus atributos religiosos. El libro se completa con un documentado informe de Itziar Elizondo que da cuenta del debate y de las posiciones políticas sobre la prohibición del burka en los espacios públicos en Cataluña y en el conjunto de España.

**El burka como
excusa.
Terrorismo
intelectual, moral
y religioso contra
la libertad de las
mujeres**

Maltrato en los matrimonios católicos

JUAN JOSÉ TAMAYO | 6 ENE 2011

Archivado en: Opinión

Monseñor Reig Plá, obispo de Alcalá y presidente de la Subcomisión de Familia y Vida de la Conferencia Episcopal Española, ha declarado recientemente que "los matrimonios canónicamente constituidos son menos dados a la violencia doméstica que aquellos que son parejas de hecho", y que la violencia de género tiene lugar sobre todo en procesos de divorcio o de separación. Considera lamentable, además, que haya tantas iniciativas legislativas que no protegen la familia y, contra toda lógica ética y jurídica, llega a aseverar que la ley de divorcio expres se ha convertido en "una ley de repudio" y "es un paso más en la disolución de la familia".

Ubicándome en el mismo escenario que monseñor Reig Plá, mi tesis es la contraria: en los matrimonios católicos hay una mayor propensión a la violencia de género que en las parejas de hecho precisamente por la pervivencia, en aquellos, de la estructura patriarcal y por la imposición de la indisolubilidad, que, a la larga, se convierten en fuente de maltrato hacia las mujeres y los hijos. Intentaré demostrarlo apoyándome en algunos textos de la Biblia cristiana.

La estructura patriarcal romana adquiere carácter canónico en la vida de la familia cristiana

"La mujer, que oiga la instrucción en silencio, con toda sumisión. No permito que la mujer enseñe ni que domine al hombre. Que se mantenga en silencio porque Adán fue formado primero y Eva en segundo lugar. Y el engañado no fue Adán, sino la mujer que, seducida, incurrió en la transgresión... Con todo se salvará por su maternidad". El texto pertenece a la 1ª Carta a Timoteo -libro canónico del Nuevo Testamento-, para quien el recato, el silencio, la

sumisión al varón son las virtudes que han de adornar a las mujeres y la procreación es su destino.

La 1ª Carta a los Corintios recurre a un razonamiento similar para justificar la superioridad del varón sobre la mujer: Dios es la cabeza de Cristo, Cristo es la cabeza de la Iglesia y el varón es la cabeza de la mujer. A partir de aquí, el autor de la Carta da instrucciones precisas sobre el comportamiento de las mujeres en la asamblea cristiana: se les prohíbe profetizar; a la hora de rezar, deben cubrirse la cabeza. Si no lo hacen, deben cortarse el pelo al rape. ¿Y el varón? No debe cubrirse la cabeza ya que "es imagen de la gloria de Dios" y "no procede el varón de la mujer, sino la mujer del varón, ni fue creado el varón por razón de la mujer, sino la mujer por razón del varón". Con este razonamiento se da por cerrada la discusión: "De todos modos, si alguien quiere discutir, no es nuestra costumbre ni la de la Iglesia de Dios" (1 Cor 11,16).

Se puede decir más alto, pero no más claro. Es Dios mismo quien impone a la mujer el uso del velo como signo "de sujeción".

Similar ideología discriminatoria de la mujer defiende la Carta a los Efesios: "Sed sumisos los unos a los otros en el temor de Cristo: las mujeres a sus maridos, como al Señor, porque el marido es cabeza de la mujer, como Cristo es cabeza de la Iglesia, el Salvador del cuerpo.

Como la Iglesia está sometida a Cristo, así también las mujeres deben estarlo a sus maridos en todo" (Efesios 5,21-24).

En los tres casos se trata de textos inspirados en los códigos romanos de familia, que establecían la dependencia de los miembros de familia del varón y que, en buena lógica, no pertenecen a la revelación. Sin embargo, al incorporarse a la Biblia cristiana adquieren carácter canónico y se convierten en imperativos en la vida de la familia cristiana.

Con la intención de privar a los textos citados y a otros similares de carácter imperativo se dirá que pertenecen al pasado y que carecen de vigencia hoy. Nada más lejos de la realidad. Siguen proclamándose públicamente en las celebraciones católicas, y muy especialmente en los matrimonios canónicos a los que se refiere monseñor Reig Plá.

Hace unos años yo mismo fui testigo de la lectura del último de los textos en la boda de un familiar muy cercano, tras la cual el lector dijo "Palabra de Dios", a lo que la asamblea respondió al unísono "Te alabamos, Señor". Siguen considerándose textos revelados y, por ende, normativos en la vida diaria de no pocos matrimonios católicos. ¿No es eso incitar a la violencia contra las mujeres, si no se comportan sumisamente?

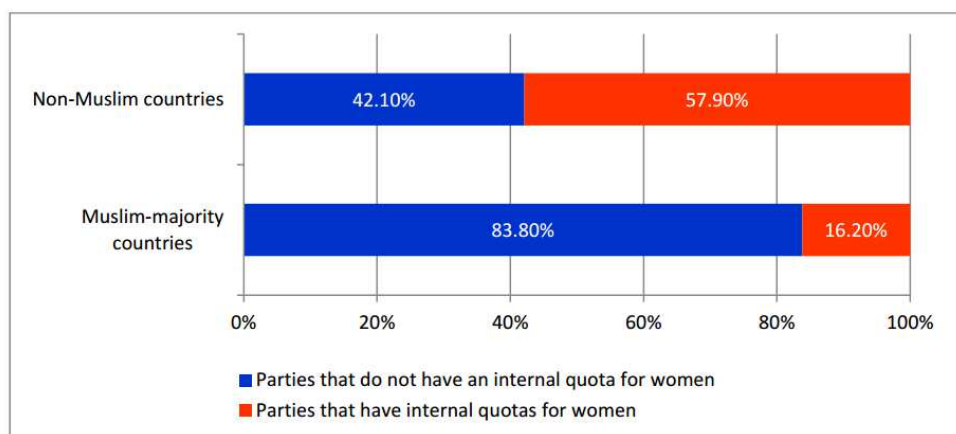

Hay, con todo, un contrapunto: la Carta a los Gálatas, que se opone a todo tipo de discriminación: social, étnica, religiosa, cultural, y de género: "Todos sois hijos de Dios por la fe en Cristo Jesús... Ya no hay judío ni griego, ni esclavo ni libre, ni hombre ni mujer, ya que todos vosotros sois uno en Cristo Jesús" (Gálatas 3,26-28). Bloch definía este texto como "la primera internacional de la igualdad". Yo creo que se encuentra en plena sintonía con las leyes de igualdad de género y con los movimientos de emancipación de la mujer.

D. Participació política de les dones musulmanes

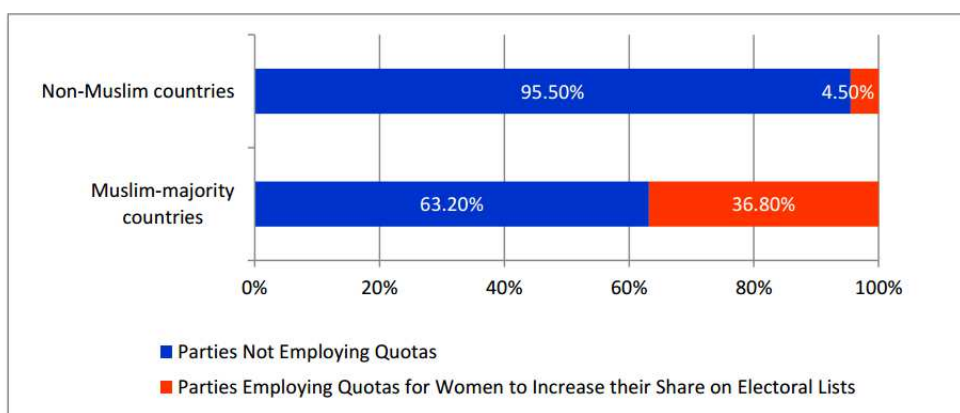
Distribució de la quota interna de les dones en partits polítics en països musulmans i no musulmans.

Figure 1. Distribution of Category of Muslim Country on Internal Party Quotas for Women

Participació electoral de les dones musulmanes i no musulmanes.

Figure 2. Distribution of Category of Muslim Country on Electoral Quotas for Women

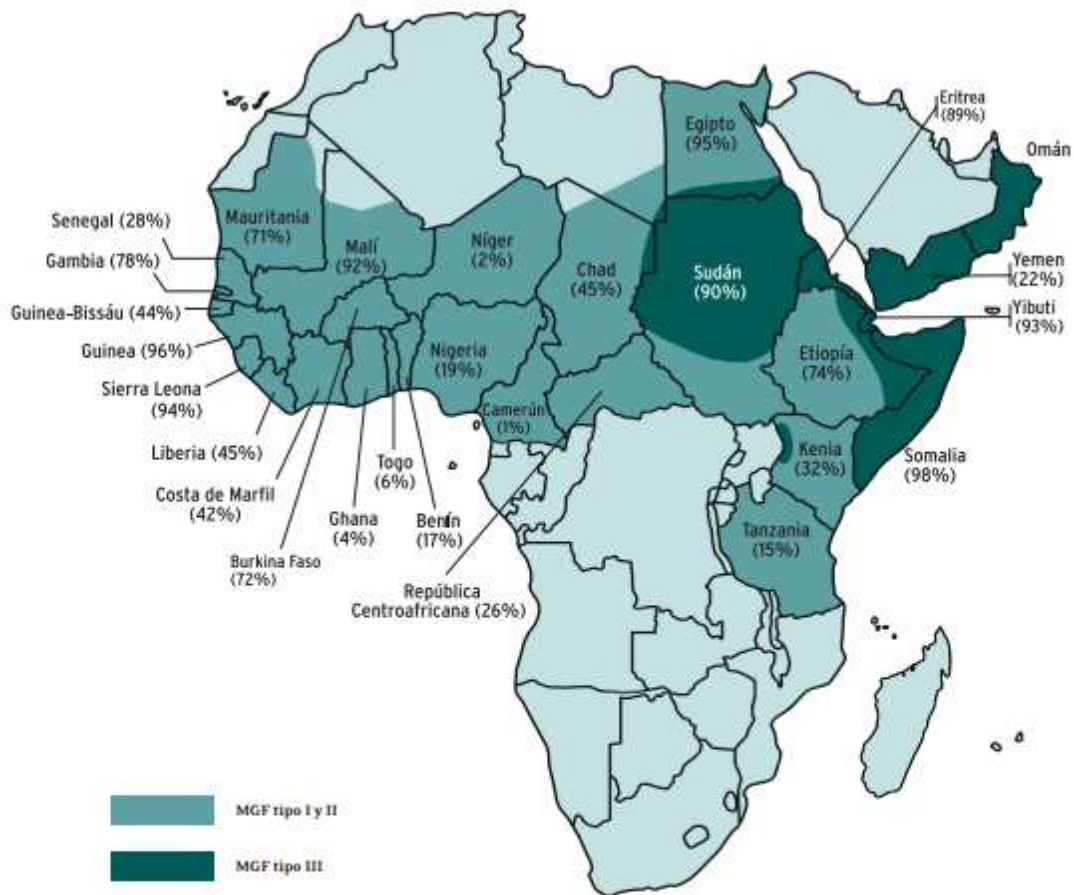

Obtingut a: <http://vc.bridgew.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1686&context=jiws>

E. Informació mutilació genital femenina

Mapa de la mutilació genital femenina l'any 2007

Tipologia de la MGF

- I. Eliminació del prepucio del clitoris.
- II. Corte total o parcial del clitoris, a veces con corte de labios menores.
- III. Ablación del clitoris, labios menores y mayores, con sutura de los lados de la vulva.

Obtingut a: http://publicacions.uab.es/pdf_llibres/AAP0001.pdf

Mutilació genital femenina en dades de l'any 2008

Tabla 1.1. Prevalencia de la MGF en África según las encuestas DHS 2008

País	Año	Prevalencia	Tamaño de la muestra
Noreste de África			
Egipto*	1995	97%	14.779
Egipto*	2000	97%	15.573
Egipto*	2005	96%	19.474
Eritrea	1995	95%	5.054
Eritrea	2002	89%	8.754
Sudán (norte)*	1990	89%	5.860
Etiopía	2000	80%	15.367
Etiopía	2005	74%	14.070
África occidental (norte)			
Guinea	1999	99%	6.753
Guinea	2005	96%	7.954
Malí	1996	94%	9.704
Malí	2001	92%	12.849
Burkina Faso	1999	72%	6.445
Burkina Faso	2005	76.6%	12.477
Mauritania	2001	71%	7.728
Senegal	2005	28%	14.602
África occidental (sur)			
Costa de Marfil	1994	43%	8.099
Costa de Marfil	1999	45%	3.040
Chad	2004	45%	6.087
República Centroafricana	1994	43%	5.884
Nigeria	1999	25%	8.206
Nigeria	2003	19%	7.620
Benín	2001	17%	6.219
Ghana	2003	9%	5.691
Níger	1998	4.6%	7.577
Níger	2005	2.2%	9.223
Camerún	2004	1.4%	5.391
África oriental			
Kenia	1998	38%	7.881
Kenia	2003	32%	8.195
Tanzania	1996	18%	8.120
Tanzania	2004	14.6%	10.329
Yemen*	1997	23%	10.414

Fuente: Demographic and Health surveys. * En estos casos la muestra sólo incluye a población femenina alguna vez casada.